

**Jämlik, jämställd
och klimatsmart stad**

Vänsterpartiets budgetförslag 2019

Vänsterpartiets förslag till budget för år 2019

Innehåll

INLEDNING	3
En jämlik, jämställd och klimatsmart stad	3
Fler hyresrätter med hyror som folk har råd med	3
Ett klimatsmart Stockholm	3
Alla barn har rätt till en bra förskola och skola	4
En jämställd stad fri från diskriminering	4
Jobb med schyssta villkor	5
En äldreomsorg att lita på	5
Socialtjänsten ska vara en rättighet för den som behöver	5
Ett tryggt Stockholm för alla	6
Kultur och idrott i hela staden	6
 INRIKTNINGSMÅL	 7
Ett Stockholm som håller samman	7
Ett klimatsmart Stockholm	13
Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	14
Ett demokratiskt hållbart Stockholm	16
 FÖRUTSÄTTNINGAR	 20
Samhällsekonomiska förutsättningar	20
Budgetens finansiering	22
Krav på god ekonomisk hushållning	26
 DIREKTIV FÖR SAMTLIGA NÄMNDER OCH BOLAGSSTYRELSER	 28
 KOMMUNSTYRELSEN M.M.	 42
 REVISORSKOLLEGIET	 50
 VALNÄMNDEN	 50
 STADSDELSNÄMNDERNA	 51
Förskoleverksamhet	53
Barn, kultur och fritid	56
Äldreomsorg	58
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	61
Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri	63
Stadsmiljöverksamhet	67
Ekonomiskt bistånd	68
Arbetsmarknadsåtgärder	70

NÄMNDER	72
Arbetsmarknadsnämnden	72
Avfallsnämnden.....	76
Exploateringsnämnden	77
Fastighetsnämnden	83
Idrottsnämnden	86
Kulturnämnden: kulturförvaltningen.....	90
Kulturnämnden: stadsarkivet.....	92
Kyrkogårdsnämnden.....	94
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	96
Servicenämnden.....	99
Socialnämnden.....	101
Stadsbyggnadsnämnden.....	107
Trafiknämnden.....	111
Utbildningsnämnden.....	116
Äldrenämnden	121
Överförmyndarnämnden.....	125
Central medelreserv	128
FINANSFÖRVALTNING	130
BOLAG INOM STOCKHOLMS STADSHUS AB	131
Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB	131
Moderbolaget Stockholms Stadshus AB	131
Bostadsbolagen	134
Micasa Fastigheter i Stockholm AB	141
Bostadsförmedlingen i Stockholm AB	143
Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)	145
Stockholm Vatten och Avfall AB.....	147
Stockholms Hamn AB	149
AB Stokab.....	151
Stockholms Stads Parkering AB.....	152
Stockholms Stadsteater AB	153
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	154
Stockholm Business Region AB (SBR)	155
S:t Erik Försäkring AB	157
S:t Erik Livförsäkring AB	158
S:t Erik Markutveckling AB.....	159
Mässfastigheter i Stockholm AB	160
Stockholm Exergi Holding AB.....	161
Storstockholms brandförsvaret (SSBF).....	163
SHIS Bostäder – Stiftelse hotellhem i Stockholm.....	165

Vänsterpartiets förslag till budget för år 2019

INLEDNING

En jämlik, jämställd och klimatsmart stad

Vänsterpartiets mål med denna budget är en jämlik, jämställd och klimatsmart stad.

Vi vill att du som är förälder ska kunna lita på att dina barn är i trygga händer hos förskolepersonal som har tid och möjlighet att se alla barn, att du som är ung ska kunna hitta en bra bostad till en rimlig kostnad den dag det är dags att flytta hemifrån och att du som är äldre får en äldreomsorg du kan lita på den dagen du behöver det. Du som arbetar i välfärden ska inte behöva oroa dig för nedskärningar, för få kollegor och effektiviseringskrav.

För oss går vår gemensamma välfärd, rätten till en bra bostad och klimatet före skattesänkningar och företagens intresse av att göra stora vinster på våra skattepengar.

Fler hyresrätter med hyror som folk har råd med

En bra bostad till en rimlig kostnad är en rättighet. Därför ska byggandet av hyresrätter med hyror som vanliga stockholmare har råd med vara prioriterat. Allmännyttan ska ha en fortsatt hög byggtakt. Nya bostäder som byggs ska vara klimatsmarta och med bra tillgång till både kollektivtrafik och grönområden.

Vänsterpartiet har under perioden 2014-2018 varit med och sett till att de kommunala bostadsbolagen pressat hyrorna när de bygger nytt och vi har under perioden också stoppat ombildningarna, vilket har lett till att antalet hyresrätter för första gången på väldigt länge ökat i Stockholms stad. De allmännyttiga bostadsbolagen ska även kommande mandatperiod ha ett fortsatt stopp för ombildningar och bedriva ett fortsatt arbete för att pressa hyrorna i nyproduktion inom ramen för projektet Stockholmshusen.

Ett klimatsmart Stockholm

Stockholm ska bli fossilbränslefritt senast 2040 och kolkraftverket i Värtan ska läggas ner senast 2022. Stockholm ska installera solpaneler på alla stadens fastigheter och starta ett kommunalt solelbolag för att tillvarata överskottsel. Bromma flygplats ska läggas ner helst redan 2022 och en ny miljövänlig stadsdel ska byggas.

Stockholm ska vara en stad där det är lätt att promenera eller ta sig fram med cykel året om. En ny gång- och cykelmiljard ska inrättas för bland annat fler säkra cykelvägar och cykelparkeringar under tak vid alla kollektivtrafik-

knutpunkter. Säkerheten för fotgängarna ska öka genom upprustning av gångstråken med förbättrad belysning, säkra övergångsställen och tydlig separering från bilar och cykelvägar. Fler permanenta gågator ska inrättas.

Staden ska inleda planeringen av en storskalig anläggning för biokol. Obligatorisk matavfallsinsamling ska fasas in till år 2021.

Landstinget ansvarar för kollektivtrafiken men staden bör verka för införandet av avgiftsfri och utbyggd kollektivtrafik. Fler busslinjer ska få egna körfält och alla bussar och lastbilar ska vara utsläppsfria senast 2030. Trängselskatten ska gå till en utbyggd och avgiftsfri kollektivtrafik snarare än dyra motorvägsbyggen som ökar bilismen och utsläppen.

Alla barn har rätt till en bra förskola och skola

Skolan ska få mer resurser som fördelas efter behov, så att barn som behöver mer stöd inte halkar efter. Det behövs för att ge lärare, förskolepersonal och rektorer ökad möjlighet att fokusera på undervisningen och det pedagogiska ledarskapet. Stockholm ska fortsätta satsa på att personal får utbilda sig till förskollärare och barnskötare på arbetstid.

Förskolan är en viktig pedagogisk verksamhet. Därför ska staden göra en rejäl satsning på förskolan. Detta behövs för att barngruppernas storlek ska minska och personaltätheten öka, så att det finns förutsättningar att möta behoven hos alla barn. Staden ska erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid. Alla skolor ska bedriva ett systematiskt arbete mot våld, hedersförtryck och trakasserier.

Vi vet att resultaten förbättras om elever med olika bakgrund möts. Därför vill vi inte ha religiösa förskolor och skolor och vi vill att staten tar ansvar för att minska skolsegregationen. Vinstintresset måste bort från skolan.

En jämställd stad fri från diskriminering

Stockholm ska vara en stad där du kan leva ditt liv fullt ut fritt från diskriminering. Det kräver ett makt- och normkritiskt perspektiv, liksom ett konkret och målmedvetet arbete för ökad likabehandling och mänskliga rättigheter.

Kvinnojourerna ska få tillgång till fler skyddade boenden och det ska bli lättare för den som är utsatt för våld i nära relation att få förtur i bostadskön. Unga tjejers organisering ska stödjas och staden ska underlätta för jämställdhetsgrupper att driva fram jämställdhetsplaner. Alla stadens anställda ska utbildas inom normkritik och mänskliga rättigheter och andelen chefer med utrikesbakgrund ska öka på alla nivåer inom staden.

Stadens förskolor, skolor, fritids- och kulturverksamheter, socialtjänst och äldreomsorg ska HBTQ-certifieras. Staden ska öppna fler mötesplatser för unga HBTQ-personer.

Arbetet med att göra Stockholm tillgängligt för alla ska intensifieras genom att inrätta en tillgänglighetsfond och involvera funktionshindersrörelsen i stadens beslutsprocess.

Jobb med schyssta villkor

Stockholms stad ska vara en bra arbetsgivare med schyssta arbetsvillkor. Staden ska ge fler rätt till heltid och en trygg anställning och ställa krav på schyssta villkor i all verksamhet som staden upphandlar.

Alla som står långt från arbetsmarknaden ska få en chans att komma in. Staden ska därför fortsätta investera i vuxen- och arbetsmarknadsutbildning, svenskundervisning och snabbspår för nyanlända och ge fler möjligheten att få en anställning genom att bygga ut den gemensamma välfärden. Fler ska komma i arbete genom fler Stockholmsjobb och stärkt studie- och yrkesvägledning, kommunala vuxenutbildningen och SFI-utbildning (svenska för invandrare).

En äldreomsorg att lita på

Alla äldre har rätt till ett tryggt boende med en rimlig hyra och en värdig äldreomsorg av utbildad personal som har förutsättningar att göra ett bra jobb. Personal inom hemtjänsten ska få mer tid att göra sitt jobb utan stress, samtidigt som lönerna och arbetsmiljön måste förbättras för att fler ska söka sig till omsorgen och orka arbeta ända fram till pensionen. Alla som arbetar inom privat eller kommunal äldreomsorg ska ha rätt till kollektivavtalsenliga villkor och en pension som går att leva på. Arbetstiden i hemtjänsten ska förkortas med bibehållen lön för att locka fler till yrket och ge medarbetarna mer tid till återhämtning. Personalen ska ha rimliga scheman och äldre ska ha verkligt inflytande över sin egen äldreomsorg.

Staden ska ha en nollvision för äldre i hemlöshet. Det ska vara självklart att den som har problem med missbruk ska ha rätt till äldreomsorg och trygg bostad. Arbetet med stadens äldreboendeplan, tryggt mottagande i hemmet samt äldrevänlig stad ska fortsätta.

Socialtjänsten ska vara en rättighet för den som behöver

Ett stödcentrum för personer utsatta för sexuella övergrepp ska startas upp i Stockholm. Tillsammans med polisen och landstinget ska kommunen erbjuda insatser och stöd under rättsprocessen till unga kvinnor som blivit utsatta för våld och sexuella övergrepp.

Hemlösheten ska bort. Det är inte värdigt att människor sover på gatan i en välmående stad som Stockholm. Under de senaste åren har betydligt fler än tidigare erbjudits en försöks- eller träningslägenhet, men fortfarande lever alltför många barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden, vilket inte är en trygg uppväxtmiljö för ett barn. Arbetet mot hemlöshet bland äldre ska fortsätta.

Barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden ska få tillgång till fler genomgångsbostäder och det vräkningsförebyggande arbetet ska stärkas. Stadens missbruksvård ska stärkas och fler stöd- och akutboenden som särskilt riktar sig till kvinnor med hemlöshets- eller missbruksproblem ska öppnas.

Rätten till ledsagning ska stärkas och grupp- och servicebostäderna i hela staden byggas ut. Att få personlig assistans via lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är ett prioriterat område som ska satsas på.

Ett tryggt Stockholm för alla

En av kommunens viktigaste uppgifter är att hindra nyrekryteringen till gäng och erbjuda unga en annan väg än våld och kriminalitet. Därför ska skolan och socialtjänsten i stadsdelar med stora utmaningar stärkas för att ge dem bättre förutsättningar att tidigt fånga upp ungdomar som riskerar att hamna snett.

Staden ska göra en storsatsning på detta område och anställa fler fältassistenter, socialsekreterare och fritidsledare samt socialpedagoger och förbättra deras förutsättningar att arbeta långsiktigt med ungdomar och deras familjer. Ett lönetillägg för dessa yrkesgrupper ska finnas i prioriteras stadsdelar, för att öka möjligheter att både rekrytera och behålla riktigt duktiga och erfarna medarbetare, som kan arbeta långsiktigt.

Det behövs bättre belysning, upprensning av skymmande buskage och liv och rörelse i alla delar av staden under hela dygnet. Vi måste komma tillrätta med normer som gör att vissa män anser sig ha rätten att utsätta andra för kränkningar och sexualiserat våld. Arbetet måste börja redan i förskolan och föras på alla nivåer i samhället. Staden ska fortsätta arbeta med feministisk stadsplanering.

Kultur och idrott i hela staden

Alla har rätt till kultur och en meningsfull fritid. För att uppnå det behövs fler kulturhus och föreningslokaler över hela staden. Möjligheten att ta del av kultur ska inte vara beroende av ekonomi.

Antalet platser i Kulturskolan och El Sistema ska öka för att ge fler barn och unga möjligheter att utöva kultur. Särskilda satsningar ska göras på biblioteken i ytterstaden med fler bibliotek, längre öppettider och mer personal för att stimulera barn och ungas läsande.

Idrott ska inte vara en klassfråga. Fler idrottshallar ska byggas och barn- och ungdomsidrotten ska ha nolltaxa under hela året så att föreningarna kan sänka sina avgifter och erbjuda fler möjligheten att delta. Flickors idrottande ska ges samma villkor och prioritet som pojkar. Inträdet för pensionärer på stadens simhallar ska tas bort under vissa tider på dagen.

Med utgångspunkt i stadens långsiktiga vision föreslår vi att Stockholms stad fram till år 2022 ska fortsätta arbeta utifrån Kommunfullmäktiges inriktningsmål som gällt 2014-2018, med vissa ändringar av målen för verksamhetsområdena som framgår under respektive inriktningsmål.

1. Ett Stockholm som håller samman
2. Ett klimatsmart Stockholm
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

INRIKTNINGSMÅL

Ett Stockholm som håller samman

För att nå visionen om en stad som håller samman ska stadens nämnder och bolagsstyrelser bidra till nedanstående mål för verksamhetsområdena:

Alla barn i Stockholm har goda och jämlika levnadsvillkor

Alla barn ska ha lika goda möjligheter oavsett bakgrund. Ojämligheten i barns uppväxtvillkor måste brytas. Alla barn har rätt till en trygg bostadssituation, att kunna få goda skolresultat och ha god hälsa oavsett bakgrund.

Stadens verksamheter ska bidra till att skapa uppväxtvillkor som ger alla barn samma chans och därigenom värnar barns rättigheter. I staden är det särskilt viktigt att alla barn har tillgång till en kvalitativ pedagogisk verksamhet i såväl förskola som skola, att socialtjänsten har tillräckliga resurser att stödja de barn som är aktuella och att staden verkar kompensatoriskt för att utjämna de skillnader som idag finns för att skapa jämlika uppväxtvillkor. Beslutsfattande i staden ska utgå ifrån ett tydligt barnperspektiv, stadens program för barns rättigheter och barnkonventionen ska vara en utgångspunkt för verksamheterna.

Staden ska verka för att öka inskrivningsgraden i förskolan och öka antalet pedagoger för att minska barngrupperna. Förskolan är en viktig verksamhet för barns lärande och möjlighet att i framtiden få goda skolresultat. Staden måste särskilt satsa på utbildning av förskollärare och barnskötare de kommande åren för att öka kvalitén och säkra personalförsörjningen. För att höja kvalitén behöver även arbetet med att förbättra arbetsvillkoren intensifieras, lönerna höjas och ledarskapet bli mer närvarande. Alla barns behov av lek, utevistelse och lärande ska stimuleras.

En av de viktigaste uppgifterna för Stockholm är att öka andelen elever som klarar grundskolan och blir behöriga till gymnasieskolan. Därför ska staden genomföra satsningar tidig ålder så att alla barn ska klara av skolans grundläggande mål. Likvärdigheten i skolan ska öka och insatserna för språkutveckling samt modersmål ska förstärkas redan i förskolan.

Skolor med störst behov av ökade resurser ska få detta genom ökad socioekonomisk fördelning. Skolor med låga kunskapsresultat ska kunna anställa de skickligaste lärarna och antalet specialpedagoger och speciallärare ska öka.

Skolans uppgift med att alla elever ska nå målen kan exempelvis ske genom organiserad läxläsning eller annat individuellt anpassat stöd. Den psykiska ohälsan bland Stockholms elever ska minska och fortsatt satsning på elevhälsa ska göras. Introduktionsgrupper/förberedelseklasser ska finnas på skolor över hela staden. För att alla barn ska kunna garanteras en god skolgång behöver arbetet med resursskolor, CSI-undervisning öka. Fritidsverksamheten fyller en viktig roll för barnets bildning och utveckling. Verksamheten behöver få bättre förutsättningar för att klara sitt uppdrag. Målet är mindre barngrupper i fritidshemmen där barn spenderar en stor del av sin vardag.

Barnen i Stockholm har rätt till ett rikt liv med jämlik och god tillgång till lek, kultur och idrott. Barns miljöer såsom förskole- och skolgårdar ska förbättras, avgifter hållas låga och hinder för deltagande i aktiviteter tas bort. Antalet barn som föds kommer att öka de närmaste åren och staden måste därför tillgodose det investeringsbehov som följer med detta såsom utbyggnad av skolor, förskolor, lekparkar, parklekar och fritidsverksamheter. Satsningarna ska göras med en tydlig jämställdhetsprofil där alla behov tillgodoses.

Stockholm är en växande stad. Förutom en högre andel äldre kommer Stockholm också få en ökning av antalet barn i staden. Såväl antalet förskolebarn som skolbarn kommer att öka och antal unga i gymnasieåldern kommer att öka kraftigt. Vi vill därför att staden ska investera i en barnvänlig stad med jämlika uppväxtvillkor för alla. För att ge alla barn en god utemiljö måste staden investera mer i förskolegårdar och skolgårdar, även vid nybyggnation. Barn och unga behöver en meningsfull fritid, staden behöver därför brett rusta olika fritidsverksamheter. För att Stockholm ska vara en socialt hållbar stad behöver vi investera i framtidens barn och unga. Stockholm har framför allt satsat investeringsmedel för att göra smartare trafiklösningar och cykelvägar, vilket också behövs, men det är dags att också våga investera i en social infrastruktur som skapar ett samhälle för alla.

Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

För att minska sociala problem behöver hela staden sträva mot ett jämlikare samhälle där alla har tillgång till arbete, bostad och en bra skola. Social utsatthet ökar med ett ojämlikt samhälle och därför är det prioriterat att staden arbetar gemensamt för att nå målet om en jämlik stad. För att skapa än bättre förutsättningar och en större jämlikhet mellan stadsdelarna har vänsterpartiet valt att prioritera sju stadsdelar i ytterstaden.

De prioriterade stadsdelarna är Spånga-Tensta, Rinkeby-Kista, Hässelby-Vällingby, Skärholmen, Farsta, Skarpnäck och Enskede-Årsta-Vantör.

Ett starkt förebyggande socialt arbete är prioriterat och minskar otryggheten i vår stad. De satsningar som görs inom ramen för trygghetsarbetet ska också spegla de satsningar som görs inom socialt förebyggande arbete.

Vi ska arbeta långsiktigt tillsammans med organisationer som har speciell kompetens, så som tjej- och kvinnojourer, i arbetet mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck. Staden ska erbjuda kvalitativa och likvärdiga sociala insatser i hela staden och funktionsnedsatta tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Socialtjänstens barn och ungdomsvård behöver fortsatta satsningar för att minska utredningstider och ge barn i utsatthet ett individanpassat stöd. Barn i samhällsvård behöver säkerställas god uppföljning, en god skolgång och fler kompensatoriska insatser. Staden behöver en förstärkt missbruksvård och en långsiktig plan för att stoppa hemlösheten. Barn i osäkra boendeförhållanden är särskilt prioriterade inom hemlöshetsarbetet. Staden ska sänka trösklarna för att få fast bostad, genom bland annat ett utvecklat förebyggande arbete och fler hyresrätter till rimliga hyror. Antalet försöks- och träningslägenheter samt bostad först ska öka.

Stadens arbete med tryggt mottagande i hemmet för äldre bör införas även för andra målgrupper med liknande behov, som inom socialpsykiatri. Meningsfulla dagverksamheter ska erbjudas liksom en väg till arbete. Boenden enligt LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) och SoL (socialtjänstlagen) ska öka i staden och på sikt ska ingen funktionsnedsatt behöva flytta från staden på grund av bostadsbrist.

Stockholm ska vara en stad som utvecklar insatser för att nyanlända ska kunna etablera sig genom stöd till bostad, utbildning och jobb. Målet är att nyetablerade får möjlighet att fullt ut delta i samhällslivet. Staden ska utveckla arbetet för ensamkommande barn. Särskilt fokus är på etableringsinsatser, insatser för ökad psykisk hälsa samt uppsökande arbete riktat mot ensamkommande barn och unga i stadens riskmiljöer. Nya vägar och samarbeten ska prövas för att kunna möta EU-medborgares/papperslösas behov av ett mer värdigt boende. Staden ska exempelvis ordna säkra uppställningsplatser med tillgång till grundläggande hygienanrättningar samt lokalisera EU-teamet till platsen.

Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo i levande och trygga stadsdelar

En bra bostad till en rimlig kostnad är en rättighet. Staden ska bygga bort bostadsbristen och prioritera hyresrätter som vanliga stockholmare har råd att bo i. Vi ska bygga klimatsmarta bostäder nära kollektivtrafik, arbetsplatser och grönområden, och utveckla plus- och passivhus. Antalet hyresrätter ökar för första gången på väldigt länge i staden. Det är en utveckling som ska fortsätta och staden ska i huvudsak planera för att bygga hyresrätter för att ta sitt ansvar för en växande befolkning. Hyresrätten är dessutom den enda boendeform som ger de stockholmare som är långt från bostadsmarknaden en reell möjlighet att få ett eget hem.

Staden ska fortsätta med den höga byggtakten och bygga minst 140 000 lägenheter till år 2030 varav 40 000 till 2020 och 80 000 lägenheter fram till 2025. Vi vässar verktygen för att nå målen.

Staden ska ha en markpolitik för allt fler hyresrätter, kompletterande lägenhetsstorlekar och boendeformer som är underrepresenterade i staden. Fler hyresbostäder anpassade för barnfamiljer behöver exempelvis byggas. Privata aktörer ska i högre grad bidra med lägenheter för sociala behov. Endast seriösa hyresvärdar ska få markanvisningar. Tomträtsavgälden ska ses över för att skapa långsiktiga spelregler och skarpare styra mot befolkningens behov samtidigt som staden kan ta del av ökade markvärden. Stadsplaneringen ska fortsätta att inriktas mot områdesplanering, då staden planerar för helhetsområden, utreder förutsättningarna för området och först efter tidig dialog med invånarna anvisar mark.

Allmännyttan har en strategisk roll i arbetet för att bygga bort bostadsbristen. Bostadsbolagen ska därför fortsätta att prioritera nyproduktion och inga allmännyttiga bostäder ska säljas. De sänkta inkomstkraven ska behållas och inga värdeöverföringar ska göras från bolagen. Markanvisningarna till allmännyttan ska ökas för att kunna nå byggmålen. Allmännyttan ska även kunna köpa fastigheter för att öka antalet hyresrätter. Vi ska fortsätta att nyproducera bostäder som huvudsakligen byggs i trä. Stadens bostadsbolag ska även ansluta sig till allmännyttans klimatinitiativ. Feministisk stadsplanering ska genomsyra både vid nyproduktion och vid upprustning.

Vi ska bygga en barnvänlig stad där alla familjer har en trygg bostad och där alla barn har god plats för lek, rörelse och utevistelse. Förskolegårdar ska som huvudregel ha en friyta på minst 30 kvm per barn i ytterstaden och minst 20 kvm per barn i innerstaden. Bostadsbebyggelsen är stommen i en långsiktig hållbar stadsmiljö där satsningar på välfärden ska bidra till jämlika förutsättningar. Förebyggande sociala insatser ska öka tryggheten och bidra till att alla barn och unga känner att de har en framtid. Vi ska bygga ett samhälle som håller ihop tillsammans med stadens invånare och verksamheter. Hänsyn ska tas till viktiga grönområden och ekosystemtjänster och arbetet med att inrätta naturreservat fortsätta. Nyproduktion och upprustning baseras på höga krav på energianvändning, miljö och tillgänglighet. Parkeringstalen ska sänkas vid nybyggnation, ett hållbart och innovativt byggande uppmuntras och tydligare krav ställas på byggföretagen.

Vi ska bygga en tillgänglig, trygg och inkluderande stad, där strategin för en äldrevänlig stad och höjd takt i utbyggnaden av grupp- och servicebostäder har en given plats. En enhetlig definition för vad som är en tillgänglig bostad ska tas fram som ett led i en strategi för ökad tillgänglighet i hela bostadsbeståndet. 5 000 lägenheter för äldre ska byggas i vanliga flerfamiljshus inom visionen om 10 000 bostäder för äldre fram till år 2040 och 100 seniorlägenheter vara inflyttningsklara före år 2025 inom åtgärdsplanen mot hemlöshet för äldre. Offentliga rum och stadsmiljöer ska vara tillgängliga och planeras så att alla kan känna sig trygga utomhus. Våra stadsdelar ska vara välskötta, samhällsservice finns i hela staden och förortscentrum utvecklas i dialog med invånare och verksamma i området. Fler förvaltningar och bolag ska flyttas till ytterstaden.

Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

Alla i Stockholm har rätt till ett aktivt liv. Stadsplaneringen ska ha ett folkhälsoperspektiv och det ska finnas utrymme och möjlighet till lek, fysisk rörelse och spontanidrott i stadens alla stadsdelar. Möjligheten att idrotta i sin närmiljö uppmuntrar till fysisk aktivitet genom hela livet. Idrott i unga år lägger grunden för en god hälsa. För äldre är motion och rörelse både en källa till fysisk och mental hälsa och nödvändig för att behålla självständighet i vardagslivet.

Stadens satsningar på idrotten ska vara jämlika och jämställda. Målet ska vara att aktivera dem som idag motionerar minst. Staden har i sitt idrottspolitiska program valt att prioritera ungdomar, flickor med utländsk bakgrund, personer med funktionsnedsättning och ungdomar med låg socioekonomisk bakgrund. Det riktade arbetet med att nå dessa grupper ska fortsätta även under 2019. Att samarbeta med stadens idrottsföreningar är en förutsättning för att öka idrottandet. Alla föreningar som staden samarbetar med ska ha en tydlig demokratisk grundsyn och ett aktivt arbete mot diskriminering. Alla invånare ska uppmuntras till att aktivera sig i föreningslivet eftersom det ökar sammanhållningen i staden och den demokratiska utvecklingen.

Alla stockholmare ska ha tillgång till idrottsplatser, idrottsanläggningar och arenor som inbjuder till idrottsutövande för alla, oavsett kön eller ålder. En förutsättning för detta är ett stort antal kommunalt drivna idrottsanläggningar, gym och simhallar. Under förra mandatperioden har vi satsat en miljard kronor för att bygga ikapp den anläggningsbrist som har hämmat Stockholms växande idrottsliv. En utbyggnad av idrottsanläggningar och en effektiv användning av dagens anläggningar är en förutsättning för att möta behoven framöver. Därför fortsätter satsning på längre öppettider i stadens idrottshallar.

Stockholmarna ska kunna idrotta oavsett ekonomiska förutsättningar. Avgifter för att utöva idrott ska därför hållas låga. I syfte att öka simkunnigheten ska låga inträden till simhallar prioriteras. Utifrån ett folkhälsoperspektiv inför vi även gratis inträde dagtid i stadens simhallar för pensionärer. Det ska finnas möjlighet till olika kostnadsfria idrottsaktiviteter för barn och ungdomar, i synnerhet under loven. Staden ska utveckla hälsofrämjandeinsatser för personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar.

Ungas organisering ska uppmuntras och fler mötesplatser ska tillskapas utifrån ungas egna önskemål, inte minst för flickor och HBTQ-personer. Sommarkolloverksamheten ska utvecklas, så att den passar fler. Avgifterna till kollo ska inte hindra någon från att delta. Stadens parklekar och lekplatser ska upprustas och byggas ut. Bemanningen i parklekarna ska öka med en uttalad målsättning om att samtliga parklekar ska vara öppna även på helgerna.

Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg med god kvalitet

Alla äldre har rätt till en trygg ålderdom. När antalet äldre stockholmare på sikt ökar kraftigt krävs det en långsiktig planering och samordning i staden för att möta de behov som uppstår. Stockholm ska vara en äldrevänlig stad, tillgänglig och inkluderande, en stad för alla. Ett äldreperspektiv ska finnas med i all stadsplanering och nybyggnation. Målsättningen är att äldre ska kunna leva ett självständigt liv med hög livskvalitet och god hälsa så länge som möjligt. Som stöd i det arbetet har staden inrättat en äldreombudsman som fyller en viktig funktion i det kommande arbetet. I syfte att intensifiera arbetet med att tillgänglighetsanpassa staden ska en tillgänglighetskommission tillsättas.

All äldreomsorg ska vara bra. Staden ska ställa höga kvalitetskrav både på särskilda boenden för äldre och på hemtjänsten. Vården och omsorgen ska vara personcentrerad och jämställd. Alla äldre ska ha rätt till daglig utevistelse, sociala aktiviteter och gemenskap. För att förbättra kvaliteten på maten kommer vi även fortsättningsvis ha dietister anställda i äldreomsorgen. Otrygghet och oro ska motverkas och det brottsförebyggande arbetet stärkas. Det är viktigt att avgifterna inom äldreomsorgen även fortsättningsvis hålls låga därför höjer vi inte avgiften för hemtjänst.

Utvecklingsarbetet inom hemtjänsten fortsätter med målet att öka den äldres inflytande, förbättra samverkan runt den äldres behov samt öka handlingsfriheten för hemtjänstpersonalen att tillmötesgå den äldres dagsaktuella behov och önskemål. Specialiserade mottagningsteam i hemtjänsten ska öka tryggheten och stärka möjligheten till rehabilitering efter utskrivning från sjukhus. Under 2019 kommer "Tryggt mottagande i hemmet" införas i alla stadsdelar. Satsningar på kompetensutveckling för personalen inom psykisk ohälsa, missbruk och våld i nära relationer ska fortsätta.

Medarbetare i staden ska ha en god arbetsmiljö och ges möjlighet att utvecklas i yrket. Det ska även fortsättningsvis ställas höga krav på alla utförare av äldreomsorg. Personalkontinuitet, hög bemanning och utbildningsnivå samt goda arbetsvillkor för personalen är viktiga områden för att omsorgen ska hålla hög kvalitet. Förutsättningarna för chefer i äldreomsorgen att utöva ett närvarande ledarskap ska förbättras. För att öka yrkets attraktivitet och klara framtida rekrytering inför vi 35-timmars arbetsvecka i hemtjänsten med bibehållen lön. Staden ska även fortsätta med att förbättra arbetsvillkoren genom rätt till heltid och trygga anställningar, rimliga scheman och en god löneutveckling. Målet är att alla anställda ska ha grundläggande vård- och omsorgsutbildning.

Alla äldre har rätt till ett tryggt och anpassat boende och staden ska erbjuda olika typer av boendeanternativ. Visionen om 10 000 bostäder fram till år 2040 ska säkra framtidens behov av bostäder för äldre. Samordnade informationsinsatser ska göra det lättare att hitta ett anpassat boende och uppmuntra äldre att tidigt planera för förändrade behov. Servicenivån i seniorboenden ska höjas genom att fler aktivitetscenter öppnar och ger äldre ökad tillgång till social samvaro, gemenskap och aktiviteter. Utemiljön kring äldres boende ska bidra till trivsel och fysisk aktivitet.

Som ett led i stadens åtgärdsprogram mot hemlöshet bland äldre ska 500 seniorlägenheter fram till år 2040 öronmärkas för äldre med hemlöshetsproblematik och låga inkomster.

Ett klimatsmart Stockholm

All vänsterpartistisk politik genomsyras av insikten att vår tids största och brådskande utmaning är att ställa om till ett hållbart samhälle, och utifrån detta kräver hela samhällets gemensamma ansträngningar. Klimatet är en global utmaning men på vartenda område där vi har möjlighet att gå före och visa vägen ska vi också göra detta. Stockholm ska vara världsledande i omställningen till ett hållbart och rättvist samhälle. Den omställningen kommer att kräva en mängd stora och små förändringar. Det ska vara lätt att göra miljövänliga val i vardagen men de allra viktigaste reformerna kräver stora investeringar och inte minst politisk vilja. Stockholms nuvarande miljöarbete och strategin för ett Fossilbränslefritt Stockholm är ambitiösa, men måste följas av de investeringar som gör det realistiskt att nå dessa mål. Samtidigt med de stora investeringarna i energiomställning ska vi hålla uppe tempot i de mindre omställningarna. Transporterna i staden ska vara hållbara och på sikt ske utan fossila drivmedel, kollektivtrafiken ska vara det naturliga förstahandsvalet och stadens alla verksamheter ska präglas av en insikt om vikten av att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle.

Energianvändningen är hållbar

Vår energipolitik ska präglas av den dubbla insikten att energin måste produceras på ett hållbart vis och att vår energiförbrukning måste minska. Staden har stora möjligheter att gå före i den utvecklingen genom att minska energiförbrukningen i såväl befintliga som nya byggnader. Genom investeringar i energieffektiviseringar och förnybar energiproduktion, som exempelvis solceller på stadens fastigheter, ska utsläpp minskas samtidigt som stadens långsiktiga kostnader sjunker. Transportsektorns klimatpåverkan ska minska kraftigt.

Transporter i Stockholm är miljöanpassade

Stadens transporter ska ha mindre klimatpåverkan samtidigt som staden växer. Genom stora investeringar i kollektivtrafik och fortsatt utveckling av gågator, parkeringar och samlastning ställer vi om till en mer hållbar och miljövänlig stad. Stadens luft ska bli renare genom minskad användning av fossila bränslen och minskad biltrafik. Det bidrar också till att gatorna blir mer framkomliga för gående, cyklister och kollektivtrafik.

Stockholm har en hållbar resursanvändning

Staden växer och vi blir fler och fler invånare varje dag. Det ger oss stora möjligheter men innebär också en utmaning att växa på ett sätt som bevarar de kvaliteter som idag lockar människor till Stockholm. Parker, sjöar och skogar ska vara tillgängliga och en naturlig del av varje Stockholmares liv. Det innebär att vi inrättar naturreservat, rustar upp parker och förstärker arbetet för ett rent vatten och en ren luft. Vi ska se hålla nere förbrukningen av naturresurser och såväl begränsa som effektivt återvinna det avfall som en stad producerar.

Stockholm ska vara giftfritt och hälsosamt, såväl inne som ute

Ren luft och rent vatten ska vara en självklarhet i Stockholms utemiljöer, men även inomhus ska vi slippa gifter, buller och avgaser. Stadens arbete med att minska hälsorelaterade riskfaktorer och förbättra stockholmarnas inomhus- och arbetsmiljö behöver fortsätta fortlöpande. Detta gäller särskilt buller i bostäder och allmänna lokaler, dålig luftkvalitet, luktstörningar, förebyggande av fuktskador och höga radonhalter. I Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019 beskrivs visionen om ett "Giftfritt Stockholm 2030" och vilka åtgärder som ska genomföras för att nå visionen. Åtgärderna handlar om att rensa bort och undvika farliga ämnen i kemiska produkter, varor och byggmaterial som staden använder och verka för att andra aktörer ska arbeta i samma riktning. Barn ska ha rätt till en giftfri vardag i förskola och skola. Staden har ett genomgående fokus på att minska barns exponering. Staden ska därför intensifiera arbetet med att kartlägga och ta bort gifter. Arbetet med att kartlägga och åtgärda dålig inomhusluft och buller i förskola och skola ska snabbas på. Andelen ekologisk mat i förskola och skola ska öka. Staden ska verka för att minska matens miljöpåverkan, exempelvis genom ökad andel vegetarisk mat i sina verksamheter.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stockholm är en världsledande kunskapsregion

Högskolor och universitet i regionen har strategisk betydelse för Stockholms fortsatta utveckling.

Staden ska driva på för att öka antalet högskoleplatser i regionen och arbeta för att stärka samverkan mellan akademi och samhälle. Viktiga samverkansfrågor är gemensamma forskningsprojekt, kompetensförsörjning och studentbostäder. För att främja kompetensförsörjningen och stärka kopplingen mellan verksamhet, praktik, utbildning och forskning är det av stor vikt att utveckla samarbetet med universitet och högskolor som utbildar forskollärare och socionomer.

Stockholm ska vara ett centrum för internationellt baserad verksamhet inom forskning och utveckling, vilket förutsätter offensiva satsningar på utbildning och infrastruktur. Staden ska främja utvecklingen av kreativa näringar, miljöteknikföretag, besöksnäring och arbetsintegrerade sociala företag och utveckla arbetet med att göra Stockholm till en smart city.

I mötet mellan människa och teknik ska Stockholm vara den stad som bäst utnyttjar digitaliseringens möjligheter för att göra livet och vardagen enklare och bättre för invånare, anhöriga, företagare och besökare. Särskilt fokus läggs på att genomföra Digital Demo Stockholm där staden i samverkan med landstinget, företag och akademi tar fram innovativa lösningar på reella utmaningar i stadens verksamheter.

Fler jobbar, har trygga anställningar, är småföretagare och kan enkelt utbilda sig genom livet

Alla stockholmare har rätt till ett arbete. Arbete är grunden för människors utveckling, delaktighet och egen försörjning. En trygg anställning med goda arbetsvillkor och en fast lön ger människor frihet att forma sina egna liv. Minskade ekonomiska klyftor är en förutsättning för en jämställd och jämlik stad. Insatserna för att fler ska få ett arbete ska därför stärkas. Likaså arbetet mot diskriminering på arbetsmarknaden på grund av exempelvis kön eller etnicitet. Arbetslöshet är ett samhällsmisslyckande och ett stort slöseri med mänskliga resurser.

Stadens insatser mot ungdomsarbetslöshet ska fortsätta genom att unga ska erbjudas jobb, utbildning eller praktik inom 90 dagar. Fler lokala insatser ska etableras i områden med hög ungdomsarbetslöshet. Satsningen på fler Stockholmsjobb ska fortsätta vilket innebär att personer som uppstår försörjningsstöd på grund av arbetslöshet ska erbjudas anställningar inom staden i upp till ett år. Riktade insatser till grupper som står långt från arbetsmarknaden ska intensifieras och särskilda insatser ska vidtas för att nyanlända ska komma i arbete snabbt. Särskilt fokus för åtgärderna ska vara att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden.

Utbildning är den viktigaste faktorn för att kunna träda in och stanna kvar på arbetsmarknaden. Fler elever ska klara grundskolan och gymnasieskolan och fler stockholmare ska ges möjlighet att utbilda sig på högskolor och universitet. Staden ska arbeta för att få fler utbildningsplatser till Stockholmsregionen. Satsningar på vuxenutbildningen är dessutom avgörande för minskad arbetslöshet och förbättrad matchning på arbetsmarknaden samt för fortbildning av personal som saknar adekvat utbildning. Detta gäller både utbildning på grundläggande nivå och utbildning som är riktad mot bristyrken.

Kvaliteten i Svenska för invandrare (SFI) ska höjas och undervisningen ska vara mer flexibel med möjlighet att kombineras med annan utbildning eller arbete. Möjligheter att läsa svenska under föräldraledighet ska förbättras. Utbudet inom Komvux ska utökas och kombinationsutbildningar för personer som står långt från arbetsmarknaden prövas. Målet är att fler kortutbildade ska söka sig till och klara av en utbildning inom vuxenutbildningen.

Stockholm ska vara en attraktiv stad för småföretagare. Det ska finnas goda och långsiktiga förutsättningar för tillväxt samt trygghet för den enskilda företagaren och dennes anställda. Med stöd av staden ska den kreativitet som idag finns hos stockholmare komma till uttryck inom såväl etablerade företag, offentlig sektor som inom nystartade företag. Staden ska samverka med andra offentliga och privata aktörer för att öka företagandet i Stockholm. Genom ett utvecklat partnerskap mellan arbetsmarknadens parter och förstärkt yrkesutbildning ökar förutsättningarna att möta företagets behov i exempelvis frågor om matchning och kunskapsförsörjning.

Stockholm stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Utgångspunkten för den ekonomiska politiken är målet att skapa en jämlik och hållbar stad.

En god offentlig ekonomi är en förutsättning för att kunna stärka välfärden. Därför ska Stockholm alltid ha en ekonomi i god balans. Grundläggande mål för soliditet och investeringskostnader garanterar långsiktig hållbarhet. Stadens verksamhet ska vara kostnadseffektiv och administrativa kostnader hållas låga.

Stockholm är en stad med stort och eftersatt behov av investeringar i skol- och idrottslokaler, infrastruktur och bostäder. Kortsiktigt innebär uteblivna investeringar bättre förutsättningar att visa positiva ekonomiska resultat. Långsiktigt innebär det ökade kostnader och en sämre fungerande stad. Stockholm ska under kommande år säkerställa att investeringar genomförs i nivå med de långsiktiga behoven i en växande stad. Den höjda nivån ska kombineras med en ökad kostnadsmedvetenhet i investeringsprojekten för att garantera en god hushållning av resurser. Investeringar ska fokusera på områden där behoven är som störst, inte minst ur ett socialt perspektiv och klimatperspektiv.

Offentlig upphandling är ett medel för att driva utvecklingen i socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar riktning

Alla invånare har rätt till en bra välfärd och skattemedel ska användas till den verksamhet som de är avsedda för. Välfärden är ingen marknad. Staden ska aktivt arbeta för att främja icke-vinstdrivande verksamheter. Överskott ska återinvesteras i verksamheten. Inom välfärdssektorn ska staden kräva att entreprenörer öppet redovisar verksamhetens ekonomi, för att granska att medel avsatta för välfärd används rätt.

Stadens program för upphandling och inköp har utgångspunkten att kvaliteten i verksamheterna ska stärkas och anställdas rättigheter värnas samtidigt som höga miljökrav uppfyllas. Staden ska i all upphandling ställa tydliga kvalitetskrav, exempelvis krav på bemanning och utbildningsnivå.

Offentlig upphandling ska vara ett medel för att driva utvecklingen i en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar riktning. All upphandling ska genomföras med inriktningen att den internationella arbetsorganisationen ILO:s kärnkonventioner respekteras. Programmet ska utvärderas för att se om målen uppnåtts och om skärpningar behövs.

Staden ska ställa sociala krav till exempel att erbjuda jobb till långtidsarbetslösa eller utbildning och praktik till studerande. För att undvika oseriösa aktörer ska staden arbeta enligt ”Vita jobb-modellen” och ställa krav på arbetsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal. Som princip ska krav som staden ställer på egna verksamheter, exempelvis antidiskrimineringskrav samt miljö- och klimatkrav, också ställas på upphandlad verksamhet. Krav på en huvudleverantör ska också gälla för underentreprenörer.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika
Stockholm ska vara en jämställd stad där makt, möjligheter och resurser fördelas jämnt oavsett kön. Stadens egen verksamhet ska bidra till ökad jämställdhet. Arbetet med genusbudgetering ska fortsätta.

Kvinnor i hela staden ska ha lika möjligheter att styra över sina liv och påverka i samhället. Därför ska kvinnors organisering stödjas. Målet är ett jämställt Stockholm där makt och resurser fördelas lika.

Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Staden ska vara en bra arbetsgivare som erbjuder goda arbetsvillkor. Medarbetarna ska ha stora möjligheter att vidareutvecklas i sitt yrke och mötas av ett öppet och respektfullt klimat. Delaktighet och inflytande ska stärkas. Stockholm ska ha en styrmodell som vägleds av tillit till välfärdsprofessionens kunskap och yrkesetik. Staden mår bra av medarbetare som vågar och vill bidra till utveckling av stadens verksamhet. Handlingsplanerna för att förbättra arbetsituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare respektive för barnskötare och förskollärare ska fortsätta och fördjupas.

Heltid och fasta anställningar ska vara norm, med fortsatt särskilt fokus på äldreomsorgen. Takten i utfasningen av allmänna visstidsanställningar ska öka, med fokus på förskola, skola och kultur. Alla som arbetar i Stockholms stad ska kunna leva på sin lön. Bra arbetsförhållanden baserat på de villkor som formuleras i kollektivavtal ska vara lika självklara i upphandlad verksamhet som i stadens egen verksamhet. Stadens personalpolicy ska vara ett konkret stöd för alla verksamheter i staden.

Jämställdhet, jämlikhet och frihet från diskriminering ska genomsyra personalpolitiken, med fokus på förebyggande arbete.

Arbetsmiljön ska vara fri från trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande särbehandling. Årliga lönekartläggningar ska genomföras. Osakliga löneskillnader ska inte förekomma. Lönetillägget för vissa personalgrupper i ytterstaden ska permanentas.

Arbete i stadens verksamheter ska kunna kombineras med föräldraskap. Det hälsofrämjande arbetet ska fortsätta med fokus på yrkesgrupper med hög sjukfrånvaro och låg faktisk pensionsålder. Arbetsrelaterad psykisk ohälsa ska särskilt uppmärksammas. Helhetslösningar utvecklas för yrkesgrupper med särskilt utsatta arbetsvillkor. Arbetstiden ska förkortas i hemtjänsten genom en treårig pilotverksamhet.

Chefers förutsättningar i kvinnodominerade yrken ska förbättras genom fortsatta satsningar på ledarutbildning och ökade möjligheter till närvarande ledarskap. Chefer ska ha god kunskap om den kompetensbaserade rekryteringsprocessen. Arbetsplatserna ska vara tillgängliga. Genom en breddad rekrytering ska fler utrikesfödda kunna få arbete som chefer och fler personer med funktionsnedsättning ska kunna få arbete i staden, på alla nivåer. Staden ska ha en långsiktig planering för kompetensutveckling och kompetensförsörjning för att behålla, utveckla och rekrytera medarbetare.

Nya vägar ska prövas, exempelvis en kombination av arbete och studier, valideringsutbildning och stärkt roll för gymnasieskolan och komvux i stadens egen kompetensförsörjning. Kompetensutvecklingsfonden ska förlänas med fokus på förskola, fritidshem, socialtjänst och äldreomsorg.

Stockholm är en stad fri från diskriminering där rättigheter respekteras och stärks

Stockholm ska i den egna verksamheten säkerställa respekt för mänskliga rättigheter och ta ansvar för de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig till. Rådet för mänskliga rättigheter är en resurs i detta arbete som ska ge råd till verksamheterna för att säkerställa att staden lever upp till de mänskliga rättigheterna. Staden ska kontinuerligt arbeta med att utveckla sitt arbete mot diskriminering. Barns rättigheter ska vara centrala för alla politikområden och stadens barnombudsman ska kontinuerligt se över och utveckla arbetet med att tillgodose barnens rättigheter.

Stockholm är en stad där alla kan känna sig trygga

För att människors frihet ska realiseras – i livets alla skeenden och överallt i vår stad – måste alla människor kunna känna sig trygga. Det innebär att slippa utsättas för våld, vare sig på sin arbetsplats, i det offentliga rummet, i hemmet eller på någon annan plats där man vistas. Trygghet skapas när människor känner tillit till varandra. Stadens viktigaste trygghetsskapande arbete är därför att bygga ett samhälle som håller ihop, tillsammans med stadens invånare och verksamheter. Våra offentliga rum och stadsmiljöer ska planeras och byggas på ett sådant sätt att alla kan känna sig trygga när de rör sig i staden.

Vi ska arbeta långsiktigt tillsammans med organisationer med speciell kompetens, exempelvis tjej- och kvinnojourer, och stärka insatser mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck. Staden ska tydligt arbeta mot alla former av hat och hets.

Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla dess invånare. Alla, oavsett funktionsförmåga, ska ha rätt till full delaktighet.

I syfte att intensifiera arbetet med att tillgänglighetsanpassa staden ska en tillgänglighetskommission tillsättas med representanter från facknämnder samt Kommunstyrelsens råd för tillgänglighetsfrågor och Kommunstyrelsens pensionsråd. Genom en särskild fond för tillgänglighetsanpassning ska staden effektivt undanröja hinder för tillgängligheten. Samhällsinformationen ska finnas tillgänglig för alla. Nya bostäder ska vara tillgängliga och äldre bostäder ska vid renovering rustas för ökad tillgänglighet. Det utökade tillgänglighetsarbetet är en del i att göra Stockholm till en äldrevänlig stad.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning ska hålla hög kvalitet och stora möjligheter till inflytande ska garanteras. Samhällets stöd till personer med funktionsnedsättning ska vara utformat utifrån en grund i antidiskriminering och jämlikhet, så att insatserna ska kunna leda till ökad självständighet, delaktighet, inflytande och bättre levnadsvillkor. Likvärdig utbildning är en rättighetsfråga.

Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande och kulturen är en självklar del av demokratin

Alla stockholmare ska ha tillgång till kultur och möjlighet till eget skapande oavsett var i staden de bor. Konst och kultur är en självklar del av demokratin. Den kan öka förståelsen, sammanhållningen och tilliten i samhället. Staden ska skapa förutsättningar för ett rikt kulturliv. Det lokala kulturlivet ska främjas och det ska finnas kultursekreterare i alla stadsdelar. Riktade kultursatsningar ska göras för att nå grupper som idag inte tar del av stadens kulturliv. Ett levande kultur- och föreningsliv spelar en viktig roll för att skapa en gemenskap inom stadsdelarna och möjligheter till möten mellan stockholmare från olika områden. Kulturen ska ge plats för den mångfald av erfarenheter som finns i Stockholm idag.

Kulturskolan är en viktig verksamhet för barn och ungdomars möjlighet att själva skapa kultur. Genom kulturskolans verksamhet El Sistema nås grupper i stadsdelar där deltagandet i ordinarie kulturskola hittills varit begränsat. För att alla barn och unga ska ha möjlighet att ta del av kulturskolans utbud är det av stor vikt att avgifterna är låga. Det ska även finnas möjlighet till olika kostnadsfria kulturaktiviteter, i synnerhet under loven.

Stockholms stadsbibliotek är öppna institutioner som ska gynna demokrati och gemenskap och bidra till kunskap, forskning och läsning. Biblioteken ska även fortsättningsvis drivas i stadens regi och utvecklas i nära dialog med stockholmarna. Under 2019 kommer satsningar göras på bibliotek i ytterstaden genom exempelvis fler anställda bibliotekarier.

Utbudet av litteratur på olika språk ska spegla stadens invånare. Biblioteken ska ligga där stockholmarna finns och vara öppna när de har tid att besöka dem. Även stadens museer ska vara tillgängliga för alla genom låga eller inga avgifter.

Stadens fria kulturliv ska värnas. Kulturstödssystemet ska säkra den konstnärliga friheten och främja en mångfald av kulturuttryck och värna konstnärers villkor i hela staden.

Det ska finnas goda förutsättningar för både stadens institutioner och det fria kulturlivet så att kulturupplevelser av hög kvalitet och bredd erbjuds, samtidigt som utövarnas konstnärliga frihet garanteras.

Stockholmarna ska känna att de har möjlighet att påverka stadens utveckling och framtid. Stadsdelsnämnderna ska skapa förutsättningar för en meningsfull lokal demokrati. Stadens kontakter med invånarna ska öka och fler medborgarkontor ska öppnas runt om i staden. Stockholmarnas inflytande över sin närmiljö ska stärkas. Inom områden som lämpar sig för deltagandeprocesser ska medborgardialog och möjlighet till medborgarbudget undersökas.

Stadens styrning, ledning och uppföljning

Staden ska arbeta för en mer tillitsbaserad styrning, ledning och uppföljning för att stärka kvaliteten i mötet med medborgarna.

Stadens inriktningsmål och mål för verksamheter ska klargöra vilka uppdrag som nämnder och styrelser får från kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen ska under året följa upp måluppfyllelsen. Hur målen ska följas upp på ett meningsfullt sätt behöver utformas och utvecklas i nära dialog med verksamheterna, där vi ser behov av ett stärkt helhetsperspektiv och medborgarfokus. Indikatorer som bedöms vara verkligt meningsfulla kvarstår men ersätts i andra fall med mer relevanta uppföljningsmetoder. För att uppföljningen ska vara adekvat såväl för professionen som för politiken är det viktigt att fördjupa kunskapen om skillnader mellan stadsdelar, grupper av medborgare samt skillnader mellan könen.

Förutsättningar

Samhällsekonomiska förutsättningar

Fortsatt stark internationell konjunktur

Den internationella tillväxten är fortsatt stark. Konjunkturinstitutets senaste bedömning är att global BNP ökar med strax under 4 procent både år 2018 och år 2019. Det finns däremot betydande risker i världsekonomin, såsom USA:s alltmer protektionistiska handelspolitik och resultatet av Brexitförhandlingarna. Även Italiens och Turkiets skuldtvingda ekonomier lyfts fram som risker för den framtida utvecklingen.

Högonkonjunkturen i Sverige kulminerar 2019

Svensk tillväxt är mycket god trots en avmattning på svensk bostadsmarknad och oro kring global handelspolitik. Konjunkturinstitutet räknar med en BNP-tillväxt i år på 2,6 procent och på 1,8 procent år 2019. Därefter beräknas konjunkturen gå in i en fas med lägre tillväxttal och små förändringar i antalet arbetade timmar. Sysselsättningen har ökat snabbt de senaste åren och sysselsättningsgraden är nu den högsta i EU. Arbetslösheten har också fallit tillbaka och beräknas till 6,2 procent av arbetskraften både i år och nästa år.

Samtidigt ökar arbetskraftsbristen och arbetsgivare inom både privat och offentlig sektor har svårt att få tag på personal. Det råder idag en obalans på arbetsmarknaden mellan arbetsgivarnas krav och de arbetssökandes utbildningsnivå och utbildningsinriktning. Allt fler av de arbetssökande står långt från arbetsmarknaden. Framför allt har andelen med förgymnasial utbildning ökat.

Konjunkturen i Stockholm god men toppen kan ha passerats

Konjunkturen i Stockholm är fortsatt stark och ekonomin fortsätter att växa i god takt. Lönesumman, som är en indikator på den regionala tillväxten, ökade med 5,5 procent under första kvartalet 2018 jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Samtidigt visar handelskammarens konjunkturbarometer, som läser av framtidstron hos företag och hushåll i Stockholms län, att konjunkturen försvagats under andra kvartalet 2018. Stockholmsbarometern ligger på drygt 99,9, vilket betyder att konjunkturen i Stockholm nu befinner sig på det historiska genomsnittet (100), men betydligt lägre mot för ett år sedan (106,2).

Handelskammaren gör bedömningen att ekonomin i Stockholm kan ha passerat konjunkturtoppen och att den ekonomiska utvecklingen nu går in i en svagare utveckling. Konjunkturen har framförallt försvagats inom byggsektorn och handeln.

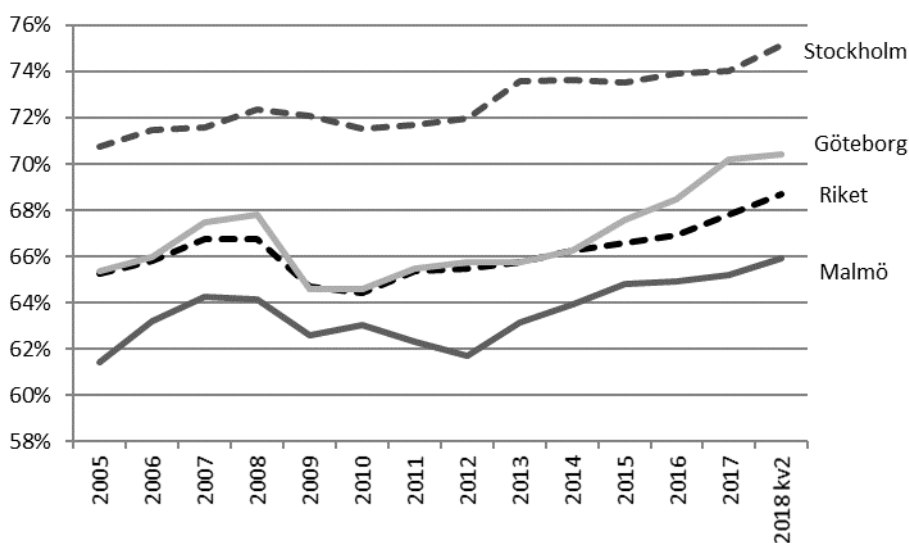
Stockholmsbarometern, 2003 till och med andra kvartalet 2018

Fortsatt stark arbetsmarknad med utmaningar

Läget på arbetsmarknaden i Stockholm är fortsatt mycket gott. Antalet sysselsatta i Stockholms stad i åldern 15-74 år ökade med 1,8 procent andra kvartalet 2018, jämfört med motsvarande kvartal 2017. Det motsvarar nära 10 000 fler personer i sysselsättning. Sysselsättningsgraden, som mäter andelen sysselsatta i procent av befolkningen uppgick till 75,1 procent andra kvartalet 2018, vilket är den högsta nivån under hela tidsserien. Av diagrammet nedan framgår att sysselsättningsgraden i Stockholms stad är betydligt högre än i övriga landet och Göteborg och Malmö.

Sysselsatta som andel av befolkningen 15-74 år, storstäder

Källa: SCB/AKU

Även arbetslösheten i Stockholms stad minskar något. I slutet av juli låg arbetslösheten på 5,9 procent enligt Arbetsförmedlingens statistik, vilket är en minskning med 0,2 procentenheter jämfört med juli 2017.¹ Arbetsförmedlingen bedömer att arbetslösheten fortsätter att minska under år 2019. Den största anledningen till det är att antalet nya inskrivna i etableringsprogrammet sjunker framöver, till följd av det minskade flyktingmottagandet.

Det är fortsatt stora skillnader i arbetslöshet mellan utrikes och inrikes födda och grupper med hög respektive låg utbildningsnivå. För utrikes födda personer är arbetslöshetsnivån 13,7 procent, för inrikes födda 2,9 procent. Precis som tidigare år är det dock utbildningsnivån som är den tydligaste skillnaden mellan grupper med hög respektive låg arbetslöshetsnivå. För personer med utbildning på minst gymnasienivå är arbetslösheten mycket låg, medan den är hög för dem som saknar gymnasial utbildning. Det råder en växande obalans på arbetsmarknaden mellan arbetsgivarnas krav och de arbetssökandes utbildningsnivå och utbildningsinriktning. Utbildningsinsatser och anpassade anställningar är därför viktiga för att rusta de arbetssökande.

Budgetens finansiering

Skatteunderlagsutvecklingen

Stadens finansiering bygger till övervägande del på skatteintäkter som i sin tur beror på såväl stadens som rikets skatteunderlag och på det kommunala utjämningsystemet. Den starka tillväxten i den svenska ekonomin de senaste åren har fört med sig en stark skatteunderlagstillväxt. Från och med år 2018 beräknas skatteunderlagets ökning att dämpas och uppgå till 3,7 procent, efter flera år med ökningstal på över 4,5 procent, och den trenden håller i sig under 2019 och 2020.

Det främsta skälet till en lägre beräknad skatteunderlagsutveckling är att Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bedömer att antalet arbetade timmar kommer att utvecklas svagare när svensk ekonomi närmar sig konjunkturtoppen för att minska 2020 och sedan bara öka marginellt 2021. Även pensionsinkomsterna ökar i långsammare takt från och med år 2018. Detta motverkas endast i viss mån av att lönerna väntas stiga snabbare.

Olika skatteunderlagsprognoser

Procentuell förändring

	2017	2018	2019	2020	2021	2017–2021
SKL aug 2018	4,5	3,7	3,3	3,3	3,9	20,1
Våpen apr 2018	4,5	3,6	3,9	3,7	3,5	20,8
ESV apr	4,5	3,4	3,5	3,2	2,9	18,8

Källa: SKL

I tabellen redovisas SKL:s skatteunderlagsprognos i augusti och regeringens prognos från vårpropositionen.

¹ Andel öppet arbetslösa och sökande i program av den registerbaserade arbetskraften 15-74 år.

Regeringens prognos visar en starkare skatteunderlagstillväxt än SKL:s prognos. Ett skäl är att regeringen räknar med att det fortfarande råder högkonjunktur vid utgången av år 2020. SKL:s beräkningar bygger på att den långa konjunkturuppgången i svensk ekonomi bryts 2019 och att högkonjunkturen övergår till ett läge med konjunkturell balans i slutet av 2020. SKL:s syn på konjunkturen i oktober är inte olik de senaste prognoserna. Med hänsyn till att landet fortfarande har en övergångsregering råder oklara planeringsförutsättningar för staden.

Solidarisk finansiering och hållbar resursanvändning

Vänsterpartiet tar ansvar för ekonomin. Vi arbetar för en uthållig ekonomi och en jämlik och klimatsmart stad. Valfärden behöver rustas, inte skäras ned, och vi säger därför nej till skattesänkningar i staden. Skattelöseriet ska däremot upphöra och vinstsyftande bolag ska inte tjäna grova pengar på valfärden, på stockholmarnas och våra medarbetares bekostnad. Stockholm ska ha ett strategiskt ägande för att skapa den jämlika stad vi vill leva i och arbeta aktivt för ett fördjupat demokratiskt deltagande. Staden ska vara en mycket bra arbetsgivare. Den allra största delen av stadens inkomster kommer från skatter som betalas av stockholmarna med vanliga löner. I staden använder vi skatten för att främja jämlikhet, vilket kommer alla invånare till del, men för en grundlig förändring krävs en omfördelning på nationell nivå. Sverige är det land inom EU:s kärnländer som har det minst omfördelade skattesystemet.

Sverige hör till de få länder inom OECD (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling) som varken har förmögenhetsskatt, arvsskatt, gåvoskatt eller fastighetsskatt kopplad till fastighetens värde. Idag betalar ofta små lokala företag mer i skatt än de stora vinstrika multinationella företagen. Det är orimligt. Företagsbeskattningen ska ändras och regelverket mot skatteflykt skärpas.

Den statliga skattepolitiken påverkar i hög grad stadens förutsättningar. Vänsterpartiet arbetar i riksdagen för införandet av värdesäkrade och höjda generella statsbidrag. Det krävs högre skatteintäkter framförallt på stora förmögenheter och kapitalinkomster för att kunna skapa fler jobb, höja kvaliteten i valfärden, öka investeringarna i hyresrätter med rimliga hyror och bygga en infrastruktur som gynnar både människor och klimat. Med vår skattepolitik kan inkomstskatten dessutom sänkas för låg- och medelinkomsttagare.

Investeringar för en hållbar stad

Stockholm är en rik stad som uppfyller mycket höga mål för soliditeten, har högsta möjliga kreditbetyg och höga fastighetsvärden. Bolagens och nämndernas investeringsbehov är relativt stora, men helt nödvändiga då staden behöver bygga fler bostäder, skolor och en infrastruktur som förbättrar framkomligheten i trafiken och i staden.

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB verkar inom områden som är till stor nytta för stockholmarna. Allt ifrån bostäder, skolor och äldreboenden till frågor som rör vatten, avfall, fiber, fjärrvärme och parkering. Därutöver även bostadsförmedling, turistinformation, näringslivsutveckling och kulturutbud. Koncernen visar stabila positiva resultat och har hög efterfrågan på verksamheter och tjänster som bolagen tillhandahåller.

Vänsterpartiet vill under mandatperioden investera följande tre riktade satsningar för en socialt, klimatmässigt, demokratiskt och ekonomiskt hållbar stad:

- Barnmiljard
- Klimatmiljard
- Gång- och cykelmiljard

Barnmiljarden är en långsiktig satsning för att möta de demografiska förändringarna, där det föds många fler barn i Stockholm än tidigare år. Såväl antalet förskolebarn som skolbarn kommer att öka och antal unga i gymnasieåldern kommer att öka kraftigt. Staden ska därför investera i en barnvänlig stad för att säkra jämlika uppväxtvillkor för alla barn och unga. Det handlar till stora delar om att rusta upp förskolegårdar och skolgårdar, skolbibliotek, parklekar, lek-parker och fritidsgårdar. Barnmiljarden bidrar till att göra det möjligt att investera i en kraftigt förbättrad social infrastruktur för Stockholms barn och unga.

Klimatmiljarden (1,5 miljarder under mandatperioden) visar på den tydliga insikten om att vill vi nå de högt satta klimatmålen om ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 så kräver det stora investeringar.

Därför vill vi att staden ska initiera projekt och åtgärder med hög klimatnytta och breda synergieffekter, bland annat utifrån förslagen i de rapporter som tagits fram som stöd för stadens styrdokument Miljöprogram 2016-2019, Strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 och Klimatanpassning. Investeringar ska genomföras i den omfattning och takt som krävs för att hålla god fart mot målen. De ska utnyttja möjligheter till utökad finansiering via stadens särskilda klimatinvesterings-satsning, som ska uppgå till minst en miljard kronor under mandatperioden, men mer om så krävs för att nå målen.

Gång- och cykelmiljarden (1,5 miljarder under mandatperioden) är en satsning på att möjliggöra en stor omställning till ett annat sätt att transportera sig som är långsiktigt hållbart och som samtidigt minimerar konflikterna i gaturummet med fotgängare och andra trafikanter.

För att uppmuntra stockholmarna att cykla krävs stora investeringar i en trygg, säker och effektiv cykelinfrastruktur, tydlig separering av gaturummet inklusive tydliga övergångsställen, bra parkeringsmöjligheter för cykel, information om trafikregler, att låncykelsystemet sprids till ytterstaden, samt fler åtgärder som närmare specificeras under nämnderna i denna budget.

Förutom de tre riktade satsningarna satsar vi utöver kommunstyrelsen (KS) även på följande:

- Inom Stockholm Vatten och Avfall AB finansieras 3 mnkr för dricksvattenfontäner inom investeringsplanen för 2019-2021.
- Under mandatperioden avsätts 60 mnkr för en ekodukt i det kommande Hagsätra naturreservat, vilket planeras parallellt med reservatet.

- Under 2019 utreds kommande investeringar i Skarpnäcks sim- och multihall samt ett kallbadhus.
- I bokslutet 2018 kommer vi att ur eget kapital avsätta medel för fortsatta kompetensutvecklingsinsatser på 200 mnkr samt tillgänglighets investeringar på 100 mnkr.

Därutöver tillkommer kommunfullmäktiges beslut i bokslutet för 2014 om finansiering av sociala investeringar och kompetensutveckling via eget kapital. Beslutet om disposition av eget kapital gäller tills kommunfullmäktige beslutar om något annat. I november 2018 fanns beslut om 105 mnkr av 200 mnkr.

Stadens allmännyttiga bostadsbolag ska fortsätta att investera i ett högt bostadsbyggande och även köpa fastigheter för att bidra till måluppfyllelsen. Inga allmännyttiga bostäder ska säljas. Däremot kan strategiskt lämpliga objekt som fastigheter som står tomma, fastigheter som inte längre fyller sin funktion för stadens verksamheter, kontorsfastigheter etc. säljas efter noggrann prövning.

Staden ska fortsätta att investera i de fokusområden som översiktsplanen pekar i ytterstaden, för att hålla igång ett omfattande bostadsbyggande och fortsatt bidra till en god stadsutveckling. Om investeringsutgifterna inte kan finansieras av inkomster från försäljning av mark eller andra tillgångar får de finansieras med ökad upplåning. Eftersom detta får till följd att stadens kostnader för investeringar ökar, ska beslut om sådana projekt föregås av en behovs- och lönsamhetsanalys av exploateringsnämndens projekt.

En växande befolkning innebär att staden måste göra stora investeringar för att möta behoven, inte bara i bostäder utan också i förskolor, skolor, äldreboenden, idrottsanläggningar, teknisk infrastruktur etc. En viktig förutsättning för att kunna genomföra investeringar med behållen finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Staden bör därför sträva efter att bidra med egen finansiering genom att realisera en del av de markvärden som skapas genom planläggning av tidigare oattraktiva områden.

Behovet av ersättningsinvesteringar är stort i stadens byggnader och anläggningar, och målsättningen är att dessa i sin helhet ska finansieras med egna medel. Det betyder att stadens resultat behöver bidra med ett årligt överskott.

För att genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansierare i statliga infrastrukturprojekt. Åren 2019–2023 kommer utbetalningarna till medfinansiering vara cirka 400–500 mnkr per år. Utbetalningarna avser i huvudsak medfinansiering av bussterminalen vid Slussen och utbyggnad av tunnelbanan enligt Stockholmsöverenskommelsen. År 2021-2022 tillkommer utbetalning av förskott till tunnelbaneutbyggnaden om sammanlagt ca 1 mdkr. Förskotten återbetalas när staden uppfyllt avtalat bostadsåtagande.

I juni 2017 fattade kommunfullmäktige beslut om avtal och finansieringsplan för utbyggnad av kollektivtrafik enligt Sverigeförhandlingen där Stockholms stad förbinder sig att medfinansiera tunnelbana mellan Fridhemsplan och Älvsjö, en förlängning av Roslagsbanan till City samt spårväg Syd med sammanlagt knappt 3 mdkr. Den första utbetalningen ska göras år 2023. Totalt har beslutade åtaganden för staden om sammanlagt 10,1 mdkr skuldförts enligt avtal.

Krav på god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning

Sedan 1992 års kommunallag trädde ikraft har kommuner haft krav på sig att verksamheten ska bedrivas enligt god ekonomisk hushållning. Under år 2000 tillkom balanskravet och under 2013 infördes möjlighet att använda en resultatutjämningsreserv. Samtliga delar av regelverket ska årligen följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse.

Finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Stockholms stad står de kommande åren inför utmaningar som ökade investeringar och kraftigt ökade behov till följd av befolkningsförändringar. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar för att klara behovet av bland annat vård, skola och omsorg. Därför innehåller budgeten mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Staden har fastställt sex finansiella mål för 2018 som redogörs nedan.

Årets ekonomiska resultat

Årets ekonomiska resultat är det mål som tydligast sammanfattar det ekonomiska läget. Årets resultat kan mätas exklusive jämförelsestörande poster och/eller enligt det kommunala balanskravet. Målet är att stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet för 2019 ska uppgå till 0,1 mnkr.

Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter

Måttet visar hur stor del av löpande nettokostnader som finansieras med skatteintäkter. Om nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkter överstiger 100 procent kan staden tvingas använda det egna kapitalet till den löpande driftverksamheten. Det långsiktigt hållbara målet är att andelen av stadens löpande driftkostnader som finansieras med skatteintäkter inte ska överstiga 100 procent. På kort sikt kan finansieringen vid särskilda satsningar även ske med ändliga resurser, det vill säga stadens positiva finansnetto och utdelning från koncernen. Målet är att nettokostnaderna inte ska överstiga skatteintäkterna inklusive finansiellt resultat och utdelning.

Stadens soliditet

Soliditet definieras som det egna kapitalet i relation till tillgångarna. Om soliditeten är hög, har tillgångarna i hög grad finansierats av egna medel och graden av lånefinansiering är låg.

Ett mål för soliditeten finns både för staden och för kommunkoncernen. För att få en samlad och komplett bild ska detta mål redovisas inklusive samtliga stadens pensionsåtaganden. Soliditeten ska varken för staden eller för kommunkoncernen understiga 34,0 procent på lång sikt och 30,0 procent på kort sikt. Soliditeten kan enskilda år understiga 34,0 procent. Under planeringsperioden kan soliditeten kortsiktigt komma att minska på grund av stora åtaganden för byggnation av bostäder och infrastruktur. Kommunstyrelsen får i uppdrag att 2019 tillsammans med Stockholm Stadshus AB utreda soliditetsmålen för att möjliggöra fortsatta framtida investeringar

Samband mellan investeringar och ekonomiskt utrymme

Stadens investeringar medför årliga drift- och kapitalkostnader, som i flera fall överstiger beräknade inkomster/intäkter från investeringarna. Sådana projekt motiveras utifrån andra än ekonomiska skäl och belastar stadens löpande ekonomi. Investeringsvolymen måste anpassas efter stadens finansiella resurser, annars kommer utrymmet för befintlig verksamhet och andra nya angelägna behov att behöva begränsas. Det långsiktiga målet för staden är att kapitalkostnadernas andel av stadens nettodriftkostnader (inklusive kapitalkostnader) inte överstiger 7,0 procent.

Budgetföljsamhet

En god budgetföljsamhet är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten.

Budgetföljsamheten mäts som avvikelse i procent, mellan årets prognoser och utfall, inklusive resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. För nämnderna görs uppföljningen totalt för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Målet för budgetföljsamheten är att den före och efter tekniska justeringar inte får överskrida 100 procent.

Prognossäkerhet

Prognossäkerhet beskriver förmågan att bedöma avvikelser under året och att vidta åtgärder för att hålla given budget.

Prognossäkerheten mäts som avvikelse mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Målet är att prognossäkerheten i tertialrapport 2, jämfört med utfallet, ska vara högst +/- 1 procent.

Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

I detta avsnitt beskrivs gemensamma direktiv för alla nämnder och bolagsstyrelser. Direktiven rör prioriterade områden där det finns särskilt stort behov av utvecklade processer och samverkan mellan flera nämnder och bolagsstyrelser.

Styrning och uppföljning

Staden strävar mot en långsiktigt tillitsbaserad ledning, styrning och uppföljning.

Stockholms stads budget följer stadens integrerade ledningssystem (ILS) som har beslutats inom stadens program för kvalitetsutveckling och som gäller för hela kommunkoncernen. Verksamheterna ska arbeta systematiskt med verksamhets- och kvalitetsutveckling utifrån kunskapsbaserade arbetssätt och metoder. Utgångspunkten är professionell kunskap som ska samlas systematiskt, kunskap från brukare och invånare samt kunskap från forskning, bland annat från *Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm*. Därutöver behöver också utvecklas fler innovativa miljöer, i synnerhet inom välfärdsområdet, där medarbetare ges incitament och verktyg att omsätta goda idéer i konkreta verksamhetsförbättringar som kommer stockholmarna till del. Ett viktigt sätt att få in ny kunskap och nya idéer i stadens verksamheter är att delta i projekt med andra parter, vilket kan ge kompletterande finansiering men även möjlighet att utveckla nya lösningar och främja nya innovationer.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- ha en god budgetföljsamhet, vilket är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten
- ha en god prognossäkerhet genom att bedöma avvikelser under året och vidta åtgärder för att hålla givna budget. Verksamhetsområden där god prognossäkerhet av naturliga skäl är svår att uppnå ska identifieras, och förslag till hantering ska tas fram under 2019.
- beakta och implementera av kommunfullmäktige beslutade styrdokument i verksamhetsplanering och uppföljning
- arbeta för ökat handlingsutrymme för medarbetare och chefer enligt stadens program för kvalitetsutveckling och stadens personalpolicy
- utveckla sin innovationsförmåga och arbeta systematiskt med att sprida och ta till sig goda exempel på effektiva arbetssätt
- utveckla arbetet med synpunkter och klagomål med fokus på förbättrad återkoppling till medborgarna, till exempel Tyck till-appen
- integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamheten. För att visa hur kommunkoncernens fördelning av resurser och utformning av verksamheter kommer stockholmarna till del, ska nämnder och bolagsstyrelser redovisa individbaserad statistik uppdaterad efter kön. Statistiken ska, där eventuella skillnader synliggörs, analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv samt leda till att nödvändiga åtgärder vidtas
- säkerställa att stockholmarna som kommer i kontakt med kommunkoncernen ska behandlas och bemötas likvärdigt och respektfullt
- kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsammans med Stockholm Stadshus AB utreda soliditetsmålen för att möjliggöra fortsatta framtida investeringar

- kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden och Stadshus AB utreda stadens projektfinansieringsmodell för att se över hur staden kan styra över intäktskraven från enskilda projekt till hela intäktsidan i syfte att möjliggöra lägre kostnader för bostadsprojekt i ytterstaden samt att satsningar på utemiljön inte ska vara avhängt markförsäljningspriser.

Samverkan för en trygg och säker stad

Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Arbetet för att stärka kommunkoncernens trygghetsskapande kapacitet är en prioriterad uppgift som ska syfta till ökad trygghet och säkerhet genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, socialt arbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska ha en god beredskap att trygga alla som befinner sig i Stockholm vid oförutsedda händelser. Stadens Trygghets- och säkerhetsprogram är vägledande.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- utifrån Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholms rekommendationer arbeta förebyggande med att stärka civilsamhället och det lokala föreningslivet i långsiktigt trygghetsskapande arbete
- genomföra det socialt förebyggande arbetet i enlighet med Trygghetspaketet som omfattar totalt 57 mnkr i utökade resurser till fältassistenter, socialarbetare, ökat öppethållande i parklekar och fritidsgårdar samt satsning på socialpedagoger i grundskolan. Tyngdpunkten för satsningen ligger på de sju prioriterade stadsdelsnämnderna
- upprätthålla god beredskap för att hantera oförutsedda händelser inom respektive ansvarsområde vilket bland annat innebär att berörda funktioner utbildas och övas kontinuerligt samt att upprätta planer för ledning och kommunikation
- öka verksamhetens robusthet genom åtgärder som baseras på årliga risk- och sårbarhetsanalyser
- under ledning av kommunstyrelsen utveckla samverkan för att effektivt nyttja stadens resurser och sprida kunskap som bidrar till det operativa trygghetsarbetet
- utifrån lägesbilder genomföra brottspreventiva och trygghetsskapande investeringar i den fysiska miljön inom det egna ansvarsområdet. Insatser i ytterstaden ska särskilt beaktas med utgångspunkt i det lokala utvecklingsarbetet, samverkansöverenskommelser med polisen samt Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholms rekommendationer
- under ledning av kommunstyrelsen etablera säkra uppställningsplatser med tillgång till latrin, sophämtning, vatten och el för utsatta EU-medborgare, där socialnämndens EU-team ska informera och bedriva ett fördjupat uppsökande arbete
- vidareutveckla samverkansformer med polis, det lokala näringslivet, civilsamhället och andra relevanta externa aktörer i trygghets- och säkerhetsarbetet
- utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism utifrån kunskap och forskning inom området. Insatser mot våldsbejakande extremism ska utgå från lokala lägesbilder och handlingsplaner

- utveckla kommunikationen om det trygghetsskapande arbete som bedrivs genom kontroll och uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag eller tillgång till lokaler inte går till aktörer som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män, uppmuntrar eller möjliggör våldsbejakande extremism
Bidrag ska följas upp noggrant och utvärderas av den bidragsgivande nämnden. I samband med beslut om bidrag ska en plan för uppföljning tydliggöras.

Samverkan för bostadsförsörjning

Ett kraftigt bostadsbyggande är en av kommunkoncernens mest prioriterade uppgifter och alla nämnder och bolagsstyrelser ska skapa förutsättningar för den höga ambitionen utifrån sina respektive uppdrag och stadens riktlinjer för bostadsförsörjning. Kommunstyrelsen har ett utökat ansvar för ledning och samordning av stadens bostadsbyggande. Målet är att 140 000 bostäder byggs mellan 2010 och 2030 varav 40 000 bostäder mellan åren 2014 och 2020 och 80 000 bostäder mellan åren 2014 och 2025. Mellan 2014-2018 har vi sett till att det byggs fler hyresrätter än på länge, men det tar längre tid än fyra år att bygga ikapp efter att byggandet länge har legat på en allt för låg nivå samt omfattande utförsäljningar av allmännyttans bestånd. Den höga byggtakten ska fortsätta och staden ska i huvudsak planera för att bygga hyresrätter. Det är hyresrätter som de som står längst ifrån bostadsmarknaden har möjlighet att efterfråga. Att bygga hyresrätter är att minska risken för en bostadsbubbla som bygger på överskattade bostadspriser och det är ett sätt för det allmänna att ta ansvar istället för att låta enskilda personer ta stora lån för att kunna bo någonstans. Visionen om 10 000 bostäder fram till år 2040 ska säkra framtidens behov av bostäder för äldre. För att öka de äldres tillgång till det ordinära befintliga bostadsbeståndet behövs ett utvecklingsarbete för att forma en samsyn med fokus på ökad tillgänglighet och bostadsanpassning. En god och medveten stadsutveckling bidrar till omställningen till ett klimatsmart Stockholm, ökar den sociala hållbarheten och bidrar till ett Stockholms som byggs samman.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa effektiva processer för en generellt hög takt i bostadsbyggandet och tillkommande samhällsservice
- starta och vidareutveckla större stadsutvecklingsprojekt för att säkerställa ett långsiktigt, stabilt och högt årligt tillskott av bostäder
- planera för en mångfald av boende- och upplåtelseformer och för fler hyresrätter i hela staden, det som byggs ska i huvudsak vara hyresrätter
- arbeta för att de allmännyttiga bostadsbolagen ska ta ett stort ansvar för byggandet och fram till år 2030 hålla en nybyggnationstakt på 3 000 nya hyresbostäder per år
- arbeta för låga bygg- och boendekostnader och säkerställa genomförande av de så kallade Stockholmshusen
- fortsätta att stärka den långsiktiga planeringen till år 2040 av både bostadsbeståndet och satsning på nyproduktion av seniorboenden samt hyreslägenheter anpassade för äldre i ordinarie flerfamiljshus, för att möta behoven av bostäder för äldre, i såväl offentlig som privat regi

- öka transparensen i markanvisningsprocessen för nybyggnation av vård- och omsorgsboende och säkerställa att stadens krav motsvarar behoven genom tydliga kriterier med jämförelseförfarande för nybyggnationen samt att berörda facknämnder deltar i bedömningen av markanvisningsansökningarna
- delta i arbetet med att ta fram en strategi för ökad tillgänglighet i bostadsbeståndet, och inledningsvis ta fram en enhetlig definition av en tillgänglig bostad
- intensifiera arbetet för att få fram fler bostäder för grupper som staden har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för. Fler genomgångsbostäder för prioriterade grupper ska tillskapas i SHIS regi
- som ett led i stadens åtgärdsprogram mot hemlöshet bland äldre ska 500 seniorlägenheter fram till år 2040 öronmärkas för äldre med hemlöshetsproblematik och låga inkomster, varav 100 lägenheter ska inflyttningssklara före 2025. Bostäderna ska tillhandahållas av Micasa, Stockholmshem och Familjebostäder. Därutöver ska Micasa hyra ut 25 seniorlägenheter per år till äldre hemlösa med förstärkt boendestöd, i samarbete med Stiftelsen Hotellhem i Stockholm, SHIS
- i bostadsexploateringsprojekt pröva om projekten kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning på boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri
- fortsätta arbetet med att utveckla kollektivtrafiknära villaområden med målsättningen att utveckla stadsmiljön och komplettera områdena, i huvudsak med allmännyttiga hyresrätter.

Samverkan för en hållbar stadsutveckling

Staden ska planeras ur ett helhetsperspektiv och hållbarhetsaspekter ska genomsyra all planering med fokus på att skapa en fysiskt, klimatsmart och socialt sammanhållen stad. Staden ska långsiktigt växa med bibehållen finansiell styrka, trots att ny- och reinvesteringsbehovet ökar samtidigt som högt uppställda hållbarhetsmål ska nås. Översiktsplanens strategi om fokusområden och strategiska samband är centralt för att uppnå målen om en socialt sammanhållen stad. Detta ställer krav på förmågan att prioritera i enlighet med stadens investeringsstrategi, fastighets- och lokalpolicyn och stadens översiktsplan.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- arbeta i enlighet med stadens investeringsstrategi och fastighets- och lokalpolicy så att innehavet av fastigheter och lokaler utvecklas på ett sätt som bidrar till att planerade investeringar kan genomföras med bibehållen finansiell styrka och med låg finansiell risk samtidigt som stadens kapacitet och förmåga att tillhandahålla effektiva lokaler utvecklas
- säkerställa styrgrupper för större stadsövergripande projekt med uppgiften att prioritera och leda utifrån ett stadsövergripande perspektiv
- stärka samverkan med externa aktörer och privata fastighetsägare i syfte att säkerställa kommunkoncernens långsiktiga finansiella förmåga att utveckla staden samtidigt som stadens övergripande hållbarhetsmål nås, inte minst inom området samhällsfastigheter
- skapa attraktiva och trygga livsmiljöer genom aktiv fastighetsförvaltning i såväl nyproduktion som reinvestering. Allmännyttiga bostäder är undantagna och ska inte säljas

- i områden där staden har ett stort fastighetsbestånd aktivt verka för att fler långsiktiga och ansvarstagande fastighetsägare integrerar den modell som utarbetats för socialt värdeskapande i stadsutvecklingsprocesser. Metoder för markanvisningar och planprocess ska väljas för att bidra till social hållbarhet
- säkerställa samhällsservice och integrera behovet av förskolor, skolor, omsorgsbostäder, bostäder för äldre, idrottsplatser med mera i ett tidigt skede i planeringen. Ändamålsenliga lokaliseringar ska erhållas till rimliga kostnader för mottagande nämnd, som också ska lämna tydliga beställningar
- arbeta i enlighet med gemensam planeringsinriktning för utbyggnaden av skolor som utarbetats inom ramen för SAMS (samordnad skolplanering i Stockholm), i syfte att säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av skollokaler, såväl inom grundskola som inom gymnasiet
- tillvarata den arbetsplatspotential som finns i Stockholms södra delar och stadens fokusområden genom en stadsövergripande styrning och uppföljning av större projekt i enlighet med stadens översiktsplan och investeringsstrategi
- stärka samordning avseende logistik och teknisk infrastruktur i stadsutvecklings- och infrastrukturprojekt, under exploateringsnämndens ledning, mellan berörda nämnder och bolagsstyrelser
- stärka samverkan och helhetssyn kring stadens parker och naturområden inom stadens olika processer för planering, utveckling och förvaltning genom strategisk samordning som leds av trafiknämnden
- utveckla stadens arbete mot oseriös fastighetsförvaltning, se över nuvarande möjligheter och vid behov verka för skärpt lagstiftning
- fortsätta att arbeta med medborgardialoger och medborgarbudget
- intensifiera arbetet med tillgänglighetsanpassning i staden.
Kommunstyrelsen ska inrätta en tillgänglighetsfond varifrån nämnder och trygghetskommissionen ska kunna ansöka om medel för att genomföra mindre tillgänglighetsåtgärder samt tillsätta en tillgänglighetskommission med representanter från facknämnder samt Kommunstyrelsens funktionshindersråd och Kommunstyrelsens pensionärsråd. Denna kommission ska ha stadsövergripande ansvar för att förstärka samordningen av konkreta insatser för att säkerställa en tillgänglig stad, det gäller både utemiljön och inom de verksamheter staden bedriver och i de fastigheter staden äger. Kommunstyrelsen ska stödja nämnderna i ansökan om särskilda medel ur bland annat tillgänglighetsfonden för att göra investeringar som bidrar till ökad tillgänglighet. Tillgänglighetsarbetet är en del av arbetet med att göra Stockholm till en äldrevänlig stad.
- i planeringen skapa tillfredsställande plats för barns behov av lek, rörelse och utevistelse. Huvudregeln ska vara en friyta på 30 kvm per barn i
- ytterstaden samt 20 kvm i centrala staden och dess utvidgning. I särskilda fall kan avvikelser göras men aldrig lägre än 10 kvm. Vid avvikelser ska kompletterande investeringar göras i närliggande natur eller parker, exempelvis toaletter, dricksvattenfontäner och vind/solskydd, samt ökade resurser för drift
- driva på för att möjliggöra att nya arbetsplatser etablerar sig i Söderort och befintliga vill stanna kvar och utvecklas
- stoppa all nyetablering av externa köpcentrum och annan externhandel och driva på för att utveckla sådana verksamheter till områden med mer blandad bebyggelse. Staden ska äga och förvalta lokaler och förortscentrum. För att styra över en så stor del som möjligt av biltrafiken till kollektivtrafiken ska staden utreda var det behöver anläggas nya infartsparkeringar
- efter avslutat samråd konstateras att stockholmarna inte vill ha en teknikbutik i den mest centrala parken i staden. Därmed ska planarbetet för Apple i Kungsträdgården avslutas

- i samarbete ska berörda nämnder ordna säkra uppställningsplatser med tillgång till latrin, sophämtning, vatten och el för EU-medborgare samt lokalisera EU-teamet till platsen, samtidigt som de härbärgen som drivs som IOP avvecklas steg för steg.

Klimat- och miljöarbete

Klimat- och miljöarbetet är grundläggande för en hållbar stadsutveckling i enlighet med stadens miljöprogram 2016-2019 och *Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040*. I klimatstrategin identifieras utmaningar och genomförandansvar fördelas för att nå målen på kort och lång sikt. Staden behöver möta utmaningarna i samarbete med andra aktörer, framförallt på regional nivå. Den särskilda satsningen på klimatinvesteringar ska påskynda kommunkoncernens insatser för klimatanpassning och minskad klimatpåverkan. Fokus är på åtgärder och insatser som styr mot energieffektivisering, solenergi, hållbara transporter samt klimatanpassningsåtgärder.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- arbeta för en fossilbränslefri organisation 2030 genom att fasa ut användningen av fossil energi i egen och upphandlad verksamhet
- genomföra energieffektiviserande åtgärder och satsningar på solenergi kontinuerligt i befintliga byggnader
- säkerställa att målen hållbart resande och miljöeffektiva transporter med minskad biltrafik genomsyrar all stadsutveckling i Stockholms stad, egna och upphandlade transporter samt taxor och avgifter
- främja cykling genom att bli cykelvänliga arbetsplatser. I likhet med vad som gjorts i många andra kommuner och regioner ska Trafiknämnden utforma kriterier i tre nivåer för cykelvänliga arbetsplatser, söka partners bland alla arbetsgivare i staden med fler än 10 anställda, särskilt uppmuntra kommunala arbetsplatser att ansluta sig, och årligen utse stadens bästa cykelarbetsplats
- tillämpa policyn för intern klimatkompensation för tjänsteresor som tas fram av kommunstyrelsen och miljö- och hälsoskydds nämnden
- initiera projekt och åtgärder med hög klimatnytta och breda synergieffekter, bland annat utifrån förslagen i de rapporter som tagits fram som stöd för stadens styrdokument Miljöprogram 2016-2019, Strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 och Klimatanpassning. Investeringar ska ske i den omfattning och takt som krävs för att hålla god fart mot målen. De ska utnyttja möjligheter till utökad finansiering via stadens särskilda klimatinvesterings satsning, som ska uppgå till minst en miljard under mandatperioden men mer om så krävs, samt externa medel såsom Klimatklivet.
- utifrån stadens skyfallsmodell prioritera och åtgärda översvänningsrelaterade risker i befintlig och planerad bebyggelse för att reducera stadens sårbarhet
- identifiera andra klimatrelaterade risker såsom värmeböljor och höjda havsvattennivåer och stärka stadens möjlighet att hantera dessa
- integrera dagvattenfrågor och miljö kvalitetsnormer i stadsutvecklingsprocesser
- intensifiera insatserna att nå kommunfullmäktiges mål för insamling av matavfall
- minska kommunkoncernens klimatpåverkan genom ökad andel ekologiska och klimatsmarta livsmedel i verksamheterna samt genom att minska matsvinnet och ökad insamling av matavfall
- minska mängden avfall som uppkommer i verksamheterna. Där det är möjligt ska avfallet återanvändas, materialåtervinnas eller energiåtervinnas.

- Insamling av matavfall ska bli obligatorisk i takt med att kapaciteten för sortering och återanvändning byggs ut
- bistå Stockholms Stadshus AB i arbetet med att utveckla Stockholms fjärrvärme med utgångspunkt att de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtan ska fasas ut senast år 2022, samt att all oljeanvändning för uppvärmningssyfte fasas ut 2025
- tillse att för de av staden upphandlade transporterna ska successivt krav ställas på att fordonen är fossilfria, samt att leveranser samordnas och planeras för högsta möjliga energieffektivitet
- ta fram en plan för hur det ekologiska sambandet mellan Årstaskogen och Nackareservatet kan utökas för att säkerställa hur Årstaskogens biologiska mångfald kan bevaras och utvecklas
- inrätta naturreservat i Hagsåtraskogen och i Kyrkhamn. Påbörja planeringen av en ekodukt mellan Älvsjöskogen och Hagsåtraskogen. Enligt den promemoria som tagits fram om var ekologiska samband behöver stärkas
- utreda reservatsbildning i Fagersjöskogen och utvidgning av naturreservatet i Årstaskogen till att omfatta hela skogen. I arbetet ska beaktas att bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur kan genomföras
- arbeta enligt inriktningen att nya äldreboenden, förskolor, skolor och liknande byggnader ska vara anpassade för att klara ett mer föränderligt klimat så att temperaturen inomhus blir behaglig oavsett väder
- arbeta enligt inriktningen att gårdar och växtlighet vid både nybyggnation, investeringar och reinvesteringar ska bidra till stadens klimatanpassning.

Samverkan för mottagande av nyanlända

Det sammantagna integrationsarbetet och mottagandet i staden ska skapa goda förutsättningar för nyanlända att snabbt etablera sig på arbetsmarknad, bostadsmarknad och i samhällslivet. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta mot samma mål och i god samverkan, med både interna och externa aktörer. I arbetet är det angeläget att stärka nyanlända kvinnors möjligheter till etablering. En viktig grund för arbetet utgör *Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholms rapporter*.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa en ändamålsenlig organisation och arbetssätt för nyanländas
- kommunmottagning och etablering
- vidareutveckla de kommunala etableringsinsatserna med syfte att förbättra arbetssätt och erbjuda ett socialt stöd till nyanlända under etableringstiden
- förstärka samverkan med andra myndigheter samt med föreningar och näringsliv
- genom tät intern samverkan hitta platser för och möjliggöra lämpliga akuta boendelösningar i mottagandet
- verka för att nyanlända ges förutsättningar att snabbt etablera sig i Stockholm genom studier och arbete.

Samverkan för arbetsmarknad och näringsliv

Stadens arbetsmarknadsinsatser ges till personer som har ekonomiskt bistånd och samordnas av Jobbtorg Stockholm. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till kommunfullmäktiges mål på arbetsmarknadsområdet med fokus på prioriterade målgrupper.

Samverkan inom kommunkoncernen, med högskolor och universitet samt med näringsliv och andra privata aktörer ska stärkas. En styrgrupp för näringslivsfrågor leder kommunkoncernens strategiska arbete.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- vidareutveckla möjligheterna till introduktions-, praktik- och lärlingsverksamhet
- bidra till ett ökat antal Stockholmsjobb och öka antalet jobb med finansiering genom extratjänster
- ta fram arbetsplatser för Stockholmsjobb där anställningarna ska vara möjliga att kombinera med utbildning, vilket är särskilt prioriterat för unga som saknar gymnasiekompetens
- verka för fler inriktningar inom vård- och omsorgscollege respektive yrkeshögskolan för att tillgodose medarbetares behov att nå kompetenskraven i sina yrken, till exempel inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning
- utveckla nya vägar för att klara kompetensförsörjningen av barnskötare, förskollärare och fritidspedagoger, med fokus på kombination av arbete och studier
- öka samarbetet med näringslivet och andra externa aktörer under samordning av arbetsmarknadsnämnden för att skapa fler möjligheter till praktik eller anställning
- fortsätta satsningen på sommarjobb i samverkan med arbetsmarknadsnämnden för att främja goda och jämlika uppväxtvillkor med särskild uppmärksamhet mot socioekonomiska förhållanden i stadsdelsnämndsområdena
- samverka för att säkerställa ökat företagande, fler arbetsplatser och goda förutsättningar för näringslivet i Stockholm
- säkerställa att näringslivet ges goda förutsättningar i stadsutveckling och att näringslivets behov tas med i tidigt skede i planeringsprocessen.
- I stora stadsutvecklingsprojekt ska näringslivsperspektivet stärkas och specifika mål fastställas. I stadsdelsnämnderna ska kommunikation och tydliga kontaktvägar utvecklas, bland annat med utgångspunkt från lokala näringslivsråd
- inom sina ansvarsområden främja nyföretagande och start up-verksamhet med prioritet på ytterstaden.

Samverkan i arbetet med mänskliga rättigheter

Stadens arbete för att stärka de mänskliga rättigheterna, barnrätt och jämställdhet ska fortsatt prioriteras och genomsyra stadens verksamheter. Arbetet är en central del i genomförandet av visionen om ett Stockholm för alla. Rådet för mänskliga rättigheter utgör en viktig resurs. HBTQ-diplomering har tagits fram för stadens verksamheter och under året ska stadens program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck tillämpas. Arbetet med jämställdhetsintegrering och jämställdhetsanalyser ska fortsätta och under året ska programmet för ett jämställt Stockholm tillämpas. Arbetet med barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor fortsätter och stadens verksamheter ska förbereda sig för att barnkonventionen kan komma att bli svensk lag. Nämnder och bolagsstyrelser ska tillämpa programmet om barnets rättigheter och inflytande. Ett liv med frihet från våld är en grundläggande mänsklig rättighet.

Programmet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska tillämpas och staden ska stärka insatserna mot våld i nära relationer. Stadens arbete mot rasism med utgångspunkt i ECCAR:s (europeiska koalitionen av städer mot rasism) tiopunktsprogram ska fortsätta under året och utvecklas inom alla nämnder och bolagsstyrelser. En viktig del av att vara en stad som lever upp till mänskliga rättigheter är att synliggöra och motverka diskriminering. Arbetet mot diskriminering ska vara systematiskt och arbetet med aktiva åtgärder ska säkerställas på samtliga diskrimineringsgrunder. Även det reviderade programmet för delaktighet för personer med funktionsnedsättning, riktlinjer för nationella minoriteter och strategi för romsk inkludering ska tillämpas.

Nämnder och bolagsstyrelser ska:

- fortsätta att använda metoder för att synliggöra och systematiskt följa upp eventuell diskriminering inom stadens verksamheter
- säkerställa att stockholmarna som kommer i kontakt med staden ska behandlas och bemötas likvärdigt och respektfullt oavsett könsidentitet, könsuttryck eller sexuell läggning
- integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamheten, inklusive tjänstutlåtande där det är relevant. För att visa hur stadens fördelning av resurser och utformning av verksamheter kommer stockholmarna till del, ska nämnder och bolagsstyrelser redovisa individ-baserad statistik uppdelad efter kön. Statistiken ska, där eventuella skillnader synliggörs, analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv samt leda till att nödvändiga åtgärder vidtas
- använda barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor i arbetet för barns rättigheter
- säkerställa att medarbetare i stadens verksamheter arbetar våldsförebyggande utifrån ett normkritiskt förhållningssätt
- fortsätta arbetet mot rasism i enlighet med ECCAR:s tiopunktsprogram mot rasism och fortsatt kompetenshöjning bland stadens chefer och medarbetare.

Staden som arbetsgivare

För att Stockholm ska kunna erbjuda alla stockholmare bra service behöver kommunkoncernen behålla och attrahera medarbetare och chefer med de kunskaper och erfarenheter som verksamheten kräver och i enlighet med stadens personalpolicy. Andelen utrikesfödda chefer i staden ska öka på alla nivåer. Kompetensförsörjningen ska säkerställa att kommunkoncernen, över tid, har medarbetare med rätt kompetens och som vill bidra till att verksamheten utvecklas och når uppsatta mål. En sammanhållen lönebildning är central för att undvika löneglidning, uppnå tydlighet och stabilitet och stärka förmågan att, i alla stadens delar och verksamheter, behålla, attrahera, rekrytera och utveckla önskvärd kompetens. En fortsatt kompetensutvecklingssatsning med fokus på förskola, fritidshem, socialtjänst och äldreomsorg ska bidra till att adekvat kompetens finns i staden. En god och hälsosam arbetsmiljö ska vara fri från diskriminering, kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. I en väl fungerande arbetsmiljö är både personalrörlighet och sjukfrånvaron på en sund nivå. Orsakerna till hög personalrörlighet eller hög sjukfrånvaro ska vara kända och hanteras såväl kortsiktigt som långsiktigt.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- erbjuda grundförutsättningar som trygga arbetsvillkor, kompetensutveckling och en god och hälsosam arbetsmiljö
- säkerställa att rutiner för anmälan och utredning av diskriminering, kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier eller repressalier är väl kända av medarbetare och chefer
- ha en långsiktig planering för att behålla, utveckla samt rekrytera verksamhetskritisk kompetens
- delta aktivt i användningen av och arbetet med effektiva system för att registrera medarbetarnas utbildning med fokus på undersköterskor och barnskötare
- arbeta med kompetensbaserad rekrytering och säkerställa att kommunkoncernens chefer har god kunskap om rekryteringsprocessen
- anställa fler personer med funktionsnedsättning på alla nivåer i staden
- prioritera långsiktig kompetensförsörjning för yrkesgrupperna inom äldreomsorgen där alltmer omfattande omvårdnadsbehov och digitaliseringen ställer nya krav på kompetens
- delta i det långsiktiga arbetet med validering och utbildning för att medarbetare ska uppfylla kompetenskraven inom stöd och service för personer med funktionsnedsättning, bland genom en fortsatt kompetensutvecklingssatsning
- säkerställa rimliga förutsättningar för chefer att utöva ett närvarande ledarskap med fokus på kvinnodominerade yrken
- säkerställa en tydlig lönepolitik som stödjer förmågan att behålla, attrahera, rekrytera och utveckla önskvärd kompetens och är ett verktyg att nå önskvärda lönestrukturer där osakliga löneskillnader inte ska förekomma. Lönetillägg för vissa personalgrupper i de sju prioriterade stadsdelsnämnderna permanentas.
- prioritera stöd till chefer i det systematiska arbetsmiljöarbetet liksom kompetensutveckling för både medarbetare och chefer för att öka kunskapen om organisatorisk och social arbetsmiljö
- prioritera stöd till verksamheter med hög sjukfrånvaro och/eller hög personalrörlighet samt ledarskapets betydelse även när ohälsan inte är arbetsrelaterad
- arbeta i enlighet med handlingsplaner för att öka takten i att göra heltid till norm vid nyanställning och erbjuda ofrivilligt deltidsarbetande heltid
- i samverkan med de fackliga organisationerna ta fram handlingsplaner för att minimera användningen av allmän visstidsanställning (AVA) och andra former av otrygga anställningar och säkra att dessa anställningsformer endast används på sakliga grunder
- arbeta enligt den reviderade handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare med sikte på implementering senast år 2021
- arbeta enligt handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare.

Samverkan för en effektiv verksamhet

En hög grad av effektivitet i kommunkoncernens verksamheter med fokus på resultat är förutsättningar för att nå kommunfullmäktiges mål. Inom stadens verksamheter, och mellan verksamhetsområden i stadsdelsnämnderna, finns en potential för verksamhetsförbättringar. Det kan bland annat handla om nya, smartare tekniska lösningar, förbättrade styr- och arbetsformer, utvecklad inköpsorganisation samt systematiska jämförelser framför allt inom välfärdsområdet och investeringsverksamheten.

Lokalförsörjning

Stadens samlade fastighetsinnehav är omfattande, och berörda nämnders investeringsplaner innehåller flera större fastighetsutvecklingsprojekt. En stadsövergripande fastighets- och lokalpolicy tydliggör målbilder, spelregler och ansvarsområden, som en förutsättning för en effektiv lokalhantering. Utgångspunkten är att stadens verksamheter ska bedrivas i ändamålsenliga, moderna och area- och energieffektiva lokaler med hög grad av flexibilitet. Lokaler ska utformas utifrån verksamheternas behov och professionens bedömningar.

Lokalernas utformning ska främja en god arbetsmiljö.

Investeringstakten för ett växande Stockholm innebär stora utmaningar, såväl resursmässigt som organisatoriskt, för att klara behovet av nybyggnad och reinvesteringar inom bland annat samhällsfastigheter, som lokaler för skola och omsorg. Tillgången på mark är också begränsad vilket ger att utbyggnad av viss samhällsservice redan idag delvis behöver ske på privat mark. Detta innebär att staden i ökad utsträckning kan behöva samverka med fler externa aktörer.

Precisering av nämnders och bolagsstyrelserns ansvar framgår av kommunkoncernens fastighets- och lokalpolicy.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa stadens kapacitet och förmåga att tillhandahålla effektiva lokaler som är underhållna och ändamålsenliga utifrån verksamheternas behov och behovet av en god arbetsmiljö
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning inom stadens fastighetsbolag och fastighetsförvaltande nämnder för att skapa utrymme för investeringar varvid inriktningen i stadens fastighets- och lokalpolicy ska beaktas. Allmännyttiga bostäder är undantagna och ska inte säljas
- i planering och byggande säkerställa behovet av erforderliga verksamhetslokaler, till exempel förskolor och särskilda boenden, till rimliga villkor genom förbehåll i markanvisnings- och exploateringsavtal. I samband med detaljplanearbete ska alternativa ändamål begränsas
- i stadsbyggnadsprojekt ha som utgångspunkt ett riktvärde om minst 25 förskoleplatser respektive minst 50 grundskoleplatser per 100 nya lägenheter, då annan planeringsgrund saknas
- i stadsbyggnadsprojekt säkerställa tillgången till lokaler för föreningsliv och kulturliv i alla områden
- öka samplanering vid utbyggnaden av skolor och nya idrottshallar. Aktuella skolor måste i förekommande fall säkras tillgång till sådana idrottshallar under skoltid genom ett separat hyresavtal mellan utbildningsnämnden och idrottsnämnden. Avsteg kan därmed ske från den närhetsprincip som annars gäller vid upplåtelse av idrottshallar under skoltid
- verka för att inom ramen för SAMS ska i ökad omfattning planerad ny kapacitet vid befintliga skolor genomarbetas i syfte att bättre säkerställa genomförbarheten. Samplanering ska ske med idrotts- och förskolelokaler där det finns vinster i ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid
- fortsätta arbetet med att ta fram ett nytt ramavtal med Micasa och Stockholms Stadshus AB, för att på objektnivå klara att finansiera kostnader för nyproduktion och svara mot stadens ambition om utbyggnad av äldreboenden

- årligen ta fram ett gemensamt förslag till plan för att klara behovet av vård- och omsorgsboende och seniorbostäder. Arbetet samordnas av äldrenämnden som bearbetar förslagen och föreslår beslut om åtgärder utifrån en långsiktig bedömning för staden som helhet. Planen ska godkännas av kommunstyrelsen och är vägledande för nämnderna gällande förändringar av äldreboendebeståndet. Kommunfullmäktige ger enligt planeringen nämnderna uppdrag om igångsättning av konkreta utbyggnadsprojekt inom vård- och omsorgsboende. För ett sådant projekt, Trondheimsgatan i Husby med angivet färdigställande till 2022, har förutsättningar ändrats varför uppdraget till Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd återtas
- årligen ta fram en plan för att klara behovet av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL. Arbetet samordnas av socialnämnden som bearbetar förslagen utifrån ett stadsövergripande perspektiv. En samlad plan ska därefter godkännas av kommunstyrelsen som är vägledande för nämnderna.

Upphandling och inköp

Kommunkoncernen gör årligen inköp av varor och tjänster för cirka 32 mdkr. Som offentlig aktör är det viktigt att använda offentlig upphandling och inköp som ett medel för att driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning i enlighet med *Stockholms stads program för upphandling och inköp*. Arbetet förutsätter en hög grad av samverkan och kommunstyrelsen har en samordnande och stödjande roll. Servicenämnden har ett övergripande ansvar för att tillhandahålla konsultativt stöd vid användning av arbetsrättsliga villkor i upphandlingar. Vidare har arbetsmarknadsnämnden ett särskilt ansvar att erbjuda stöd vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa att införandet av gemensamma arbetssätt, processer och systemstöd får effekt i organisationen tillsammans med projekt *VINST (Verktyg för inköp i Stockholms stad)*
- förbättra metoder för uppföljning och utvärdering av hur digitaliseringsprojekt kan leda till effektivisering och ökad kvalitet.

Strategiska digitaliseringsfrågor

Digitalisering innebär nya arbetssätt och förändrade beteenden som möjliggörs av digital teknik. Digitala arbetssätt ska vara ett sätt att öka effektiviteten inom kommunkoncernen och på det sättet bidra till att klara kompetensförsörjningen och välfärdens kvalitet. Digitalisering är ett hjälpmedel att lösa konkreta utmaningar, både för invånaren och inom verksamheterna. Det gäller att identifiera de faktiska problemen och att analysera inom vilka områden digitala lösningar och arbetssätt gör störst nytta. Med hjälp av digitalisering nås högre kvalitet i form av större självständighet och livskvalitet för våra invånare samtidigt som det leder till effektivare verksamhet. Stadens nämnder och bolagsstyrelser äger ansvaret för digitalisering inom respektive ansvarsområde för att bidra till en effektivare verksamhet och en enklare vardag för stockholmarna. I arbetet behöver inte de digitala lösningarna vara huvuddelen av förändringen, utan tekniken snarare vara möjliggörare för att kunna utveckla processer, organisation och arbetssätt. Om nämnder och bolagsstyrelser tar fram modeller och gemensamma system ska det göras i samråd med kommunstyrelsen.

Då digitala arbetssätt ska vara ett sätt att öka effektiviteten och kvaliteten inom staden ska driftkostnadskonsekvenser tydliggöras vid beslut. Kommunstyrelsen har samordnande ansvar för att stödja verksamheterna i digitaliseringsarbetet.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- förbättra metoder för uppföljning och utvärdering av hur digitaliseringsprojekt kan leda till effektivisering och ökad kvalitet
- säkerställa att det finns ett effektivt och ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete
- delta i ”Digital Demo Stockholm” och övriga relevanta samarbetsarenor där nya digitala tjänster testas och utvecklas
- dela all data som utifrån sin informationsklassning kan delas, i staden eller som öppna data externt. Data delas via öppna dataportalen
- samverka med andra nämnder och bolagsstyrelser inom innovation och digital transformation i syfte att öka takten inom digital utveckling
- säkerställa införandet av den nya leveransen av stadens gemensamma IT-service
- delta i och bidra till nationella och regionala samverkansinitiativ och myndighetssamarbeten i digitaliseringsfrågor.

Internationalisering och internationellt arbete

Stockholm har under de senaste decennierna utvecklats till en internationell storstad. Kommunkoncernens möjlighet till verksamhetsutveckling förbättras av en internationell utblick där vi lär av de bästa exemplen runt om i världen. Internationellt samarbete och utbyte med andra städer skapar bättre möjligheter för att använda resurserna så effektivt och öka graden av extern finansiering. Stockholms stad har de senaste åren intensifierat sin internationella verksamhet inom strategiskt viktiga områden, bland annat genom en ny internationell strategi och i en ny EU-policy.

Utöver att stärka kommunkoncernens internationella samarbeten och relationer är ett viktigt steg i internationaliseringsarbetet att relevant information om stadens verksamhet finns tillgänglig på engelska eller andra relevanta språk. Det gäller även information i det offentliga rummet, så som skyltar och övrig information. Detta görs i syfte att underlätta för icke-svensktalande boende och besökare i staden, samt till möjligheten för personer utifrån att ta del av relevant information om stadens verksamhet.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- ta initiativ till att tillsammans med andra städer driva stadens perspektiv i relevanta internationella processer och sammanhang
- bevaka och tillvarata de möjligheter som erbjuds att delta i samverkansprojekt som finansieras av EU:s fonder och program
- utveckla det internationella perspektivet i sin kommunikation för att kunna kommunicera med fler än bara svensktalande invånare.

Skattesats

För år 2019 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med 18:04 kronor per skattekrone.

För år 2019 föreslås en utdebitering av begravningsavgiften med 7,5 öre per skattekrone.

Stockholm den 26 november 2018

Clara Lindblom

Kommunstyrelsen m.m.

Nämndens uppgifter

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Kommunstyrelsen m.m. har ett strategiskt ansvar att, tillsammans med koncernledningen för Stockholms Stadshus AB, leda och samordna stadens angelägenheter och ge nämnder och bolagsstyrelser goda förutsättningar att fullgöra kommunfullmäktiges mål. Utvecklingen av verksamheten utgår från invånarnas behov. Kommunstyrelsen m.m. omfattar kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, stadsledningskontoret samt ersättningar till utomstående organisationer och föreningar.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för uppföljning av kommunfullmäktiges budget i sin helhet och arbetar med samtliga av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsåret. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet samt kommunens bolagsstyrelser. Under kommunstyrelsen finns borgarrådsberedning, ekonomiutskott, personal- och jämställdhetsutskott, råd för mänskliga rättigheter, råd för funktionshinderfrågor, pensionärsråd, funktionshinderombudsman, barnombudsman och äldreombudsman. En klimatpanel inrättas.

Stadsledningskontoret är kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens förvaltning. Kontoret har en central, strategisk och stödjande roll och bistår med väl underbyggda och allsidigt belysta beslutsunderlag. Uppdrag och ansvarsområden framgår av kommunallagen, reglemente för kommunstyrelsen, stadsledningskontorets instruktion samt denna budget.

Stadsledningskontoret har främst ett övergripande ansvar för styrning, utveckling och uppföljning av:

- ekonomistyrning och finansstrategi
- övergripande och strategiska personal-, och arbetsgivarfrågor
- strategiska välfärdsfrågor samt kvalitetsutveckling
- strategiska stadsutvecklingsfrågor och näringslivsfrågor
- bostadsbyggande och strategisk infrastrukturplanering
- stadens miljö- och klimatarbete och arbetet i klimatpanelen
- strategiskt arbete och uppföljning för att utveckla demokrati och delaktighet, jämställdhet, barnrätt, nationella minoriteter samt för att främja mänskliga rättigheter
- stadens trygghets- och säkerhetsarbete, däribland arbetet mot våldsbejakande extremism samt totalförsvarsfrågor
- strategisk fastighets- och markutveckling samt hyres- och lokalfrågor inklusive strategisk lokalförsörjning och processer för en övergripande lokalresursplanering med kontroll och styrning av fastighetshanteringen och lokalutnyttjandet
- upphandlings- och inköpsverksamheten i kommunkoncernen

- stadsövergripande kommunikation och information gentemot stadens medarbetare och invånare
- stadsövergripande internationella relationer och besök
- digital utveckling, IT-strategier och informationssäkerhet.

Arvoden för förtroendevalda

Arvodena för borgarråd sänks till samma nivå som i Göteborgs kommun, 744 000 kr per år oavsett funktion eller antal år som borgarråd. Arvodena för övriga arvoderade sänks i motsvarande grad. Effektiviseringsvinsten används för att förstärka välfärdsverksamheten i staden.

Bidrag till information och utbildning av nämndemän

Nämndemannaföreningar som organiserar nämndemän utsedda av Stockholms stad kan få bidrag för nödvändig utbildning av nämndemän. Bidraget ska beräknas på antalet nämndemän inom föreningen som utsetts av Stockholms stad och per mandatperiod. Det ska vara på samma nivå för alla nämndemannaföreningar. Bidraget är maximalt 1 000 kronor per nämndeman och mandatperiod.

Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till utomstående organisationer och föreningar. Ersättningen till Handelshögskolan 2 mnkr per år avvecklas jämfört med finansborgarrådets förslag till budget.

Stockholm Business Region AB finansieras via ersättning från stadens budget och utgår med 94 mnkr för 2019, vilket är 6,5 mnkr mindre jämfört med finansborgarrådets förslag och totalt 15 mnkr mindre än de 109 mnkr som utgick 2019. Visit Stockholm AB handlägger ärenden om marknadsföringsstöd inom ramen för stadens evenemangsstrategi (utl. 2012:92). Stödet ska rymmas inom en årlig ram om 6,0 mnkr. Medlen är avsatta under kommunstyrelsen m.m. och utbetalas efter styrelsebeslut i Stockholm Business Region AB. Bolaget beslutar om marknadsföring av evenemang och hanterar utbetalningar för detta.

Kommunförsäkring

Stadens nämnder får genom S:t Erik Försäkrings AB en kommunförsäkring som omfattar försäkringsskydd för lös egendom, utställningar, entreprenad, terrorism, ansvar, tjänsteresor, VD- och styrelseansvar, förmögenhetsbrott samt olycksfall för volontärer. Premien för år 2019 är 18,5 mnkr för stadens samtliga nämnder och finansieras av medel avsatta under kommunstyrelsen m.m.

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- driva arbetet med att stärka närsamhällets betydelse i socioekonomiskt svaga områden i syfte att generera bättre studieresultat

- stödja berörda nämnder och bolagsstyrelserns arbete med nyanlända för att skapa förutsättningar för ett bra mottagande och för väl fungerande etablering i arbetsliv, bostadsmarknad och i samhället
- tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Business Region AB intensifiera det strategiska arbetet för att öka antalet arbetsplatser, särskilt i stadens södra delar och stadens fokusområden
- koordinera och samordna det trygghetsskapande arbetet genom trygghetskommissionen samt pröva ett antal modeller för lokal platssamverkan inom ramen för detta stödja stadsdelsnämnderna och ansvariga facknämnder samt samverka med polis, andra externa aktörer och civilsamhället för att tillvarata kunskaper, resurser och insatsmöjligheter för högsta möjliga utväxling i trygghets- och säkerhetsarbetet
- följa upp, utvärdera och beräkna ekonomiska förtjänster från sociala investeringar som syftar till att framtida social utsatthet och marginalisering undviks
- vara beredande och beslutande organ i det fortsatta arbetet med kompetensutvecklingssatsningen för att säkra hög kompetens med prioritet av förskola, fritidshem, socialtjänst och äldreomsorg samt att verka för effektiva system för registrering av utbildning för barnskötare och undersköterskor i stadens verksamheter
- fortsätta samarbetet med berörda nämnder och styrelser för att öka koncernperspektivet och ta tillvara synergieffekter när det gäller att skapa reguljära utbildningsvägar främst inom välfärdsyrkena
- styra och samordna bostadsbyggandet samt ansvara för att stadsplaneringen skapar långsiktigt hållbara stadsmiljöer som tar hänsyn till viktiga grönområden och som bidrar till jämlika förutsättningar för stockholmarna
- fortsätta utveckla arbetet i de fokusområden som pekas ut i översiktsplanen utifrån erfarenheterna från Fokus Skärholmen
- leda det fortsatta arbetet tillsammans med bostadsförmedlingen, de kommunala bostadsbolagen, stadsbyggnadsnämnden och äldrebyrånämnden med att ta fram en strategi för ökad tillgänglighet i bostadsbeståndet och inledningsvis ta fram en enhetlig definition av vad som ska betecknas som en tillgänglig bostad
- ansvara för övergripande strategiska trafikinfrastrukturfrågor och för att leda och samordna förhandlingar och avtal för trafikinfrastrukturprojekt med externa parter
- ansvara för att hålla ihop stadens genomförande av projekt inom Sverigeförhandlingen - Storstad Stockholm, och 2013 års Stockholmsöverenskommelse
- ansvara för SAMS, samordnad skolplanering i Stockholm, som ska säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av skollokaler och i ökad omfattning genomarbete planerad ny kapacitet vid befintliga skolor
- verka för att den regionala samverkansmodellen för gymnasieskolan utvecklas för att säkerställa skollokalskapaciteten
- beakta hållbarhetskommissionens analyser och inriktningen till färdplan i styrningen och uppföljningen av stadens nämnder och bolagsstyrelser
- utreda stadens förutsättningar att agera mot oseriös fastighetsförvaltning och lämna rekommendationer till övriga nämnder och styrelser
- intensifiera arbetet med tillgänglighetsanpassning i staden. Kommunstyrelsen ska tillsätta en Tillgänglighetskommission med representanter från facknämnder samt Kommunstyrelsens råd för tillgänglighetsfrågor och Kommunstyrelsens pensionärsråd. Denna kommission ska ha stadsövergripande ansvar för att förstärka samordningen av konkreta insatser för att säkerställa en tillgänglig stad, det gäller både utemiljön och inom de verksamheter staden bedriver och i de fastigheter staden äger.

Kommunstyrelsen ska stödja nämnderna i ansökan om särskilda medel ur bland annat tillgänglighetsfonden för att göra investeringar som bidrar till ökad tillgänglighet. Tillgänglighetsarbetet är en del av arbetet med att göra Stockholm till en äldrevänlig stad

- Staden ska gentemot staten driva frågan om en ny lag om kommuners förköpsrätt för markförsäljning och tomträttsöverlåtelse inom kommunen. Staden äger mycket mark inom kommungränsen vilket ger möjlighet att driva en aktiv markpolitik och bland annat få till att det byggs fler hyresrätter. Då mark är en ändlig resurs kommer staden även framöver att behöva äga mark för att kunna ta sitt ansvar enligt Lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. En ny lag om förköpsrätt kan även bidra till att i snabbare takt öka variationen i boendeformer i kollektivtrafiknära villaområden där det idag råder en icke-yteffektiv användning av mark
- utreda förutsättningar och genomföra en digital lösning i syfte att följa medborgarförslags gång genom stadens förvaltningar
- säkerställa att äldreperspektivet beaktas i stadens verksamheter. Kommunstyrelsens pensionärsråd bistår i arbetet.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- utveckla kommunkoncernens organisation och strategiska planering och uppföljning för en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning och bistå stadsbyggnadsnämnden i planeringsarbetet i enlighet med lagen om kommunal energiplanering
- samordna stadens särskilda satsning på klimatinvesteringar och rikta insatser mot projekt som ger största möjliga klimatnytta med fokus på åtgärder som styr mot energieffektiviseringar, solenergi, hållbara transporter samt klimatanpassning. Därutöver bistå i allmännyttans arbete för en fossilbränslefri organisation.
- samordna stadens externa samverkan på klimatområdet med fokus på regionalt och internationellt arbete
- ansvara för att implementera och kommunicera stadens principer för skyfallshandling för att kunna identifiera och åtgärda sårbarheter på kort och längre sikt
- se över behovet av översvämningsskydd och beredskapsåtgärder för extrema väderhändelser tillsammans med Storstockholms Brandförsvarsförbund.
- gentemot staten driva på för att hela trängselskatten ska gå till kollektivtrafiken, att elbilar ska undantas trängselskatt
- komma med en förnyad viljeyttring om att Swedavia ska överge Bromma flygplats i förtid och ge plats åt en ny stadsdel, detta utan krav på utbyggnad på Arlanda. Flyget måste minska från dagens nivåer och att lägga ner en flygplats för att bygga ut en annan driver inte utvecklingen i rätt riktning
- fortsätta driva på för att få till stånd byggandet av höghastighetståg
- fortsätta driva på för att infrastruktur satsningar ska läggas på kollektivtrafik och att Östlig förbindelse inte ska byggas
- gentemot staten driva på för att trängselavgifterna ska höjas, differentieras och utvidgas till norra och södra länken och andra strategiska trafikleder, för att minska trängseln och ge incitament till hållbara transporter

- förse Strategin för God, Hälsosam och Klimatsmart Mat med tydliga målsättningar avseende den klimatpåverkan som orsakas av maten som serveras i stadens verksamheter. Klimatpåverkan bör kunna halveras, på några års sikt, genom att servera mindre livsmedel med stor klimatpåverkan, minska matsvinnet samt samla in allt matavfall för återvinning
- inrätta en vetenskaplig klimatpanel under överinseende av miljö- och hälsoskyddsnämnden vars uppgift är att ge forskningsbaserade råd i frågor om stadens utveckling med hänsyn till både klimatpåverkan och klimatanpassning
- kommunstyrelsen ska, i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, ta fram en modell för intern klimatkompensation för tjänsteresor, där utsläppen som orsakas av arbetsresor med flyg och fossildriven bil debiteras med relevant summa och används till att subventionera tågresor eller andra utsläppsreducerande aktiviteter. Policyn ska införas på samtliga av stadens förvaltningar och bolag
- kommunstyrelsen ska tillsammans med Stockholms Hamn samt miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda havsnivåhöjningarnas långsiktiga effekter för staden, hur vi bäst skyddar oss och implikationer för stadsutveckling idag. Utredningen ska även se över möjlig samfinansiering med närliggande kommuner och staten för att möjliggöra de investeringar som kan komma att behövas.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- styra och följa upp stadens verksamheter för att säkra en långsiktig balans i ekonomin
- kontinuerligt utveckla stadens investeringsstrategi samt strategiskt planera lokalresurserna i syfte att hålla nere stadens samlade investeringsnivå och långsiktiga driftskostnader för att säkerställa att kommunfullmäktiges mål nås samtidigt som staden ges förutsättningar att växa långsiktigt ekonomiskt hållbart
- vidareutveckla styrning och uppföljning av större projekt som involverar flera nämnder och bolagsstyrelser.
- utveckla prognosarbetet i samarbete med stadens nämnder, för att öka möjligheten att vidta åtgärder i tid
- utveckla arbetet med näringslivsfrågor i stadens stadsutvecklingsprocesser
- samordna stadens näringslivsarbete genom styrgruppen för näringslivsfrågor bestående av representanter från relevanta förvaltningar och bolag
- föreslå ansvarsfördelning för inköpskategorier och centralt samordnade upphandlingar
- i samarbete med servicenämnden bidra till ökad e-handel med stadens leverantörer
- leda och samordna stadens arbete med realisering av *Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad* som syftar till att stimulera, vägleda och samordna insatser för att genom digitalisering och kompetensutveckling för medarbetarna förenkla för invånare, företagare och besökare
- samarbeta med relevanta högskolor och universitet om forskning, utbildning, stadens behov av kompetensförsörjning, utveckling och innovation
- stödja nämnder och bolagsstyrelser att ta ett större ägandeskap om digital utveckling genom forum, samverkan och stöd i metoder för digital utveckling och styrning samt genom att effektivitetsvinster även kommer verksamheten till del

- se över stadens engagemang och ersättningar till utomstående organisationer och föreningar
- leda arbetet för att installera solceller i överensstämmelse med strategin för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040. Om det visar sig ekonomiskt fördelaktigt sker utbyggnaden genom ett nytt kommunalt solenergibolag i samarbete med Stadshus AB
- fortsätta leda arbetet med klimatinvesteringar i den storleksordning som krävs för att följa strategin för ett fossilbränslefritt Stockholm, minst en miljard under mandatperiod
- utreda hur delar av sophämtningen kan återtas i kommunal regi
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ta fram en gemensam statistik för tillsynsändamål av fastigheter för att möjliggöra bättre underlag för stadens fastighetsförsörjning.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- stödja arbetet med det systematiska arbetsmiljöarbetet och förebyggande av arbetsrelaterad psykisk ohälsa samt kommunicera riktlinjer mot kränkande särbehandling, trakasserier, repressalier eller diskriminering
- fortsätta att utveckla övergripande utvecklingsinsatser för chefer och medarbetare
- stödja och följa upp arbetet med tryggare anställningar med fokus heltid som norm inom äldreomsorg samt utfasning av allmän visstidsanställning med fokus förskola, skola och kultur där lokala handlingsplaner ska upprättas liksom för heltid
- leda arbetet med att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare genom den handlingsplan som ska revideras under året
- delta i arbetet med handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare
- bistå berörda nämnder med nya vägar för att klara kompetensförsörjningen av barnskötare, förskollärare och fritidspedagoger, exempelvis genom en kombination av arbete och studier
- säkerställa att funktionshinderperspektivet beaktas i stadens verksamheter Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor bistår i arbetet
- stödja stadsdelsnämnderna och ansvariga facknämnder i det lokala arbetet att utveckla kunskap och arbetssätt för att möta problem och utmaningar som skapas av våldsbejakande extremism
- stödja stadsdelsnämnderna och ansvariga facknämnder i det fortsatta arbetet att utveckla former för medborgardialoger och medborgarbudget.

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska revidera handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare enligt beslut i socialnämnden och äldrenämnden	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samverkan med äldrenämnden och socialnämnden utreda möjligheterna att öka likställigheten mellan biståndshandläggare, inom äldreomsorg, socialpsykiatri och stöd och service för personer med funktionsnedsättning, och socialsekreterare ifråga om bland annat titulatur, lön och förutsättningar att ägna sig åt socialt arbete.	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska uppdatera yrkestitulaturen utifrån fastställda kompetenskrav för befattningar inom äldreomsorg och stöd och service för personer med funktionsnedsättning	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska arbeta vidare med en modell för stöd till medarbetare som vill bli chefer i förskola och äldreomsorg	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda åtgärder för att avsevärt minska konverteringstiden för vikariat och allmän visstid till tillsvidareanställning	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska följa upp hur medarbetare har upplevt arbetsmiljön efter övergång till aktivitetsbaserade arbetsplatser i förvaltningar som har övergått till sådana lösningar	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda förutsättningarna för att ge alla anställda i äldreomsorgen, förskolan och LSS-verksamheter skobidrag och betalda arbetskläder	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden se över nämndens organisation med målsättning att skapa utförarverksamhet inom vård- och omsorgsboende för dövblinda, profilhemtjänst och trygghetslarm samt överföra verksamheten vid Gamlebo från socialnämnden till äldrenämnden	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda vilken nämnd som bör ansvara för grundutbildning för medarbetare inom äldreomsorg	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda möjligheten att införa en indexmodell för stadens anslag till Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda effekterna av skapandet av seniorboende med aktivitetscenter	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden utreda transporter i hemtjänstens klimatpåverkan	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen implementera åtgärdsförslagen från kartläggningen av chefers förutsättningar i äldreomsorgen, inledningsvis genom att i pilotform pröva organisationsöversyn via Chefoskopet, mentorprogram och kompetensutveckling i ekonomi och bemanning	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samverkan med äldrenämnden och socialnämnden utreda möjligheterna att öka likställigheten mellan socialsekreterare och biståndshandläggare inom äldreomsorg, socialpsykiatri och stöd och service för personer med funktionsnedsättning ifråga om bland annat titulatur, lön och förutsättningar att ägna sig åt socialt arbete	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska se över ersättningssystemet för hemtjänsten för att öka incitamenten till förebyggande arbete och tydligare fokus på individens behov och vilja samt resultatuppföljning och anpassning till ramtid enligt stadsledningskontorets förslag i budgetunderlaget för 2019	2019-01-01	2019-12-31
Kulturnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda möjligheterna till kulturverksamhet i tullhuset på Blasieholmen	2019-01-01	2019-12-31

Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda hur staden kan bli en bättre arbetsgivare för personer med funktionsnedsättning	2019-01-01	2019-12-31
Idrottsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna se över stadens motionsspår i syfte att öka likställigheten och utöka trygghetsarbete	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska bilda en klimatpanel sammansatt av forskare med rådgivande funktion för att bidra med expertkunskap om vilken klimatpåverkan stadens beslut har	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med Stockholm vatten och avlopp utreda havsnivåhöjningarnas långsiktiga effekter för staden, hur vi bäst skyddar oss och implikationer för stadsutveckling idag. Utredningen ska även se över möjliga samfinansieringslösningar men närliggande kommuner och staten för att möjliggöra investeringar som kan komma att behövas.	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska minska skolmatens klimatpåverkan genom minskat svinn, avfallsinsamling och minskad användning av kött- och mejerivaror.	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med Stockholm Stadshus AB utreda soliditetsmålen för att möjliggöra fortsatta framtida investeringar	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden och Stadshus AB utreda stadens projektfinansieringsmodell för att se över hur staden kan styra över intäktskraven från enskilda projekt till hela intäktsidan i syfte att möjliggöra lägre kostnader för bostadsprojekt i ytterstade.	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsätta en tillgänglighetskommission med stadsövergripande ansvar för att förstärka samordningen av konkreta insatser för att säkerställa en tillgänglig stadsmiljö	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ta fram en gemensam statistik för tillsynsändamål av fastigheter för att möjliggöra bättre underlag för stadens fastighetsförsörjning	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska återinföra Entréstockholm, för att ge en överblick över tillgängligheten i stadens lokaler	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda möjlighet att öppna ett kallbadhus i staden samt en ny sim- och multihall i Skarpnäck	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska gentemot staten driva frågan om en ny lag om kommuners förköpsrätt för markförsäljning och tomt-rättsöverlåtelser inom kommunen. Staden kommer att behöva äga mark för att kunna ta sitt ansvar enligt Lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. En ny lag om förköpsrätt kan även bidra till att i snabbare takt öka variationen i boendeformer i kollektivtrafiknära villaområden där det idag råder en icke-yteffektiv användning av mark	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med alla nämnder se över nuvarande nämndorganisation med mål att skapa en större likvärdighet i staden, upprätthålla kvalitén i verksamheterna och de demokratiska aspekterna för invånarna. Översyn ska syfta till en hållbar organisation över mandatperioderna	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Kommunstyrelsen** godkänns.

Revisorskollegiet

Stadsrevisionens uppgifter

Stadsrevisionen ska granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden inklusive bolag och stiftelser med mera i den omfattning som följer av god kommunal revisionsordning. Stadsrevisionens ansvar följer av kommunallagen, lagen om kommunal redovisning, aktiebolagslagen samt revisionsreglementet för stadsrevisionen i Stockholms stad och andra av kommunfullmäktige utfärdade föreskrifter såsom denna budgets mål och indikatorer.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

2. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Revisorskollegiet** godkänns.

Valnämnden

Nämndens uppgifter

Valnämnden ansvarar för organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige. Nämnden ansvarar också för val till Europaparlamentet. Nämnden ska dessutom genomföra eventuella extraval och folkomröstningar.

Omfattningen av nämndens uppgifter är reglerad i lag, både ansvarsområdet som sådant och i viss utsträckning den organisation som ska användas för att lösa uppgifterna.

I maj genomförs val till Europaparlamentet. Utgångspunkten för nämndens arbete ska vara att alla röstberättigade ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. Nämnden ska därför planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta. I detta avseende ska nämnden särskilt beakta förutsättningarna att rösta i områden med historiskt lågt valdeltagande samt behovet av tillgängliga vallokaler. Nämnden ska prioritera åtgärder för att värna valhemligheten och motverka alla former av otillbörligt verkande vid röstning.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

3. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Valnämnden** godkänns.

Stadsdelsnämnderna

Stadsdelsnämndernas uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- kommunal förskoleverksamhet
- äldreomsorg
- stöd och service till personer med funktionsnedsättning
- individ- och familjeomsorg
- socialpsykiatri
- barn, kultur och fritid
- ekonomiskt bistånd
- arbetsmarknadsåtgärder och samverkan med jobbtorg
- mottagande och integration av nyanlända
- stadsmiljöarbete
- lokalt näringslivsarbete
- lokalt demokrati- och utvecklingsarbete
- tillsyn av försäljning av alkohol och tobak samt e-cigarett
- medborgarkontor
- konsumentvägledning
- bostadsanpassning för bostäder enligt SoL och LSS

Ett antal stadsdelsnämnder tillhandahåller kommunövergripande verksamheter som återfinns inom verksamhetsområdena förskola, barn, kultur och fritid, stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt äldreomsorg. Syftet är bland annat att kunna erbjuda verksamheter till personer med särskilda behov, vilket gör att flera av verksamheterna är av unik karaktär. Karakteristiskt för stadens kommunövergripande verksamheter är att de är tillgängliga för invånarna i stadens samtliga stadsdelsnämnder. Kommunövergripande verksamheter återfinns inom stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista, Bromma, Kungsholmen, Norrmalm, Södermalm och Enskede-Årsta-Vantör.

Kommunstyrelsen har fått i uppdrag att tillsammans med alla nämnder se över nuvarande nämndorganisation med mål att skapa en större likvärdighet i staden, upprätthålla kvaliteten i verksamheterna och de demokratiska aspekterna för invånarna. Översynen ska syfta till en hållbar organisation över mandatperioderna.

Kommunfullmäktiges inriktning för stadsdelsnämnderna

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- utveckla samverkan med berörda nämnder samt relevanta externa aktörer exempelvis inom ramen för lokala brottsförebyggande råd (BRÅ) för att stärka det brottsförebyggande arbetet
- fortsätta att utveckla, vidta och följa upp insatser för att minska antalet brott och öka tryggheten för boende, besökare och företagare

- utveckla det socialt förebyggande arbetet för att öka trivseln, tryggheten och gemenskapen
- prioritera samarbete med lokalpolisen samt utveckling och uppföljning av samverkansöverenskommelser
- utveckla samverkan med stadens bostadsbolag för att bland annat höja kunskapen kring oriktiga hyresförhållanden på bostadshyresmarknaden och på vilket sätt sådan kan undvikas
- arbeta med lokalt demokrati- och utvecklingsarbete med utgångspunkt i lokala lägesbilder.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- bidra till att uppfylla stadens mål om ett klimatsmart Stockholm och beakta de styrdokument som syftar till att uppnå detta mål
- i samarbete med trafiknämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB klargöra ansvarsfrågan i avtal för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- föra lokala näringslivsdialoger i sina respektive stadsdelar och förbättra företagens möjlighet till insyn och kontakter med facknämnder och kommunala bolag
- samverka med Stockholm Business Region AB för att förbättra det lokala näringslivets förutsättningar
- samarbeta med kommunstyrelsen och Stockholm Business Region AB för att kartlägga möjligheterna för ökad tillväxt inom respektive stadsdels geografiska område genom en lokal näringslivsanalys
- öka tillgängligheten till och kvaliteten i samhällsvägledning till nyanlända i ett tidigt skede i etableringsprocessen
- samverka både inom staden och externt med näringsliv, civilsamhälle och föreningsliv för att nyanlända ska etableras snabbt på arbetsmarknaden
- prioritera kvinnors etablering på arbetsmarknaden.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- utifrån befintlig kunskap, lokala lägesbilder och aktiviteter i handlingsplanerna utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism i samverkan med kommunstyrelsens centrala samordnare, socialnämnden, idrottsnämnden, arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden, kulturnämnden och polis
- stärka medarbetarnas inflytande och delaktighet på arbetsplatsen för att skapa en god arbetsmiljö i linje med handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation

- trygga en god kompetensförsörjning inom socialtjänsten och erbjuda nya medarbetare en gedigen introduktion samt stöd till medarbetare med kort erfarenhet i form av handledning och mentorskap
- stödja tillåtande, tillgängligt och öppet ledarskap på alla nivåer inom socialtjänsten
- vidareutveckla mottagandet av och arbetssätten kring kvotflyktingar i samarbete med socialnämnden
- uppmärksamma nyanlända flickors och kvinnors erfarenheter och särskilda utsatthet.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50 %	50 %	50 %

Förskoleverksamhet

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- att driva och utveckla kommunala förskolor, pedagogisk omsorg, flerfamiljsystem och allmän förskola
- att alla barn som bor i stadsdelsnämndsområdet har tillgång till förskoleverksamhet
- att stadens platsgaranti uppfylls och att ramöppettiderna hålls
- tillhandahålla omsorg på kvällar, nätter och helger för barn i förskoleåldern från ett till fem års ålder till familjer med ett sådant omsorgsbehov
- utöva tillsyn och godkänna privata förskolor inom nämndens geografiska område.

Utbildningsnämnden ansvarar att samordna barnomsorg på obekvämt arbetstid samt för att samordna stadens förskoleverksamhet i egen regi. Principen om lika villkor ska råda mellan kommunal och fristående förskola.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- säkerställa en likvärdig förskola som är trygg, säker och håller hög kvalitet
- minska barngrupperna och barn per anställd
- säkerställa förskollärlärd undervisning
- främja det pedagogiska ledarskapet
- tillvarata barns nyfikenhet och prioritera utvecklingen av barns sociala samspel
- säkerställa att arbetet med integrationsförskolan fortsätter
- säkerställa att digitaliseringens möjligheter tillgängliggörs för alla barn
- stödja flerspråkighet hos barn med annat modersmål än svenska
- säkerställa att barn med särskilda behov ska få det stöd de behöver

- samverka med föräldrar, utbildningsnämnden, socialtjänst, psykiatri och andra aktörer för att tidigt identifiera och ge barn i behov av stöd rätt insatser
- i samarbete med utbildningsnämnden ansvara för att samordna barnens övergång mellan förskolans och skolans verksamheter
- säkerställa att placerade barn och barn som bor i skyddat boende erbjuds undervisning i förskoleklass, förskola eller annan pedagogisk verksamhet
- i samarbete med utbildningsnämnden verka för att öka andelen inskrivna barn i förskolor där inskrivningsgraden är låg, med fokus på områden som är mindre socioekonomiskt gynnsamma
- öka antalet kommunala förskolor
- fortsätta samarbetet med fristående aktörer i syfte att skapa en likvärdig förskola.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- fortsätta arbetet med att sortera ut matavfall
- fortsätta arbetet med kemikaliesmarta förskolor
- verka för en giftfri miljö i såväl förskolan som dess närområde och ge möjlighet till en aktiv utevistelse med fysisk rörelse
- öka andelen ekologisk och vegetabilisk mat i stadens förskolor
- verka för att fler förskolor ansöker om att erhålla Skolverkets utmärkelse ”Skola för hållbar utveckling” och att goda exempel på hur förskolor kan arbeta med hållbar utveckling sprids inom staden
- i samverkan med utbildningsnämnden utbilda och sprida information om hur värmeböljor och andra extremväder ska hanteras i verksamheten.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- i samverkan med utbildningsnämnden föra dialog kring resultatutvecklingen i förskolans kvalitetsredovisningar, i syfte att säkerställa och utveckla stadens systematiska kvalitetsarbete
- fortsätta digitaliseringsarbetet för att ge effektiviseringsvinster och främja en lärande organisation
- delta och samplanera förskolelokaler inom ramen för SAMS-arbetet där det finns vinster i ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid
- arbeta för ökad extern medverkan i skol- och förskoleutbyggnad i syfte att långsiktigt säkerställa stadens förmåga att tillhandahålla lokaler för samhällservice
- utifrån behovet av förskoleplatser alltid samplanera sina behov då nybyggnadsområde förläggs mellan, eller i nära anslutning, till flera nämnder
- initiera och pröva att uppdra åt utbildningsnämnden att bedriva förskoleverksamhet när förskola och skola samplaneras i stadsutvecklingsområden.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- aktivt medverka i handlingsplanen för att förbättra arbetsituationen för barnskötare och förskollärare
- verka för en god tillgång till utbildade barnskötare samt legitimerade förskollärare i stadens förskolor
- aktivt arbeta för att minska allmän visstidsanställning för barnskötare genom att fler får tillsvidareanställningar
- förmedla och förankra grundläggande demokratiska värderingar i stadens förskolor
- förmedla och förankra respekt för mänskliga rättigheter, specifikt barns rättigheter, i stadens förskolor
- fortsätta det systematiska arbetet med en jämställd förskola i syfte att flickor och pojkar ska ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar av stereotyper och könsroller
- tillsammans med rådet för mänskliga rättigheter fortsätta stärka ungas organisering och öka kunskaperna om bland annat mänskliga rättigheter, antirasism och feminism.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Andel legitimerade förskollärare av totalt antal anställda	31 %	32 %	33 %
Andel nöjda föräldrar till barn i förskolan	88 %	89 %	90 %
Antal förskolebarn per anställd	4,9	4,9	4,9
Antal barn per förskollärare	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,8	3,8	3,8
Andel utbildade barnskötare av totalt antal anställda	Fastställs efter klar registrering i Koll	Höjd andel	Höjd andel
Genomsnittlig storlek på barngrupperna	15	14,5	14
Andel hämtställen med matavfallsinsamling av hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling	60 %	70 %	80 %

Obligatorisk nämndindikator

Antal AVA-anställda barnskötare	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska erbjuda möjligheter till arbete exempelvis som serviceassistent/förskoleassistent i förskolan parallellt med studier till barnskötare inom ramen för Stockholmsjobben	2019-01-01	2019-12-31
Alla stadsdelsnämnder ska ha en handlingsplan för att minska barngrupperna, allt öka antalet pedagoger per barngrupp	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

4. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **förskoleverksamhet** godkänns.

Barn, kultur och fritid

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- tillhandahålla fritidsverksamhet för barn och ungdomar
- upplåtelse av allmänna samlingslokaler
- lokal kulturverksamhet
- bidragsgivning till föreningar
- sommarkoloniverksamhet
- konsumentrådgivning
- medborgarkontor
- lokalt demokrati- och utvecklingsarbete
- öppen förskola

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- utveckla samverkan mellan verksamhetsområdet och socialtjänsten med fokus på det förebyggande arbetet
- genom fältassistenter arbeta lokalt med preventiv och uppsökande verksamhet för stadens unga
- utveckla den uppsökande verksamheten med fältförlagt socialt arbete med fokus på de utemiljöer och de tidpunkter då ungdomar vistas där
- arbeta med lokalt demokrati- och utvecklingsarbete med utgångspunkt i de framtagna lägesbeskrivningarna
- anpassa stadens öppna mötesplatser och fritidsverksamheter till dagens ungas behov och levnadsmönster
- i nära samarbete mellan utbildningsnämnden, kulturnämnden, stadsdelsnämnderna samt stadens fria kulturaktörer utveckla och anpassa arbetet inom ramen för Kulan och annan kulturverksamhet i förskola och skola efter barnens och elevernas behov av att få ta del av kultur och eget skapande
- utöka utbudet av fritids- och kulturaktiviteter för äldre och personer med funktionsnedsättning
- ge stöd till generationsöverskridande fritids- och kulturverksamheter
- upprusta och bygga ut parklekar och lekplatser
- utöka bemanningen och öppettiderna i parklekarna med målsättningen att samtliga parklekar ska vara öppna även på helgerna
- initiera aktiviteter för nyanlända barn och ungdomar för att möjliggöra kontaktnät och inkludering i samhället
- arbeta uppsökande med information och erbjudande om sommarkollo. Familjer med ekonomisk, social och psykisk utsatthet ska prioriteras
- utveckla stadens sommarkolloverksamhet så att en större andel barn kommer från ytterstaden och områden som idag är underrepresenterade.

Södermalms stadsdelsnämnd har ett särskilt ansvar som samordnande nämnd för sommarkollo

- vidareutveckla konsumentvägledning för ökad tillgänglighet och angelägenhet för fler med särskilt fokus på grupper som är underrepresenterade och i behov av verksamheten.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- verka för minskad energianvändning i all fritids- och kulturverksamhet
- förebygga att avfall uppstår i all fritids- och kulturverksamhet och verka för att en större andel produkter och material återanvänds
- sortera ut mer material och avfall för återvinning i all fritids- och kulturverksamhet.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- genom bra uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag, tillgång till lokaler eller föreningsbidrag inte går till någon aktör som uppmuntrar eller möjliggör våldsbejakande extremism.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- utveckla och utöka former för demokratiskt deltagande exempelvis genom medborgarförslag och medborgardialoger.
- Stärka det civila samhället genom att stödja och tillhandahålla resurser för organisering och påverkansarbete, exempelvis genom demokratisamordnare och mötesplatser
- konkretisera arbetet med att nå de invånare vars röster idag inte hörs
- i samverkan med kommunstyrelsen stärka kvinnors organisering
- arbeta särskilt för att nå fler flickor i fritidsgårdsverksamheterna
- erbjuda fler barn och unga med funktionsnedsättning möjlighet att delta i ordinarie sommarkoloniverksamhet
- i samarbete med föreningsliv och andra stadsdelsnämnder skapa särskilda aktiviteter och platser för specifika målgrupper så som unga med funktionsnedsättning, äldre, nyanlända och HBTQ-personer
- i samverkan med kulturnämnden utveckla och samordna det lokala kulturutbudet genom stadsdelsnämndernas kultursekreterare.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Andel ungdomar som deltar i föreningsliv	-	65 %	-

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska utreda möjligheterna att öppna nya parklekar under mandatperioden.	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

5. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **barn, kultur och fritid** godkänns.

Äldreomsorg

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- ledning av äldreomsorgen och den kommunala hälso- och sjukvården för personer över 65 år
- biståndsbedömning
- särskilt boende för äldre samt hemtjänst och dagverksamhet
- öppna mötesplatser och aktivitetscenter vid seniorboenden.

Äldrenämnden ansvarar för kommunövergripande frågor rörande äldreomsorg.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- varje år ta fram ett gemensamt förslag till boendeplan för varje region i syfte att klara vård- och omsorgsbehovet. Planen ska sedan utgöra underlag till äldrenämndens stadsövergripande boendeplanering
- bidra till utvecklingen av såväl biståndsbedömda som icke biståndsbedömda boendeformer för äldre
- värna om kvarboendepincipen genom att de äldre som vill bo kvar hemma ska få adekvat stöd
- säkerställa att verksamheten i vård- och omsorgsboendena baseras på äldres behov och har en kvalitativt hög inne- och utomhusmiljö som ger möjlighet till parboende och besökare att övernatta
- utifrån sina lokala förutsättningar ansvara för att skapa aktivitetscenter i anslutning till så många seniorboenden som möjligt. Vid nyproduktion av seniorbostäder ska aktivitetscenter skapas
- säkerställa en rättssäker, likställig och jämställd biståndsbedömning inom äldreomsorgen. Biståndsbedömningen ska ha ett folkhälsoperspektiv och hög ålder, ensamhet och isolering ska särskilt beaktas
- all äldreomsorg ska ha ett rehabiliterande förhållningssätt
- i samarbete med äldrenämnden fortsätta att arbeta och utveckla ramtid inom hemtjänsten
- utbilda personalen inom äldreomsorgen i att upptäcka och hjälpa personer som blir utsatta för våld i nära relationer

- i samarbete med äldrenämnden införa ”Tryggt mottagande i hemmet” i hela staden
- i samråd med äldrenämnden fortsätta arbetat med schemalagd reflektionstid i hemtjänsten
- i samarbete med äldrenämnden stärka arbetet med de förebyggande och rehabiliterande insatserna genom att i ökad utsträckning samverka med arbetsterapeuter, fysioterapeuter och dietister samt anhörigkonsulenter och heminstruktörer för syn- och hörselskadade, framförallt inom hemtjänsten och den uppökande verksamheten
- möjliggöra för äldre att ha en vardag med hög livskvalitet genom att exempelvis erbjuda utevistelse, sociala aktiviteter, mötesplatser och kulturupplevelser
- i samarbete med äldrenämnden utforma en äldreomsorg som präglas av ett mångfaldsperspektiv med individen i fokus. Kunskaper kring hur man når och bemöter personer som inte pratar svenska behöver öka, liksom kompetens kring posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) som kan drabba äldre på grund av trauman tidigare i livet
- fördjupa kunskapen kring äldre HBTQ-personers livsvillkor
- fortsätta jämställdhetsarbetet inom äldreomsorgen genom bland annat könsuppdelad statistik och analyser av behov, efterfrågan och biståndsbeslut utifrån kön
- tillmötesgå behov hos äldre personer som lever med kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning
- i syfte att motverka att den individuella behovsbedömningen påverkas av att individen fyller 65 år se till att samverkan och samhandläggningen ökar kring äldre med komplexa behov
- fortsätta och utveckla samverkan med Stockholms läns landsting och Storsthlm i syfte att tillhandahålla en individcentrerad och sammanhållen vård och omsorg av god kvalitet
- fortsätta samverka med äldrenämnden och socialnämnden för att nå och utveckla insatser till äldre personer som tillhör sårbara grupper, exempelvis äldre personer som lever i hemlöshet, lider av psykisk ohälsa, har en missbruksproblematik eller är socioekonomiskt svaga. Även det vräkningsförebyggande arbetet ska utvecklas
- i samarbete med äldrenämnden, lokala brottsförebyggande råd och polismyndighet arbeta för att stoppa våld och andra brott som drabbar äldre personer
- i samarbete med äldrenämnden fortsätta det påbörjade kvalitetsutvecklingsarbetet inom särskilt boende för äldre
- i samråd med äldrenämnden säkerställa en tillförlitlig informationsöverlämning sker inom hemtjänsten och särskilda boenden.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- fortsätta arbetet med att sortera ut matavfall
- i samarbete med äldrenämnden fortsätta utvecklingsarbetet med schemaläggning inom hemtjänsten i syfte att öka personalkontinuiteten, främja cykelandvändningen samt minska klimatpåverkan genom minskade biltransporter
- i samråd med äldrenämnden och genom sina dietister arbeta för att förbättra måltidsupplevelsen inom äldreomsorgen samt bidra till att maten har ett bra näringsinnehåll och är ekologisk
- vid beställning av ny- eller ombyggnation av vård- och omsorgsboenden väga in behovet av tillagningskök i stadsdelen, utöver de våningskök som ska

finnas i varje vård- och omsorgsboende. Syftet är att minska transporter och öka kvaliteten i mathållningen

- i samråd med äldrenämnden höja kunskapen om hur värmeböljor ska hanteras i verksamheten.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- arbeta för att äldreomsorgens verksamhet ska bli mer innovativ och utveckla användandet av digitalisering och välfärdsteknik
- genom kontroll och ett utvecklat kvalitetsarbete bevaka och främja kvalitet och jämlik tillgång till god äldreomsorg
- genom stadens kvalitetsobservatörer få stöd gällande metodutveckling
- utveckla samarbetet med icke vinstdrivande verksamheter och initiera IOP (idéburet offentligt partnerskap) samarbeten inom äldreomsorgen
- arbeta för att deltagandet i stadens kvalitetsutmärkelse ska öka.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- genom sina biståndshandläggare arbeta proaktivt och bedriva en uppsökande verksamhet för att ge äldre information om vilket stöd som finns att få vid behov av äldreomsorg
- i samarbete med servicenämnden och äldrenämnden kontinuerligt se över kommunikationsvägar, resurser och arbetssätt för att förbättra information och kontaktvägar inom staden samt för stockholmare och brukare i äldrefrågor
- öka antalet samt utveckla befintliga sociala mötesplatser och träffpunkter för äldre i syfte att motverka ensamhet och isolering
- i samarbete med äldrenämnden vidareutveckla arbetet med anhörigstöd till närstående i syfte att stödja och vägleda i kontakten med kommunen, landstinget eller andra myndigheter
- i samarbete med äldrenämnden arbeta för att säkerställa den framtida personal- och kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen
- i samarbete med äldrenämnden arbeta för att förbättra arbetsmiljön inom hemtjänsten
- i samarbete med äldrenämnden stödja chefers förutsättningar till ett närvarande ledarskap
- fortsätta att delta i arbetet med att bli en äldrevänlig stad.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i äldreomsorgen	83 %	84 %	85 %
Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	Max 9 personer	Max 9 personer	Max 8 personer

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska utreda behovet av anpassade tjänstecyklar för stadsdelsnämndens hemtjänstpersonal.	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

6. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **äldreomsorg** godkänns.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Uppgifter

Inom verksamhetsområdet ansvarar stadsdelsnämnderna för att tillhandahålla individuellt behovsprövade stödinsatser till personer med funktionsnedsättning. Insatser som beslutas enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är:

- personlig assistans
- ledsagarservice
- kontaktperson
- avlösarservice
- korttidsvistelse utanför det egna hemmet
- korttidstillsyn för skolungdom över 12 år
- boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar
- bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
- daglig verksamhet

Insatser som beslutas med stöd av socialtjänstlagen (SoL) är bland annat:

- hemtjänst
- bostad med särskild service
- boendestöd
- kontaktperson
- avlösning
- ledsagning

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- årligen per region ta fram ett gemensamt förslag till boendeplan för att klara vård- och omsorgsbehovet och planen ska utgöra underlag till socialnämndens stadsövergripande boendeplanering för LSS-bostäder
- uppmärksamma barns situation inom verksamhetsområdet, både för barn med funktionsnedsättning och för barn till vuxna som ansöker om stöd och service för funktionsnedsättning

- fortsätta att utveckla och implementera rutiner för att säkerställa barnperspektivet samt barns delaktighet i handläggningen
- i samband med bostadsexploateringsprojekt säkerställa om projekten kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning på boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri. Stadsdelsnämnderna har ett särskilt ansvar att i tidigt skede och i tillräcklig omfattning säkerställa beställningar av dessa boenden
- utveckla hälsofrämjande insatser för personer med funktionsnedsättningar i samarbete med idrott- och socialnämnden. I uppdraget ligger även att samarbeta med civilsamhällets aktörer
- tillgodose behovet av ledsagarservice för att barn och unga vuxna med funktionsnedsättning regelbundet ska kunna delta i fritidsaktiviteter
- stärka arbetet med samordnad individuell plan (SIP) och utveckla hållbara strukturer för samverkan.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- i samråd med socialnämnden höja kunskapen om hur värmeböljor och annat extremväder ska hanteras.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- ständigt förbättra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning genom ett systematiskt och målinriktat arbete
- stärka arbetet med att avskaffa kvarstående enkelt avhjälpna hinder och öka tillgängligheten och delaktigheten i samhället, bland annat genom pengar från tillgänglighetsfonden
- stärka samarbetet för att säkerställa att likvärdigheten och samordningen fungerar på funktionshinderområdet
- med utgångspunkt i stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck motverka att det förekommer våld inom de verksamheter som riktar sig till målgruppen. Detta ska göras genom kunskapshöjande insatser riktade mot både personal och personer med funktionsnedsättning
- utforma insatserna med respekt för den enskildes önskemål
- säkerställa tillgången till heminstruktörer för synskadade och hörselskadade i alla stadsdelsnämnder
- samarbeta med organisationer och föreningar som arbetar med funktionsnedsättnings- och tillgänglighetsfrågor då de har viktiga kunskaper inom området
- anpassa socialtjänstens handläggning, insatser och skyddsåtgärder så att alla, oavsett funktionsförmåga, kan tillgodogöra sig biståndet
- arbeta för att brukarperspektivet genomsyrar alla insatser som görs för målgruppen och att den enskildes inflytande ska öka
- tillse att rekryteringen av uppdragstagare sker utifrån individens behov och den enskilde ska ges möjlighet till att tidigt kunna påverka vem som blir utsedd som exempelvis ledsagare, avlösare och kontaktperson eller kontaktfamilj.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	Öka	Öka	Öka
Andel nöjda brukare - Funktionsnedsättning	kompletteras	kompletteras	kompletteras
Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	78 %	78 %	79 %
Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	90 %	90 %
Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	92 %	92 %	92 %

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
I samarbete med socialnämnden och arbetsmarknadsnämnden göra en flerårig plan för hur samtliga medarbetare ges möjlighet till kompletterande utbildning för att uppnå kompetenskraven för de nya befattningarna stödassistent och stödpedagog	2019-01-01	2019-12-31
Utreda förutsättningarna för att starta en pilot i någon av stadens stadsdelar baserat på Laholmsmodellen gällande insatsen ledsagning	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

7. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **stöd och service till personer med funktionsnedsättning** godkänns.

**Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri
Uppgifter**

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- Insatser för vuxna med missbruksproblematik
- Insatser för barn och unga
- Insatser för personer med psykisk funktionsnedsättning
- Insatser för personer i hemlöshet

- Insatser för personer utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- Insatser för personer som är på väg att radikaliseras till eller är en del av våldsbejakande miljöer samt personer som drabbats av extremism.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- säkerställa att hänsyn tas till barnperspektivet i ärenden där en förälder eller vårdnadshavare aktualiseras hos socialtjänsten och att insatser mellan vuxen- och barnhandläggning ska vara samordnade. Barnen ska synliggöras och erbjudas eget stöd som anhöriga
- fokusera på det förebyggande arbetet, tidiga och kunskapsbaserade insatser i samverkan med övriga aktörer
- stärka arbetet med samordnad individuell plan (SIP) och utveckla hållbara strukturer för samverkan
- säkra stadens tillgång till jour- och familjehem samt utveckla uppföljningen av vården i egen regi
- utveckla samverkan med civilsamhället, näringslivet och arbetsgivare för att bidra till etablering i samhället och på arbetsmarknaden för gruppen ensamkommande barn och unga
- fortsätta utveckla stadens familjehemsvård och säkerställa att alla barn ges tillgång till stödgrupper, t.ex. *Stella – det tredelade föräldraskapet* och *Mina båda världar*
- utveckla stödet till placerade barn och deras föräldrar och arbetet med eftervård i öppna former i samarbete med socialnämnden
- stärka samverkan mellan skola, förskola, socialtjänst, fritidsverksamheter och det förebyggande och uppsökande sociala arbetet för barn i riskzon, bl.a. genom SkolFam och Skolsocial team
- erbjuda olika former av föräldrastödsprogram och familjebehandling
- säkerställa tillgången till adekvata behandlingsmodeller för barn, ungdomar och familjer
- tillhandahålla rådgivning vid ungdomsmottagningar och genomföra socialt förebyggande insatser bland ungdomar
- prioritera åtgärder för att upptäcka och motverka psykisk ohälsa bland barn och unga, särskilt ung tjejer, unga HBTQ-personer och ensamkommande barn och unga, samverkan med barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och landstingets övriga delar är central
- säkerställa samverkan mellan socialtjänsten, förskola, skola och elevhälsa för alla nyanlända barn, både ensamkommande och barn som bor med sin egen familj
- stärka det sociala uppsökande arbetet för att nå ungdomar som brukar narkotika
- utveckla samverkan mellan skola och elevhälsa, fritidsverksamhet, föreningsliv och socialtjänst i det förebyggande arbetet för att minska narkotikaanvändning
- socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna ska koordinera och samordna sitt arbete med sociala insatsgrupper för målgruppen 15-29

år och särskilt utveckla förutsättningarna att nå den yngre målgruppen 15-19 år

- erbjuda kvalitativ och erfarenhetsmässigt god öppenvård som utgår från varje individs behov i syfte att personen ska kunna bo hemma i egna stadigvarande boenden utan att riskera vräkning
- arbeta förebyggande mot spelmissbruk utifrån ett kunskapsbaserat arbetssätt
- utveckla budget- och skuldrådgivning med fokus på ökad tillgänglighet
- vid oundvikliga uppbrott från förskola och skola erbjuda kompensatoriska åtgärder för att motverka de problem som uppbrottet kan medföra
- stärka arbetet med så korta placeringar som möjligt på akutboenden, sänka trösklarna för att få en fast bostad samt följa upp att en likställighet råder i staden
- fortsätta utveckla arbetet med personer som är 65 år eller äldre, med eller utan missbruk, som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa
- i samarbete med socialnämnden planera för utbyggnad av boenden för personer med psykisk och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Planering och genomförande ska utgå från uppdrag psykisk hälsa
- fortsätta utveckla samarbetet med brukar- och intresseorganisationer, exempelvis genom att inrätta lokala brukarråd i stadsdelarna
- erbjuda intensiva insatser i form av vård och stöd och funktionshöjande insatser vid utskrivning från heldygnsvård för personer med psykiska funktionsnedsättningar och pröva modellen med tryggt mottagande likt äldreomsorgen
- anpassa och introducera metoden kollegial observation inom socialpsykiatri och omsorgen om personer med funktionsnedsättning
- fortsätta att förbättra möjligheterna till arbetslivsinriktade insatser och sysselsättning för personer med psykisk och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- i samarbete med idrottsnämnden, stadsdelsnämnderna och civilsamhällets aktörer utveckla hälsofrämjande insatser för personer med funktionsnedsättningar samt för socialpsykiatriens målgrupp
- fortsätta och utveckla samverkan med Stockholms läns landsting och Storsthlm i syfte att tillhandahålla en individcentrerad och sammanhållen vård och omsorg av god kvalitet
- arbeta förebyggande gentemot individer som kan vara i riskzon att radikaliseras till våldsbejakande extremism samt annan brottslighet.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- arbeta förebyggande inom socialtjänsten, skolan och förskolan, för socialtjänstens del också uppsökande och att ge stöd och skydd till brottsoffer när våldet har skett
- utveckla det våldspreventiva arbetet och arbetet med våldsutövare med särskilt fokus på unga förövare
- säkerställa kompetens kring särskilt sårbara grupper, exempelvis personer med funktionsnedsättningar, äldre, HBTQ-personer, personer med missbruksproblematik, personer med utländsk bakgrund och personer som lever i en hederskontext
- särskilt stärka kompetensen kring och utveckla insatser riktade mot barn som blivit indragna i våldsbejakande extremistiska miljöer

- fortsätta utveckla stödinsatser vid placering av förälder med medföljande barn på skyddade boenden, liksom stödet till barn, unga och föräldrar efter avslutad placering
- säkerställa skolgången för medföljande barn som bor på skyddat boende och erbjuda förskola eller pedagogisk verksamhet för barn i förskoleålder.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella två månader efter avslutad insats (inom IoF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	84 %	84 %	84 %
Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri	25 %	26 %	26 %
Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	42 %	42 %	42 %
Andel ungdomar som i stockholmssenkäten uppger att de inte använder alkohol	-	62 %	-
Andel ungdomar som i stockholmssenkäten uppger att de inte använder narkotika	-	92 %	-
Andel ungdomar som i stockholmssenkäten uppger att de inte använder tobak	-	91 %	-
Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	Öka	Öka	Öka

Obligatorisk nämndindikator

Antal vräkningar som berör barn	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnden ska utreda förutsättningarna för att starta en pilot i några av stadens stadsdelar för tryggt mottagande vid utskrivning från slutenvården, liksom äldreomsorgens arbete med tryggt mottagande	2019-01-01	2019-12-31
Nämnden ska utreda tillgången på öppna träfflokaler för att tillgodose att det finns träfflokaler i stadens alla stadsdelar för personer med psykiska funktionsnedsättningar	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

8. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri** godkänns.

Stadsmiljöverksamhet

Uppgifter

Stadsdelsnämnderna hanterar investeringar samt drift och underhåll av parker, parkvägar och grönområden, i den mån det inte avser investeringar som utgör en del av en exploatering.

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- drift och underhåll av parker, parkvägar och grönområden, inklusive barmarksrenhållning och vinterväghållning
- naturområden
- naturreservat
- strandbad

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- utveckla stadens parker med nya metoder för planering av grönområden och anlägga parker som en naturlig del av stadsutvecklingsområden
- fortsätta att utveckla en trygg närmiljö i nära samverkan med trafiknämnden och andra berörda aktörer utifrån dialog med invånarna och en lokal analys
- ta hänsyn till förskolebarns och skolelevers behov av att vistas i parker och grönområden i arbetet med att planera och utveckla stadsmiljön
- upprätthålla och tydliggöra information om stadens städgaranti, vilket innebär att städning och tömning av offentliga papperskorgar ska ske inom 24 timmar efter anmälan
- upprätthålla skadedjursbekämpning i samarbete med trafiknämnden för att minska nedskräpning från fåglar och skadedjur i stadens parker och vid badplatser
- utveckla och stärka arbetet med att tillgängliggöra stadens naturreservat samt arbeta med rekreativa värden, i samarbete idrottsnämnden, utbildningsnämnden och exploateringsnämnden
- återta ansvaret för barmarksrenhållning och snöröjning på lokalgator och på sikt återta verksamheten i kommunal regi.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- utveckla och stärka ekologiska värden i stadens parker
- bidra till goda möjligheter till stadsodling, i exempelvis parker, på kvartersgårdar, tak, kolonilotter och gånggator i samverkan med trafiknämnden
- utveckla arbetet med att tillvarata rönytors möjligheter att motverka och mildra effekterna av extrema klimatrelaterade händelser, som intensiva värmeböljor och skyfall.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- beakta vikten av reinvesteringar för att förlänga livslängden på befintliga parker
- utveckla samverkan med det lokala näringslivet i frågor som rör den yttre miljön.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- utveckla medborgardialogen med utgångspunkt från lokala parkplaner
- planera den yttre miljön utifrån ett jämställdhetsperspektiv och med särskild hänsyn till behoven hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättningar
- fortsätta arbetet med att eliminera hinder för tillgängligheten inom respektive ansvarsområde
- undanröja fysiska hinder i inne- och utemiljöer, då den fysiska tillgängligheten är avgörande för delaktighet för många stockholmare med funktionsnedsättning
- utforma lekparken så att barn med funktionsnedsättning kan använda dem och vid renovering ta hänsyn till tillgänglighetskapande åtgärder
- tillgänglighetsanpassa parkvägar och parkbänkar
- rusta upp och tillgänglighetsanpassa stadens badplatser.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	76 %	76 %	76 %
Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	70%	70%	70%
Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	70%	70%	70%
Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön	85	86	87
Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggsvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100 %	100 %	100 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

9. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **stadsmiljöverksamhet** godkänns.

Ekonomiskt bistånd

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- myndighetsutövning gentemot enskilda som ansöker om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen
- insatser för att den enskilde ska bli självförsörjande

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- ge biståndstagare stöd och individuellt utformade insatser för att nå självförsörjande
- samverka inom stadsdelsnämnden samt med arbetsmarknadsnämnden för att förbättra möjligheterna för personer utanför arbetsmarknaden att nå egen försörjning
- särskilt prioritera utvecklingen av arbetssätt för sjukskrivna och personer med sociala/medicinska skäl
- stärka intern och extern samverkan för att förbättra förutsättningarna för personer med osäkra boendeförhållanden att hitta en varaktig bostad
- säkerställa att utbetalningar av ekonomiskt bistånd sker rättssäkert.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- särskilt beakta barns behov när vuxna söker ekonomiskt bistånd och utgå från ett tydligt barnperspektiv, samt erbjuda barn kompensatoriska insatser
- utveckla samverkansformerna inom socialtjänsten i syfte att säkerställa att barnperspektivet tillvaratas framförallt i ärenden som rör barn i familjer med osäkra boendeförhållanden
- säkerställa att informationsmaterial och ansökningsblanketter är utformade så att det är lätt att förstå villkoren och lämna korrekta uppgifter, samt erbjuda stöd för att lämna rätt information
- hålla en hög tillgänglighet och ge ett gott och respektfullt bemötande anpassat till individens förutsättningar i kontakten med den enskilde
- vid behov anpassa bemötandet med hänsyn till den enskildes förutsättningar, exempelvis utifrån funktionsnedsättning eller behov av språk-/teckentolk.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	3 %	3 %	3 %
Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,6 %	1,6 %	1,5 %
Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,1 %	1,1 %	1,0 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

10. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **ekonomiskt bistånd** godkänns.

Arbetsmarknadsåtgärder

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- arbetsförberedande insatser för arbetslösa som inte omfattas av arbetsmarknadsnämndens verksamhet inom Jobbtorg
- stödinsatser i form av lönebidrags- och OSA-anställningar (offentligt skyddat arbete)
- rekrytering och anställning av feriearbetande ungdomar samt Stockholmsjobb
- Community center i de stadsdelar där det finns.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- erbjuda ungdomar feriejobb under sommar-, höst- och vinterlov
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden arbeta för att ungdomar ges möjlighet att feriearbeta i ett annat stadsdelsområde än där de bor
- särskilt beakta behovet av feriejobb för unga med funktionsnedsättning och unga utrikesfödda
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden vidareutveckla arbetet med Stockholmsjobb
- tillvarata kunskaper och metoder från påbörjat arbete med insatser för personer långt ifrån arbetsmarknaden, och vidareutveckla och sprida effektiva insatser och arbetssätt

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- fortsätta utvecklingen av insatser för kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden, särskilt utrikes födda kvinnor, genom exempelvis uppsökande arbete
- erbjuda personer med social problematik, fysisk och/eller psykisk ohälsa individuellt utformat stöd för att närma sig arbetsmarknaden
- öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättningar att komma i arbete
- fortsätta utvecklingen av insatser för unga vuxna som står långt från arbetsmarknaden, med fokus på uppsökande arbete
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden fortsätta utveckla samarbetet med det lokala närings- och föreningslivet för att skapa förutsättningar för jobb, integration och social hållbarhet med särskild inriktning mot unga.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

11. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **arbetsmarknadsåtgärder** godkänns.

NÄMNDER

Arbetsmarknadsnämnden

Nämndens uppgifter

Arbetsmarknadsnämnden ansvarar för kommunövergripande arbetsmarknadsfrågor och för stadens samlade arbetsmarknadsinsatser. Nämndens ansvar omfattar bland annat:

- verksamheten vid stadens jobbtorg
- vuxenutbildning inklusive svenska för invandrare (sfi)
- lagstadgad samhällsorientering för nyanlända
- samordning av stadens arbete med mottagande och etablering av nyanlända
- samordning och utveckling av stadens arbete med feriejobb för ungdomar samt ungdomsbesök i äldreomsorgen
- det kommunala aktivitetsansvaret för 16-19-åringar
- samordningsansvar för stadens samverkan med Arbetsförmedlingen

Arbetsmarknadsnämnden ska årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen med särskilt fokus på personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- stärka det livslånga lärandet och på sikt skapa möjlighet för fler att studera på komvux
- samordna stadens mottagande av nyanlända och vara pådrivande i arbetet för att förbättra nyanländas etablering och inkludering i samhället
- utveckla stadens flyktingmottagande genom omvärldsbevakning, kunskaps-spridning samt utveckling och uppföljning av statistik
- samordna stadens arbete med att erbjuda samhällsvägledning till nyanlända
- i samverkan med stadsdelsnämnderna vidareutveckla arbetet med samhällsvägledning för nyanlända, med särskilt fokus på bostadssituationen och möjligheterna att hitta bostad
- vidareutveckla samverkan med aktörer i privat och ideell sektor i syfte att främja integration, utvecklade sociala nätverk, fler vägar till jobb och social innovation
- tillsammans med Arbetsförmedlingen medverka i upprättandet av den nyanländes handlingsplan och vid behov bidra med sociala insatser
- utveckla och förbättra innehållet i samhällsorienteringen samt arbeta för att fler nyanlända ska delta
- i samarbete med Stockholm Business Region fortsätta dialogen med näringslivet för att utveckla företagens möjligheter att bidra till social hållbar utveckling och integration
- samverka med näringslivet genom Advisory Board för att öka ensamkommande ungdomars möjligheter till etableringen på arbetsmarknaden

- genom jobbtorgen erbjuda stödinsatser som vägledning och planering till ensamkommande unga i övergången mellan skola och jobb eller vidare studier
- utveckla arbetet med att etablera kontakt med elever i riskzonen under sista året i grundskolan eller på gymnasiet för att erbjuda stöd för att fullfölja utbildningen eller i övergången från skola till arbetsliv
- säkerställa en kvalificerad studie- och yrkesvägledning inom sfi, jobbtorgens verksamheter och vuxenutbildningen.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- erbjuda arbetsmarknadsinsatser till personer med ekonomiskt bistånd, med särskild prioritering av kortutbildade (personer utan gymnasieutbildning), personer med svag ställning på arbetsmarknaden, personer med funktionsnedsättning och nyanlända
- i samverkan med stadsdelsnämnderna erbjuda arbetsmarknadsinsatser för att personer med social problematik, fysisk och/eller psykisk ohälsa ska kunna närma sig arbetsmarknaden
- fortsätta och utveckla samverkan med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och landstinget genom Samordningsförbundet Stockholms stad (Finsam) i syfte att skapa bättre förutsättningar för rehabilitering och inträde på arbetsmarknaden för personer som står långt från arbetsmarknaden på grund av ohälsa
- samverka med Arbetsförmedlingen och stadens nämnder i det uppsökande arbetet för att nå och erbjuda insatser till unga med komplex problematik som varken arbetar eller studerar
- särskilt prioritera att erbjuda anställningar och praktikplatser för unga. Insatserna ska kunna erbjudas alla unga upp till 29 år
- samarbeta med stadsdelsnämnderna i det lokala utvecklingsarbetet, särskilt de sju prioriterade stadsdelsområdena
- samordna stadsdelsnämndernas arbetsmarknadsinsatser och erbjuda stöd till kompetens- och verksamhetsutveckling, samt utveckling av möjligheterna för stadsdelsnämnderna att utbyta platser med varandra
- samordna och leda arbetet med stadens feriejobb för unga samt ungdomsbesök i äldreomsorgen
- i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla möjligheterna för ungdomar att feriearbeta i andra stadsdelsområden än där de bor
- fortsätta att utveckla handledarstödet till de arbetsplatser som tar emot feriearbetande ungdomar
- fortsätta utvecklingen av anpassade insatser för språkstöd i samband med feriejobb för nyanlända ungdomar
- vidareutveckla arbetet med att samordna och erbjuda Stockholmsjobb, gärna i kombination med utbildning, till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden
- tillsammans med kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB säkerställa att samtliga nämnder och bolagsstyrelser bidrar i arbetet med att tillhandahålla arbetsplatser i enlighet med stadens mål
- samordna stadens återsökning av statsbidrag för flyktingmottagande
- erbjuda sfi-undervisning med hög kvalitet och tydlig koppling till arbetsmarknaden, med yrkesinriktningar med hänsyn till stadens framtida rekryteringsbehov

- stärka och utveckla stadens egen sfi-undervisning
- utveckla arbetssätt för att öka kontinuiteten inom sfi-undervisningen
- fortsätta att utveckla studie- och yrkesvägledningen inom sfi
- arbeta för att fler föräldralediga ska läsa sfi
- utveckla vuxenutbildningen i egen regi samt Åsö vuxengymnasium som stadens kompetensförsörjningscentrum
- fortsätta utvecklingen av vuxenutbildningen för att möta behoven hos målgrupper med kort utbildningsbakgrund, bristande svenskkunskaper, sammanfattat problematik eller som på annat sätt behöver extra stöd, med särskilt fokus på nyanländas och kortutbildades etablering på arbetsmarknaden
- utveckla och erbjuda stödinsatser för nyanlända studerande som studerar inom vuxenutbildningen enligt utbildningsplikten
- utveckla och stärk vuxenutbildningen som strategisk aktör inom stadens egen kompetensförsörjning, till exempel genom att rekrytera, matcha och utbilda personer till yrken där staden bedöms ha stora rekryteringsbehov
- genom vuxenutbildningen erbjuda möjligheter för fler av stadens medarbetare att bli behöriga inom sina yrken med prioritet av förskola, skola, fritidshem, äldreomsorg och stöd och service till personer med funktionsnedsättning
- arbeta uppsökande med studie- och yrkesvägledning för att aktivt nå personer som har rätt att läsa inom vuxenutbildningens rättighetsbaserade utbildningar.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- fortsätta utvecklingen av insatser för kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden, särskilt utrikes födda kvinnor, genom exempelvis stadsdelsmammor
- samverka med företag och andra organisationer för att skapa fler praktikplatser, feriearbeten och möjlighet till arbete för personer med funktionsnedsättning
- vara pådrivande i arbetet för att öka antalet anställningar av personer med funktionsnedsättning i stadens verksamheter
- i samråd med den romska minoriteten arbeta för romers etablering på arbetsmarknaden, i linje med regeringens uppdrag att som utvecklingskommun arbeta för att stärka romers mänskliga rättigheter
- stödja stadens nämnder och bolagsstyrelser vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandling av byggentreprenader och tjänster
- följa upp, analysera och sammanställa hur nämnders och bolagsstyrelsers upphandlingar bidrar till ökad sysselsättning för personer som står utanför arbetsmarknaden.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Andelen ungdomar som erbjuds jobb, utbildning, praktik eller förberedande insatser inom 90 dagar	100 %	100 %	100 %
Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 000 st	9 000 st
Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 000 st	9 000 st
Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	1 050 st	1 100 st	1 100 st

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050 st	1 100 st	1 100 st
Obligatorisk nämndindikator			
Andel aspiranter som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska utveckla möjligheten att kombinera Stockholmsjobb som till exempel serviceassistent i förskolan och på fritidshem med halvtidsstudier till barnskötare.	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska skapa reguljära utbildningsvägar samt valideringsutbildningar inom vuxenutbildningen för befattning stödassistent inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska skapa utökade reguljära utbildningsvägar inom yrkeshögskolan för befattning som stödpedagog inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning.	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda hur staden kan bli en bättre arbetsgivare för personer med funktionsnedsättning.	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

12. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Arbetsmarknadsnämnden** godkänns.

Avfallsnämnden

Nämndens uppgifter

Avfallsnämnden har verksamhetsansvaret för de uppgifter som enligt miljöbalken eller andra författningar vilar på staden i fråga om avfallshantering. Nämnden ansvarar för

- upprättande av förslag till renhållningsordning
- upprättande av förslag till avfallsplan
- upprättande av förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall

Omfattningen av nämndens uppgifter är därmed reglerad i lag och författning. Utförandet av den faktiska avfallsverksamheten åligger Stockholms Stadshus AB:s dotterbolag Stockholm Vatten och Avfall AB. Verksamheten bedrivs inom dess dotterbolag Stockholm Avfall AB.

Nämndens ledamöter utgör genom personunion även styrelse för Stockholm Avfall AB. Budget för nämndens verksamhet upprättas därför inom Stockholm Avfall AB.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Stadens nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Avfallsnämndens verksamhetsplanering upprättas genom nämnda personunion av styrelsen för Stockholm Avfall AB. Styrning av verksamheten sker därmed genom ägardirektiv till bolaget inom Stockholms Stadshus AB.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

13. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Avfallsnämnden** godkänns.

Exploateringsnämnden

Nämndens uppgifter

Exploateringsnämnden ansvarar för:

- markförvaltning och markexploatering inom stadens gräns
- mark som staden äger utanför stadens gräns som ska exploateras eller avyttras
- frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter
- genomförande av detaljplaner för gator, vägar, torg, parker och andra allmänna platser på stadens mark och på annan mark som nämnden förvaltar
- myndighetsutövning i hamnfrågor

Markförvaltningen genererar betydelsefulla intäkter för staden varav huvuddelen utgörs av tomträttsintäkter.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- säkerställa bostadsförsörjningen genom ett tillräckligt högt bostadsbyggande samt genom att planera bostäder för de grupper som kommunen har ett särskilt ansvar för
- i huvudsak bedriva stadsplanering genom områdesplanering, då staden planerar för helhetsområden, utreder förutsättningarna för området och först efter tidig dialog med invånarna anvisar mark. Genom detta framgångsrika arbets sätt i Skärholmen, Rågsved och Hagsätra har staden fått igång planering av bostäder i områden där det tidigare inte byggts eller planerats nybyggnation i någon större utsträckning
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden verka för att en hög bostadsbyggnadstakt ska kunna behållas genom konjunkturcykler, bland annat genom ett ökat tillskott av hyresrätter med pressade hyror och att planera för större stadsutvecklingsprojekt
- styra stadsutvecklingen mot en hållbar stad där en blandning av upplåtelseformer, boendetyper och bostadsstorlekar, bostäder med pressade hyror, samhällsservice och arbetsplatser uppnås i hela staden
- säkerställa effektiv stadsutveckling genom en samlad produktionsplanering tillsammans med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser
- skapa ekonomiska, tidsmässiga och lokaliseringmässiga förutsättningar inklusive tillräckligt antal markanvisningar så att målen för allmännyttans nyproduktion nås, bland annat för att säkerställa utbyggnaden av Stockholmshusen
- anvisa mark för Snabba hus på permanenta bygglov
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden pröva och utvärdera nya metoder för effektiva processer

- i markanvisningsprocessen premiera byggaktörer som bygger bostadsrätter och hyresrätter med rimliga boendekostnader, där en rimlig normhyra bedöms kunna vara 1 550 kronor per kvadratmeter och år i 2018 års nivå
- i markanvisningsprocessen arbeta med nya innovativa metoder för att pressa hyrorna, exempelvis markanvisningstävlingar och rabatterade avgälder
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden utreda möjligheten att styra lägenhetsstorlekar i planprocessen och markanvisningar i syfte att skapa fler större bostäder
- vara en aktiv part i stadens samverkan för att hitta platser och möjliggöra lämpliga akuta boendelösningar i mottagandet av nyanlända samt öka ambitionen och skapa fler genomgångsbostäder för prioriterade grupper i bostadsbolagens nyproduktion
- i samarbete med äldrenämnden inarbeta strategier samt behovs- och efterfrågebedömningar för icke biståndsbedömda äldrebostäder, seniorbostäder, i den årliga hanteringen av den stadsövergripande boendeplanen. Boendeplanen ska ligga till grund för efterföljande års markanvisningar för seniorbostäder
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden fortsätta det aktiva samarbetet med äldrenämnden för att säkerställa planeringen av vård- och omsorgsboenden enligt den stadsövergripande boendeplanen
- erbjuda varierade storlekar på byggrätter för att såväl mindre som större aktörer ska kunna anmäla intresse. Vid större byggrätter uppnås variation i bebyggelsen genom krav på olika arkitekter och stadens tre bostadsbolag kan i dessa fall även bygga för Micasa Fastigheter AB
- säkerställa den planeringsinriktning som läggs fast i SAMS genom att vid markanvisning av större områden alltid samråda med berörd stadsdelsnämnd och utbildningsnämnden, och reservera mark för skolbyggnation
- se utemiljön i såväl skola som förskola som en del av det pedagogiska rummet, och ta med utemiljön i byggprocessens tidiga skeden, för att uppnå en friyta om minst 30 kvm per barn för förskola och 20 kvm per barn för skola eller minst 3000 kvm totalt, samt höga lekvärderna. Detta gäller planeringen av både kommunala och fristående verksamheter. Om dessa krav inte kan uppfyllas behöver kompletterande investeringar göras i närliggande naturområde eller parker för att barn i förskolor och skolor ska kunna vistas där dagligen, exempelvis behövs toaletter, dricksvattenfontäner och vind/solskydd
- i exploateringsprojekt från ett tidigt skede samverka med trafiknämnden för att säkerställa en god framkomlighet
- ansvara för att en särskild samordnare tillsätts med ansvar för genomförande-frågor avseende bygglogistik, infrasystem och infrastruktur
- i de beslut som fattas om stadsutveckling särskilt analysera och redovisa planerade arbetsplatser i förhållande till bedömd arbetsplatspotential samt i större stadsutvecklingsprojekt analysera näringslivets möjligheter i samverkan med kommunstyrelsen, Stockholm Business Region AB och berörd stadsdelsnämnd
- intensifiera det strategiska arbetet tillsammans med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Business Region AB, för att öka antalet arbetsplatser, särskilt i översiktsplanens fokusområden i Stockholms södra delar
- redovisa hur nämnden, i arbetet med översiktsplanens fokusområden, främjar det lokala näringslivet i stadsutvecklingsprocesser
- säkerställa genomförandet av översiktsplanen och kontinuerligt följa upp dess mål och strategier
- implementera socialt värdeskapande och sociala krav i markanvisningar i översiktsplanens fokusområden och strategiska samband liksom i övriga delar av staden

- fortsätta utveckla metoder för socialt hållbar stadsutveckling inom ramen för Fokus Skärholmen och applicera erfarenheterna i översiktsplanens övriga fokusområden och strategiska samband
- arbeta med att involvera privata aktörer i arbetet med en socialt sammanhållen stad utifrån erfarenheter från Fokus Skärholmen, genom aktiv tillämpning av markanvisningsförfarande, säkerställa forum för gemensamt lärande och spridning av goda exempel
- i analys av lokala behov utgå från stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete
- i större markanvisningar och stadsutveckling säkerställa tillgången till lokaler för föreningsliv och kulturliv i alla områden
- i stadsplaneringen arbeta för offentliga miljöer som är trygga och säkra
- verka för att vid markanvisning för byggande av seniorbostäder ska 20 procent av lägenheterna reserveras för de som är 85 år och äldre
- sträva efter blandad bebyggelse genom att prioritera markanvisningar till boendeformer som är underrepresenterade i området där det ska byggas samt därutöver främja boendeformer som är underrepresenterade i staden, såsom framförallt kollektivhus, bostäder med kollektivlägenheter, kooperativa hyresrätter samt hyresrättsradhus men även byggemenskaper.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt, minska transporter, och bidra till målet om fossilbränslefrihet till 2040. I detta arbete ska nämnden tillämpa flexibla parkeringstal, främja mobilitetstjänster och stimulera miljövänligt byggande, lösningar för förnyelsebar energi samt ekosystemtjänster
- uppmuntra och skapa förutsättningar för bilpooler, laddinfrastruktur och matavfallsinsamling
- kravställa att en hög andel av parkeringsplatserna i nyproduktion på stadens mark förses med laddinfrastruktur
- ansvara för arbetet med att utveckla stadens miljöprofilsområden
- beakta effekter av ett förändrat klimat såsom skyfall, havsnivåhöjningar och värmeböljor i planeringen och bistå kommunstyrelsens arbete med klimatanpassning
- stärka kompetensen inom dagvatten och skyfallshantering i stadsutvecklingen
- vid planering av bebyggelse beakta den skyfallsmodell som Stockholm Vatten och Avfall AB tagit fram och utgå från riktlinjerna och åtgärdsområdet vid planering och projektering av dagvattenhantering vid nybyggnad och större ombyggnationer
- verka för en fossilbränslefri organisation 2030 och fasa ut fossila bränslen i upphandlingar av transporter och entreprenader/arbetsmaskiner
- ha ett stadsövergripande perspektiv vid investeringar i park- och naturmark, samordna dessa med stadens övriga gröna investeringar, och tydligt redovisa dessa investeringar i beslutsunderlag och uppföljning
- säkerställa att medel för grönkompensation i större utsträckning inriktas på ekologiska åtgärder som förstärker biologisk mångfald, ekosystemtjänster och klimatanpassning

- arbeta med digitaliseringens möjligheter i stadsutvecklingsprojekt för att skapa en smart stad som gör livet enklare och mer klimatsmart för dem som lever i, arbetar i och besöker staden samtidigt som sårbarhetsaspekter beaktas
- i planeringen säkerställa ett stadsövergripande perspektiv på kraftfrågor och eleffekt
- huvuddelen av alla nybyggen ska ha tak som är gröna och bidrar med fördröjning av dagvatten och/eller ha solceller
- revidera Riktlinjer för flexibla och projektspecifika parkeringstal för att ytterligare sänka parkeringstalen vid nybyggnation och styra bort den kostnaden från bostadsbyggandet samt minska biltrafiken i staden
- markanvisa 1000 bostäder årligen i byggnader som huvudsakligen uppförs i trä
- tillsammans med SBR och den privata handeln söka möjliggöra en centralt belägen showroom för försäljning av volymvaror, se vidare SBR
- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden inrätta naturreservat i Hagsätraskogen och i Kyrkhamn, påbörja planeringen av en ekodukt mellan Älvsjöskogen och Hagsätraskogen för att stärka det viktiga ekologiska sambandet däremellan, samt utreda reservatsbildning i Fagersjöskogen, och utvidgning av naturreservatet i Årstaskogen till att omfatta hela skogen. I arbetet beaktas bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- för att säkra utrymmet för de investeringar som krävs i infrastruktur och samhällsservice samt möjliggöra en mer jämlik fördelning av investeringar över staden utveckla prioriteringsförmågan i enlighet med *investeringsstrategin*
- säkerställa investeringsutrymme till angelägen utveckling i hela staden och fler hyresrätter genom att utgiftssidan prövas i framför allt de lönsamma projekten, försäljning av mark, samt genom att pröva att minska innehavet av mark som ligger i andra kommuner
- utveckla styrningen för att säkerställa balansen mellan lönsamma och icke lönsamma projekt på övergripande nivå, vilket möjliggör en större variation i lönsamhet för de enskilda projekten.
- utveckla styrningen för att säkerställa balansen mellan lönsamma och icke lönsamma projekt på övergripande nivå, vilket möjliggör en större variation i lönsamhet för de enskilda projekten, detta i syfte att möjliggöra lägre kostnader för bostadsprojekt i ytterstaden
- öka öppenheten vid markanvisningar så att nämnden och allmänheten får större inblick i vilka ansökningar som har gjorts för marken och orsakerna till kontorets val av byggaktör och projekt
- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser säkerställa att staden på ett tidigt stadium planerar och drift optimerar för offentlig service, boenden inom funktionshinderomsorg, socialpsykiatri och äldreomsorg samt förskolor, skolor, parklekar, idrottsanläggningar, omsorg, kultur, föreningsliv, näringsliv och rekreation i hela staden
- tillämpa driftsnyckeltal i planeringsprocessen för att möjliggöra långsiktigt hållbara driftsekonomiska prioriteringar samt öka förutsägbarheten i kostnaderna för framtida drift av nya områden

- vid ianspråktagande av idrottsmark eller -anläggning för exploatering samverka med idrottsnämnden för att identifiera behov av kompenserande åtgärder. Den del av kostnaderna som avser ersättning av befintlig funktion ska som regel kunna täckas av exploateringsprojektet
- i prioriteringen av investeringsprojekt beakta de åtaganden staden gjort inom ramen för 2013-års Stockholmsförhandling och Sverigeförhandlingens Storstad Stockholm
- tillvarata privata aktörers kunskaper och engagemang för att säkerställa genomförbarhet i planeringen
- utveckla processer i syfte att öka tillgodoseendet av stadens behov av samhällsservice med hjälp av privata aktörer på såväl kommunal som privat mark
- säkerställa förmågan att leda stora och komplexa stadsutvecklingsprojekt
- delta i arbetet med Digital Demo inom sitt verksamhetsområde i syfte att genom digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- sträva efter att i planeringen minska sociala klyftor och bryta den geografiska segregationen
- tillvarata invånarnas lokalkunskap, åsikter och idéer så att stadens fysiska miljö utvecklas med bästa resultat
- stärka stockholmarnas inflytande över sin närmiljö genom en utökad dialog på lokal nivå och utvecklade former för dialog med barn och unga, flickor och kvinnor liksom andra grupper som är underrepresenterade i stadsutvecklingsprocesser, med fokus på ytterstaden
- följa upp och utvärdera dialogerna med särskilt fokus på vilka grupper som deltar samt vilka effekter delaktigheten har. Återkoppling till deltagarna är en viktig del av arbetet
- i planeringen främja jämställdhet och säkerställa barn- och äldreperspektiv, bland annat genom att tillämpa SVA-analys.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Antal markanvisade bostäder	10 000	10 000	10 000
Antal markanvisade bostäder i syfte att nå minskade boendekostnader	450	450	450
Antal markanvisade hyresrätter	6 000	6 000	6 000
Antal påbörjade bostäder	10 000	10 000	10 000
Antal påbörjade hyresrätter	6 000	6 000	6 000
Antal markanvisade seniorbostäder upplåtna med hyresrätt	300	300	300
Antal markanvisade bostäder till stadens bostadsbolag	3000	3000	3000
Antal markansvisade bostäder i trähus	1000	1000	1000

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen revidera markanvisningspolicyn för att tydligare styra mot prioritering hyresrätter, kompletterande lägenhetsstorlekar, markanvisning i huvudsak efter påbörjad detaljplanering, bidrag med lägenheter för sociala behov även från privata byggaktörer. Revideringen syftar till en tydlig prioriteringsordning, ökad transparensen för hur mark anvisas, inkl. vård- och omsorgsboende samt att endast seriösa hyresvärdar ska få markanvisning. De som inte sköter lokal-förvaltning ska inte få markanvisningar.	2019-01-01	2019-12-31
Exploateringsnämnden ska öka antalet markanvisningar till allmännyttan så att målet om 3 000 bostäder för påbörjade lägenheter/år kan upprätthållas.	2019-01-01	2019-12-31
Exploateringsnämnden ska utreda förutsättningarna att indexera tomträttsavgälden för större förutsägbarhet och långsiktiga spelregler för byggaktörer, samtidigt som staden bör kunna ta del av ökade markvärden. Utredningen ska även omfatta möjligheterna att pröva rabatterade avgälder för fler boendetyper än studentbostäder, till exempel seniorbostäder.	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

14. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Exploateringsnämnden** godkänns.

Fastighetsnämnden

Nämndens uppgifter

Fastighetsnämnden ansvarar som stadens fastighetsförvaltande resurs för lokaler som inte naturligt passar in i stadens fastighetsförvaltande bolag samt naturvårdsområden och reservat utanför stadens gräns. Uppdraget omfattar förvaltningsbyggnader, kulturfastigheter, idrottsanläggningar, vissa kommersiella fastigheter, vissa naturvårdsområden och reservat utanför stadens gräns samt inhyrningar och bostadsrätter. Nämndens ansvar omfattar:

- tillhandahålla och förvalta egna och inhyrda lokaler primärt för stadens egna verksamheter men i vissa fall även med externa hyresgäster
- planering för en effektiv användning av stadens lokaler med utgångspunkt från invånarnas intressen och behov utifrån ett långsiktigt perspektiv
- aktiv fastighetsförvaltning och kontinuerlig översyn av lokalbeståndet i enlighet med stadens fastighets- och lokalpolicy
- upplåtelse av torgplatser och tillsyn av torghandeln vid salutorgen
- hantering av ärenden om tvångsförvaltning, samordnas av AB Svenska Bostäder
- svara för stadens hyresförhandlingar för andrahandsuthyrning av bostäder där det idag saknas förhandlingsordning
- samordna hyresbildningen för de bostadslägenheter som hyrs ut i andra hand där bakomliggande hyresförhandlingsordning saknas.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- ha en proaktiv planering, tillsammans med idrottsnämnden, för tillkommande idrottsytor och säkerställa att dessa optimeras ur såväl ett ekonomiskt som ett tidsmässigt perspektiv
- vidareutveckla den, tillsammans med idrottsnämnden, påbörjade processkartläggningen avseende beställning, planering och genomförande av idrottsinvesteringar
- verka för att miljön i och omkring alla nämndens fastigheter ska vara trygg och genomföra trygghetsskapande åtgärder där så behövs
- utveckla torghandelsverksamheten så att torgen upplevs som trivsamma och trygga vistelsemiljöer.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- genomföra energieffektiviserande åtgärder och satsningar på solenergi kontinuerligt i befintliga byggnader
- leverera en sund inomhusmiljö som är fri från miljö- och hälsostörande ämnen

- öka energiproduktionen baserad på solenergi
- identifiera klimatrelaterade sårbarheter i sitt bestånd och ta fram kostnadseffektiva förebyggande åtgärder
- verka för att alla avtal som nytecknas eller omförhandlas sker enligt mallen för gröna hyresavtal
- arbeta med ekosystemtjänster där så är möjligt
- förvalta naturreservaten utanför stadens gräns med ambitionen att öka tillgängligheten samt förstärka och utveckla de gröna värdena.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- bedriva en aktiv och långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning, bland annat genom att utreda möjligheterna till avyttring av fastigheter som genererar under-skott och fastigheter som inte används för den egna verksamheten eller långsiktigt behövs för det kommunala uppdraget
- medverka aktivt i stadens lokalresursplanering och forum för samverkan och samplanering
- samla in och bearbeta stadens lokalförsörjningsplaner gällande administrativa lokaler
- förbättra beståndets driftnetto genom att omförhandla externa hyror, utveckla användningen av nyckeltalsanalyser och ta fram en modell för kategoristyrning och intäktsprognoser som möjliggör uppföljning per fastighetskategori
- i samarbete med kommunstyrelsen se över hyresmodellerna
- planera underhållsåtgärder långsiktigt för att undvika kapitalförstöring
- utveckla processerna för investeringsbeslut och förbättra styrningen av större investeringsprojekt genom att säkerställa tillräckliga resurser och kompetens för att på så sätt uppnå bättre projektekonomi, riskhantering och prognossäkerhet
- stärka organisationen kring evakueringsfrågor
- tillsammans med idrottsnämnden utreda alternativa strategier såsom renovering, nyproduktion, sammanslagning eller omlokalisering i syfte att garantera en långsiktigt hållbar strategi för upprustning av idrottsanläggningarna
- tillsammans med exploateringsnämnden pröva vilka simhallsrenoveringar som kan finansieras genom att fastigheterna samtidigt utvecklas med exempelvis bostäder
- på uppdrag av stadsdelsnämnderna köpa bostadsrätter för nämndernas behov av lokaler för LSS-boende och för pedagogiska ändamål. Vid köp av bostadsrätter för pedagogiska ändamål är inriktningen att detta ska ske utifrån en i förväg bestämd kostnadsberäkningsmodell
- årligen begära hyresjustering av sådana bostadslägenheter som andra nämnder hyr ut i andra hand och för vilka det saknas förhandlingsordning. Fastighetsnämnden fakturerar berörda nämnder sina kostnader för arbetet
- inom beslutad budget, i enlighet med beslut avseende överfört ansvar för lokaler för förskolor och fritidshem som enskilda anordnare hyr i andra hand av staden, rymma samtliga kostnader för sådana hyresförhållanden.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- arbeta med att tillgängliggöra publika lokaler för personer med funktionsnedsättning

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

15. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Fastighetsnämnden** godkänns.

Idrottsnämnden

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar:

- främja stockholmarnas folkhälsa genom att erbjuda möjligheter till idrott och friluftsliv
- ansvara för bidragsgivning och stöd till idrottsföreningar och andra sammanlutningar
- vara stadens kontaktyta gentemot friluftslivet, båtklubbar och fritidsfiske
- vara den primära samtalspartnern med alla idrottsföreningar och regionala idrottsförbund, i såväl bredd- som elitidrottsfrågor
- ansvara för ärenden som rör taxor och subventioner för upplåtelse av anläggningar för idrottsverksamhet
- anordna fritidsverksamhet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning
- ansvara för fiskevård inom stadens vatten samt för båtplatser och friluftsverksamhet
- ansvara för att prioritera och planera för stadens nytillskott av idrottsanläggningar
- genom bokningssystemet ansvara för uthyrning av skolidrottshallar och skollokaler.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- arbeta för att nå de prioriterade grupperna genom att skapa förutsättningar för idrottsrörelsen och genom att samverka med andra aktörer
- fortsätta öka möjligheterna till ett rörligt friluftsliv samt tillgodose och tillgängliggöra idrotts-, fritids- och friluftsverksamhet i syfte att få fler stockholmare fysiskt aktiva
- driva samverkan mellan stadens nämnder, bolagsstyrelser och föreningslivet så att ytor för spontanidrott, så som motionsspår och utomhusgym, tillgodoses
- genom idrottsbonusen och idrottskoordinatorer stödja föreningar och det lokala föreningslivet som arbetar långsiktigt med att nå personer som tillhör de prioriterade grupperna
- arbeta för att alla barn kan idrotta med glädje och tidiga elitsatsningar ska motverkas
- stödja satsningar för att få fler unga att vilja engagera sig ideellt, inte minst som ledare
- arbeta med att få fler nyanlända att vara aktiva i föreningslivet och bli ledare i föreningar samt stödja föreningar som bedriver verksamhet för att integrera nyanlända
- fortsätta genomföra särskilda satsningar för ökad simkunnighet bland annat i samverkan med skolan och samverka med simföreningar, med särskilt fokus på simskolor som riktar sig till de elever som inte klarar godkänt i ämnet ”idrott och hälsa” samt stödja andra insatser som syftar till att öka simkunnigheten hos allmänheten

- verka för att kostnaderna för att utöva idrott i Stockholm hålls så låga som möjligt
- stödja barn och ungdomar i socioekonomiskt svaga områden genom bland annat så kallade sportotek, öppna idrottshallar under lov, spontanidrott och drop-in-fotboll. Insatserna ska planeras i samverkan med föreningslivet
- bidra till genomförandet av lokalt utvecklingsarbete i de sju prioriterade stadsdelsnämnderna i ytterstaden
- arbeta med en trygghetsskapande miljö utifrån ett preventivt perspektiv och initiera trygghetsfrämjande åtgärder som exempelvis skyltning, bättre utomhusbelysning och röjning av träd och buskage
- säkerställa att staden får ut de mervärden som staden önskar i projektet ”Hand the ball” som genomförs inför och i samband med handbolls-EM för herrar år 2020
- ha en proaktiv planering för tillkommande idrottsytor och säkerställa att dessa optimeras ur såväl ett ekonomiskt som ett tidsmässigt perspektiv. Idrottsnämndens samverkan genom bland annat SAMS (samordnad skolplanering i Stockholm) med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, utbildningsnämnden och SISAB är därför prioriterat. Avsteg från närhetsprincipen kan göras på projektnivå genom att idrottsnämnden initierar ett sådant beslut hos kommunstyrelsen, oavsett fastighetsägare
- fortsätta arbetet med ”program supporter” för att nå unga och bidra till ett positivt och långsiktigt förändringsarbete av supporterkultur i staden
- i samverkan med kulturnämnden, utbildningsnämnden och SISAB tillgängliggöra skolidrottshallar och skollokaler för föreningslivet i idrottsnämndens bokningssystem, med det långsiktiga målet att så många hallar som möjligt tillgängliggörs utifrån ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid
- i samverkan med bostadsbolagen fortsätta inventera lokaler i allmännyttan för att finna lokaler lämpliga för mindre utrymmeskrävande idrotter.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- tillsammans med fastighetsnämnden fortsatt satsa på att energieffektiviserande åtgärder och satsningar på solenergi i stadens idrottsanläggningar genomförs kontinuerligt
- verka för att användning av skadliga kemikalier minskar
- i syfte att minska miljögifterna i stadens vatten fortsätta arbetet med att skapa lämpliga platser för tvättning av båtar och båtborstar.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- prioritera anläggningar utifrån den långsiktiga investeringsplanen och ett driftkostnadsperspektiv i syfte att säkra en långsiktigt hållbar driftkostnad
- särskilt styra resurser till områden där den fysiska aktiviteten är låg vad gäller prioritering av nya anläggningar och övrig planering
- fördela resurser – investeringsmedel såväl som driftmedel så att förutsättningarna för att utöva idrott är jämlika oavsett kön, ålder eller bakgrund
- tillämpa driftkostnadsperspektiv vid beställningar av fastighetsnämnden, SISAB eller externa parter för tillkommande idrottsytor

- utreda alternativa strategier vid upprustning av idrottsanläggningar och simhallar, i syfte att säkra en långsiktigt hållbar driftkostnad
- tillsammans med fastighetsnämnden planera underhåll för att upprätthålla tillgängligheten till anläggningarna
- i samråd med fastighetsnämnden bistå exploateringsnämnden med underlag för framtagande av kalkyl och behovsanalys vid exploatering av befintlig idrottsmark i de fall idrottsmarken ska ersättas
- vidareutveckla den, tillsammans med fastighetsnämnden, påbörjade processkartläggningen avseende beställning, planering och genomförande av idrottsinvesteringar samt involvera SISAB i det fortsatta arbetet
- delta i stadens arbete med att få en bredd av både ekonomiskt- och ekologiskt hållbara evenemang till Stockholm där evenemang som särskilt inspirerar till ökad idrott och fysisk aktivitet för både flickor/kvinnor och pojkar/män ska prioriteras.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- delta aktivt i att utveckla fritidsverksamheten i enlighet med åtgärdsförslag från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm
- kommunicera och anpassa utbudet av idrotts- och fritidsaktiviteter till barn och ungdomar med funktionsnedsättning
- i samarbete med socialnämnden, stadsdelsnämnderna och civilsamhällets aktörer utveckla hälsofrämjandeinsatser för personer med funktionsnedsättningar samt för socialpsykiatrins målgrupp
- motverka alla typer av diskriminering, trakasserier samt kränkande behandling inom stadens idrottsverksamheter
- implementera *Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2018-2022* och *Stockholms stads strategi för det rörliga friluftslivet 2018-2022*.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Nyttjandegrad idrottshallar	88%	88%	88%
Andel medarbetare som gått utbildning kring att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, konsekvenser av det och hur man kan prata om detta	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Idrottsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna se över stadens motionsspår i syfte att öka likställigheten och utöka trygghetsarbete.	2019-01-01	2019-12-31
Idrottsnämnden ska tillsammans med utbildningsnämnden utreda möjligheten för staden att tillsammans med föreningslivet införa ”prova på dagar” under skolloven där barn och unga gratis får prova olika idrotter.	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

16. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Idrottsnämnden** godkänns.

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar:

- ansvar för huvuddelen av stadens kulturverksamhet, vilket inbegriper Stads-
museet med Medeltidsmuseet samt Stockholmsforskningen, Stockholms
stadsbibliotek, Liljevalchs konsthall/Stockholm konst, Kulturskolan Stock-
holm samt evenemang
- skapa goda förutsättningar för både stadens institutioner och det fria kulturli-
vet så att kulturupplevelser av hög kvalitet och bredd erbjuds och den konst-
närliga friheten värnas
- följa och främja utvecklingen av kulturlivet i staden och inom sitt verksam-
hetsområde sköta stadens bidragsgivning till kulturell verksamhet samt stödet
till de allmänna samlingslokalerna och hemgårdarna
- bevara, levandegöra och pedagogiskt förmedla stadens kulturhistoriska värden
till dagens och framtidens stockholmare och besökare
- utgöra stadens kompetens i arkeologiska och bygghistoriska frågor

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- inom kulturskolan söka samarbeten med exempelvis stadens skolor och
bredda utbudet för att nå de målgrupper som idag är underrepresenterade samt
utveckla kulturskolan med inspiration från El Sistemas arbetssätt
- fortsätta arbetet med att förenkla ansökningssystemet till kulturskolan samt
säkra fortsatt låga avgifter
- arbeta inom ramen för Kulan och annan kulturverksamhet i förskola och skola
i nära samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna samt stadens
fria kulturaktörer
- utöka så kallat meröppet, det vill säga att biblioteket är tillgängligt för besö-
kare och föreningslivet även utanför ordinarie bemannad öppettid
- fortsätta utveckla det digitala biblioteket så att det bidrar till att böcker och
läsande blir tillgängligt för fler
- fortsätta öka tillgängligheten i museernas såväl fysiska som digitala miljöer
- utveckla stadens stöd till samlingslokaler och ateljéstöd
- verka för att stadens evenemang, så som We Are Sthlm och Kulturfestivalen,
är trygga och fortsätter vara en angelägenhet för fler genom att exempelvis
förlägga programpunkter i ytterstaden
- i samarbete med andra nämnder och civilsamhället utveckla arbetet med akti-
viteter för stadens nyanlända
- verka för att kulturperspektivet är en integrerad del i stadsutvecklingen
- i samverkan med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna öka och förenkla
närvaron av kultur och offentlig konst i det offentliga rummet, med fokus på
ytterstaden
- fortsätta samarbetet med idrottsnämnden och utbildningsnämnden för att till-
gängliggöra skollokaler för föreningsliv via idrottsnämndens bokningssystem

- stödja utvecklingen av film och tv-produktioner genom stadens medlemskap i Film Capital Stockholm.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- fortsätta arbetet med energibesparingar inom framförallt transporter, lokaler och elkonsumention
- förebygga att avfall uppstår och verka för att en större andel produkter och material återanvänds
- verka för att stadens evenemang är hållbara.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- etablera samarbetsformer med övriga lokalförvaltande nämnder och bolagsstyrelser för att öka samutnyttjandet av befintliga lokaler i syfte att sänka nämndens lokalkostnader
- genomföra noggranna driftkostnadsanalyser utifrån nämndens samlade lokalbehov inför beställning av tillkommande lokalytor och upprustning av befintliga
- stärka förutsättningarna för stadens kulturella och kreativa näringar i samarbete med Stockholm Business Region AB.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- skapa goda förutsättningar för både stadens institutioner och det fria kulturlivet så att kulturupplevelser av hög kvalitet och bredd erbjuds
- säkra den konstnärliga friheten och främja en mångfald av kulturuttryck
- verka för att tillgången till konst, kultur och eget skapande inte ska vara beroende av kön, ålder eller ekonomiska förutsättningar
- verka för låga hyror för lokaler där det utövas kultur
- fortsätta arbetet med etableringen av ett kvinnohistoriskt museum
- fortsätta arbetet att synliggöra de nationella minoriteterna och främja de nationella minoritetsspråken samt de stora invandrarpråken i stadens bibliotek
- säkerställa att stadens föreningsbidrag och kulturstöd går till föreningar och grupper som har en icke-diskriminerande och demokratisk grundsyn
- verka för fortsatta låga avgifter eller avgiftsfria inträden på stadens museum
- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta skyltprogrammet som synliggör stadens mångfald och platser där viktiga personer för Stockholm har verkat.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Antal lån totalt i kommunala bibliotek	4,8	4,8	4,8

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kulturnämnden ska utreda hur kulturarenor på skolor, så som skolbiblioteken, kan utformas för att utvidga kulturverksamheten och skapa fler möten mellan Stockholms ungdomar och kulturen.	2019-01-01	2019-12-31
Kulturnämnden ska utreda möjligheten att införa kostnadsfri uthyrning av instrument inom kulturskolans verksamhet.	2019-01-01	2019-12-31
Kulturnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda möjligheterna till kulturverksamhet i tullhuset på Blasieholmen.	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

17. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Kulturnämnden: kulturförvaltningen** godkänns.

Kulturnämnden: stadsarkivet

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar:

- arkivmyndighet och ansvarar för Stockholms stadsarkiv
- systemägarskap för stadens gemensamma e-arkiv samt ärendehanteringssystemen eDok och Diabas

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- centralt ansvara för stadens arkivfunktioner och bidra till andra nämnders verksamhet genom tillsyn, expertkunskap och rådgivning
- utveckla stadens informationshantering i nära samarbete med stadens övriga nämnder
- utveckla nämndens publika verksamhet i nära samarbete med Stadsmuseet och stadens bibliotek
- fortsätta att förstärka stadsarkivets karaktär av öppen publik institution med särskilt fokus på att nå nya grupper som idag sällan använder arkivets resurser
- fortsätta breddinförandet av ärendehanteringssystemet eDok över hela staden samt avveckla systemet Diabas.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- fortsätta arbetet med att effektivisera energiförbrukningen inom framförallt transporter och elkonsumention
- fortsätta nyttja tekniska resurser för att hitta klimatsmarta lösningar.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- genomföra noggranna driftkostnadsanalyser utifrån nämndens samlade lokalbehov inför beställning av tillkommande lokalytor och upprustning av befintliga
- verka för att fler verksamheter levererar sina arkiv, både på papper och digitalt till e-arkivet
- arbeta för att förvaltningsorganisationen för eDok är kostnadseffektiv i syfte att minimera driftskostnadskonsekvenser för användarna i staden.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- publicera allt sitt upphovsrättsskyddade material, som staden själv är legal upphovsman till, under en licens som tillåter vidareanvändning
- stödja stadens verksamheter i att hantera sin information på sätt som underlättar tillgången och gör att offentlighetsprincipen upprätthålls.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

18. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Kulturnämnden: stadsarkivet** godkänns.

Kyrkogårdsnämnden

Nämndens uppgifter

Kyrkogårdsnämnden ansvarar för förvaltning av begravningsplatser. Verksamheten är finansierad via begravningsavgiften. Nämndens ansvar omfattar:

- stadens egna begravningsplatser
- åt staden upplåtna begravningsplatser
- frågor som rör begravningsverksamheten enligt begravningslagen.

Begravningsverksamheten ska i sin helhet finansieras av begravningsavgiften, som fastställs av kommunfullmäktige. Över- och underskott ska i sin helhet balanseras till nästkommande budgetår i en begravningsfond. Begravningsavgiften år 2018 är 7,5 öre.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- erbjuda rofyllda och vackra begravningsplatser
- ge möjlighet och utrymme för olika begravningsstraditioner på stadens begravningsplatser och vid nämndens ceremonilokaler
- verka för att den konfessionslösa inriktningen ska upprätthållas så att alla oavsett livsåskådning kan få den begravningsceremoni som önskas
- förvalta kulturarvet vid stadens begravningsplatser
- verka för att stadens begravningsplatser ska upplevas som trygga och säkra.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- utveckla och förvalta park- och naturmiljövärden vid stadens begravningsplatser
- energieffektivisera byggnader och belysning på begravningsplatserna för att minska energiförbrukning, samtidigt som de stämningsfullt ljussatta inom- och utomhusmiljöerna behålls
- vara ledande i utvecklingsarbetet för miljöhänsyn vid drift av krematorier
- ha en säker kemikaliehantering som bidrar till en minskad påverkan på miljö och hälsa.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- i sin underhållsplan specificera de åtgärder som behöver utföras på kort och lång sikt, samt redogöra för hur prioritering och optimering sker på kort sikt
- långsiktigt hålla en god nivå på underhållet vid stadens begravningsplatser
- stärka underhållsåtgärder där det tidigare varit eftersatt
- fortsätta arbetet med att tillhandahålla platser för feriearbetare.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- utreda nya gravtyper och vid behov införa dessa på fler av stadens begravningsplatser
- bygga en ny ceremonilokal vid Strandkyrkogården för att möjliggöra att fler stockholmare väljer att begravas på platsen
- tillgänglighetsanpassa stadens begravningsplatser.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

19. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Kyrkogårdsnämnden** godkänns.

Miljö- och hälsoskydds nämnden

Nämndens uppgifter

Miljö- och hälsoskydds nämnden ansvarar för det övergripande miljö- och hälsoskyddet i staden. Nämnden ansvarar för

- tillsyn enligt miljöbalken, livsmedels-, foder-, strålskydds-, smittskydds- och tobakslagstiftningen samt lagen om sprängämnesprekursorer
- prövning av tillstånd för vissa av de verksamheter som omfattas av nämnda lagstiftningar
- miljö- och luftövervakning samt bullerbekämpning
- planering och samordning av stadens åtgärder inom miljöskydds- och naturvårdsområdet
- stöd till stadens bolagsstyrelser och nämnder i deras miljöarbete
- information om miljö- och hälsofrågor till stadens invånare och företag

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- prioritera och utveckla myndighetsutövning och tillsynsarbete i syfte att säkerställa stockholmarnas hälsa och säkerhet samt lika och rättvisa regler för företag inom Stockholms stad.
- delta i stadens samlade arbete med att uppnå målen för bostadsförsörjningen, där en hög genomförandetakt är särskilt prioriterat.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- tillsammans med kommunstyrelsen inrätta en vetenskaplig klimatpanel vars uppgift är att ge forskningsbaserade råd i frågor om stadens utveckling med hänsyn till både klimatpåverkan och klimatanpassning. Klimatpanelen ska ha god insyn i stadens beslutsprocesser och tillgång till utredningsresurser från Miljöförvaltningens plan- och miljöavdelning
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser följa och analysera utvecklingen av fossilbränsleanvändningen i Stockholm och därmed stötta arbetet med att på ett effektivt sätt nå målet om fossilbränslefritt Stockholm 2040
- genom Energicentrum utarbeta arbetssätt för en mer uppsökande och stödjande funktion för att ytterligare intensifiera arbetet med energieffektiviseringar och en fossilbränslefri organisation 2030 i stadens nämnder och bolag samt en utfasning av alla resterande oljepannor i hela staden till år 2025
- vid behov stödja övriga nämnder och bolagsstyrelser i samband med upprättande, utvärdering samt uppföljning av miljökrav vid upphandling
- i samarbete med servicenämnden arbeta för att minska inköpen av plastprodukter och plastförpackningar i stadens verksamheter
- ansvara för kommunkoncernens gemensamma fordonshantering och för inköpskategorierna fordon

- ta fram arbetssätt för att följa, prioritera och minska kemikaliebelastningen på framför allt barn och ungdomar samt fortsätta arbetet med en kemikaliesmart förskola och skola
- i förebyggande tillsyn och som samtalspartner med näringslivet öka både stadens och privata aktörers arbete för minskad kemikaliepåverkan och bistå berörda nämnder med underlag om biologisk mångfald och ekosystemtjänster i stadsbyggnadsprocessen
- fortsätta arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för Stockholms vattenförekomster i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB
- delta i regionala vattensamarbeten och samverka med olika forskningsinstitut som ett led i intensifiering av vattenarbetet
- fortsätta arbetet med tillsyn av båtclubbarna med inriktning på minskad användning av skadliga båtbottnfärger och vara pådrivande i arbetet med att fasa ut skadliga båtbottnfärger som framförallt måste ske på nationell nivå och i samverkan med branschen
- säkerställa en förbättrad avfallssortering och ökad insamling av matavfall hos restauranger, butiker och storhushåll för att uppnå stadens mål om matavfallinsamling
- fortsätta att tillgängliggöra miljödata för invånarna
- inrikta informationsprojektet Klimatsmarta stockholmare mot att öka kunskapen om invånarnas egen klimatpåverkan och ge verktyg till att reducera den
- öka energi- och klimatrådgivningens utåtriktade arbete gentemot till exempel fastighetsägare, bostadsrättsföreningar och företag
- skapa fler kommunala naturreservat i skyddsvärda miljöer. Det nyinrättade naturreservatet Årstaskogen-Årsta holmar ska utvidgas till att omfatta hela Årstaskogen. Planeringen för naturreservat i Kyrkhamn och Hagsätraskogen ska fortsätta, samt inledas för Fagersjöskogen
- planlägga en ekodukt som ger både en ekologisk och social koppling över stambanan mellan naturreservaten i Älvsjöskogen och Hagsätraskogen
- kartlägga och eventuellt föreslå inrättande av så kallade biotopskyddsområden utöver de områden som idag skyddas som naturreservat
- tillsammans med kommunstyrelsen och Stockholms Hamn AB utreda havsnivåhöjningarnas långsiktiga effekter för staden, hur vi bäst skyddar oss och implikationer för stadsutveckling idag
- ta fram en modell för intern klimatkompensation för tjänsteresor, där utsläppen som orsakas av arbetsresor med flyg och fossildriven bil debiteras med relevant summa och används till att subventionera tågresor eller andra utsläppsreducerande aktiviteter.

Ett ekonomiskt hållbar Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- säkerställa resurseffektiv verksamhet för att kunna bistå nämnder och bolag med expertkunskaper och samtidigt kunna genomföra den egna kärnverksamheten
- bibehålla en hög intäktsfinansieringsgrad
- delta i arbetet med Digital Demo inom sitt verksamhetsområde i syfte att genom digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- fortsätta arbetet med att förenkla för stadens invånare att ta del av information och beslut om stadens miljö- och hälsoarbete.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Andelbadplatser med bra badvat- tenkvalitet	90%	91%	92%
• Växthusgasutsläpp per invånare (ton CO2e per invånare)	2,2 CO2	2,1 CO2	2,0 CO2
• Antal dygn över norm- värdet för PM10 i luft •	35 dygn	35 dygn	35 dygn
• Antal dygn över norm- värdet för kvävedioxid i luft •	7 dygn	7 dygn	7 dygn
• Sålda fossila drivmedel •	8,0 TWH	7,6 TWH	7,2 TWH
• Andel miljöbränsle i sta- dens etanol- och biogas- fordon •	85%	85%	85%

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

20. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** godkänns.

Servicenämnden

Nämndens uppgifter

Servicenämndens kärnverksamhet är administrativa tjänster. På uppdrag av kommunstyrelsen och andra nämnder eller bolag ska servicenämnden svara för genomförandet av gemensamma administrativa processer. Nämndens ansvar omfattar:

- ekonomiadministration
- löneadministration
- upphandlingsstöd, samt genomförande av centralupphandlingar
- stöd för användning av arbetsrättsliga villkor vid upphandling
- e-handelsstöd
- stöd i att lägga egen-regi anbud
- rekryteringsstöd
- kontaktcenter Stockholm
- gemensam växel
- lokalplanering
- hyresförhandlingsfunktion
- beställningscentral persontransporter
- hantera kommunkoncernens handel av el i enlighet med elhandelspolitiken inklusive kommunkoncernens gemensamma inköpskategori för elkraft

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- i samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna kontinuerligt se över kommunikationsvägar, resurser och arbetssätt för att förbättra information och kontaktvägar inom staden samt för stockholmare och brukare i äldrefrågor.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- fasa ut fossila bränslen i upphandlingar med särskilt fokus på transporter, entreprenader och arbetsmaskiner
- fortsätta arbetet med att hitta lösningar för att skapa möjlighet för Stockholms stads verksamheter att lätt kunna återanvända möbler och inventarier genom projekt Stocket
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden arbeta för att minska inköpen av plastprodukter och plastförpackningar i stadens verksamheter.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- i samråd med stadens bolagsstyrelser skapa förutsättningar för att öka bolagens engagemang i tjänster som beställs från servicenämnden
- fortsätta arbetet med att utreda robotiseringens effekter på uppdrag och personal genom att ta fram en strategi och plan för framtida robotiseringsarbete och där så är lämpligt påbörja arbetet med att implementera robotiserade processer.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- tillhandahålla utbildning, support och stöd inom upphandling och inköp
- tillhandahålla konsultativt stöd kring tillämpningen och uppföljningen av arbetsrättsliga villkor och etiska krav i upphandlingar och avtal
- i samarbete med kommunstyrelsen införa kategoribaserad inköpsstyrning, gemensamma processer samt systemstöd för upphandling, avtalshantering och inköpsanalys (VINST-projektet)
- ansvara för kommunkoncernens inköpskategori el
- i samarbete med kommunstyrelsen bidra till ökad e-handel med stadens leverantörer.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50 %	50 %	50 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

21. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Servicenämnden** godkänns.

Socialnämnden

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar bland annat:

- kommunövergripande frågor rörande
  - stöd och service till personer med psykiska och fysiska funktionsnedsättningar
  - socialtjänstens barn- och ungdomsfrågor
  - insatser för barn och unga i öppenvård
  - missbruksproblematik
  - ekonomiskt bistånd inklusive samordning av stadens arbete med felaktiga utbetalningar och bidragsbrott
  - hemlöshet
  - samarbete med frivilligorganisationer inom det sociala området
  - drog- och brottsförebyggande arbete
  - tillståndsgivning vid utskänkning av alkohol
  - dödsboutredningar
  - forsknings- och utvecklingsverksamhet inom socialtjänstens område
  - tillsyn av tobaksförsäljning på försäljningsställen som har serveringstillstånd
  - samordning av stadsdelsnämndernas tillsyn av folköls- och tobaksförsäljning
- familjerådgivning
- jourverksamhet
- skyddade boenden
- uppsökande verksamhet
- insatser för nyanlända, mottagande, bosättning och initial samhällsvägledning av personer som anvisas enligt bosättningslagen
- boende och insatser för ensamkommande barn
- boende för vuxna (hemlösa och personer med missbruksproblematik)
- tak över huvudet-garanti
- ansvarar för hälso- och sjukvård upp till sjuksköterskenivå inom LSS-insatserna daglig verksamhet och bostad med särskild service
- samordning av planering av bostäder inom stadsdelsnämndernas samverkansområden
- stadsövergripande avhoppverksamhet
- insatser till personer med spelmissbruk
- råd- och stödverksamhet och härbärgesplatser till utsatta EU-medborgare och tredjelandsmedborgare
- förvaltning av stadens avtal med SHIS
- strategiskt ansvar för att omvärldsbevaka och leda implementeringen av välfärdsteknik och digitaliseringsarbetet inom individ- och familjeomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning
- bidrag till ideella föreningar som bedriver verksamheter inom socialtjänstens område

Socialnämnden ska årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen inom området.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- fortsätta utveckla och stärka barnperspektivet genom samverkan mellan socialtjänsten, förskola och skola och stötta stadsdelsnämnderna i att samordna insatser mellan vuxen- och barnhandläggning
- utveckla anhörighetsstödet och barn till föräldrar med psykisk ohälsa och/eller missbruksproblematik ska synliggöras och därmed erbjudas ett eget stöd
- fortsätta att utveckla föräldrastödsprogram i förebyggande syfte och anpassa föräldrautbildningen efter olika gruppers förutsättningar och behov
- öka antalet kommunala familjehem/jourhem
- fortsätta utveckla stadens familjehemsvård genom utbildning, kvalitetsuppföljning och information till inspektörer och socialsekreterare. Antalet placerade barn ska minska per familjehem för att trygga närheten till vuxna
- fortsätta stärka arbetet med SkolFam och stärka samarbetet med utbildningsnämnden
- utveckla stödet till placerade barn och deras föräldrar samt fortsätta utveckla arbetet med eftervård i öppna former i samarbete med stadsdelsnämnderna
- ha en samordnade och stöttande roll i stadsdelsnämndernas arbete med sociala insatsgrupper (SIG) och Skolsociala team med ett särskilt fokus på ytterstaden
- samla och sprida kunskaper om effektiva metoder bland annat för att nå ungdomar som brukar narkotika
- stärka samverkan mellan verksamheterna inom Framtid Stockholm med stadsdelsnämndernas socialt uppsökande och förebyggande arbete samt polisen
- erbjuda stöd och skydd genom den stadsövergripande avhopparverksamheten
- fortsätta stärka ungdomsjourens uppsökande arbete mot unga som utsätts för människohandel och prostitution
- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta vidareutveckla stadens mottagande av och stödet till nyanlända kvotflyktingar
- samordna arbetet med boendepLANEN och bearbeta stadsdelsnämndernas/regionernas förslag samt föreslå beslut om åtgärder utifrån en sammanvägd övergripande bedömning av behov och framtida trender med mera
- fortsätta den nära samverkan med övriga nämnder och bolag i staden för att möjliggöra lämpliga boendelösningar för nyanlända
- stödja stadsdelsnämnderna med att utveckla den interna samverkan samt utveckla fler insatser, både icke biståndsbedömda och biståndsbedömda

- tillsammans med SHIS möta socialnämndens och stadsdelsnämndernas behov av genomgångsbostäder för personer som är i behov av en tillfällig bostad eller mer varaktigt boende med visst boendestöd
- fortsätta att utveckla och följa upp SHIS boskola för nyanlända så att etablering på bostadsmarknaden underlättas och hyreskontrakt omsätts
- tillgodose tillgången till försöks- och träningslägenheter
- verka för att SHIS i samarbete med Intro Stockholm bistår de personer som kommer till Stockholm efter anvisning från Migrationsverket med en bostad. Verksamheten ska i samarbete med berörda nämnder och bostadsstyrelser utvecklas och utökas för att möta framtida behov
- verka för att SHIS Bostäder utvecklar arbetet med att kunna tillgodose behovet av genomgångsbostäder för målgruppen våldsutsatta som tvingas flytta
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen fortsätta att arbeta vräkningsförebyggande. Budget- och skuldrådgivning ska utvecklas med fokus på likställighet och ökad tillgänglighet. Kvinnor och äldre i hemlöshet är särskilt utsatta grupper och deras rätt till stöd och hjälp ska säkerställas
- fortsätta arbetet enligt stadens åtgärdsprogram för att motverka hemlöshet bland äldre och stärka det uppsökande och vräkningsförebyggande arbetet
- i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla det boendestöd som tillhandahålls personer som beviljas försöks- och träningslägenheter
- stödja stadsdelsnämnderna att stärka arbetet med så korta placeringar som möjligt på akutboenden
- förbättra förutsättningarna för personer med osäkra boendeförhållanden att hitta en varaktig bostadslösning
- ansvara för att samordna de årliga behovsbedömningar som SHIS och stadsdelsnämnderna gör av lägenheter utifrån behov och utrymme samt vidareförmedla dem till exploateringskontoret
- fortsätta utveckla arbetet med personer som är 65 år eller äldre, med eller utan missbruk, som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa
- utveckla stödet till utsatta EU-medborgare och tredjelandsmedborgare, där kvinnor i målgruppen särskilt ska prioriteras
- i samarbete med stadsdelsnämnderna planera för utbyggnad av boenden för personer med psykisk och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- fortsätta utveckla samarbetet med brukar- och intresseorganisationer samt de lokala brukarråden
- anpassa och introducera metoden kollegial observation inom socialpsykiatri och omsorgen om personer med funktionsnedsättning
- fortsätta implementera insatsen IPS i sysselsättningsverksamheter som arbetar arbetslivsinriktat. Särskilt prioritera utvecklingen av arbetssätt för sjukskrivna och personer med sociala/medicinska skäl.
- utveckla samverkansformer inom socialtjänsten i syfte att säkerställa att barnperspektivet tillvaratas framförallt i ärenden som rör barn i familjer med osäkra boendeförhållanden

- fortsatt ansvara för förstärkningsteamet med uppdrag att erbjuda introduktionsutbildningar för nyanställda socialsekreterare inom alla verksamhetsområden
- samarbeta med stadsdelsnämnderna i det lokala utvecklingsarbetet, särskilt de sju prioriterade stadsdelsområdena.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- verka för en minskad energianvändning
- förebygga att avfall uppstår och verka för att en större andel produkter och material återanvändas samt sorteras till återvinning
- minska transporter och resor med bil
- verka för att ekologiska livsmedel och ekologiska varor köps i så stor utsträckning som möjligt.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- arbeta för att socialtjänstens verksamhet ska bli mer innovativ genom att exempelvis utveckla användandet av digitalisering och välfärdsteknik för att minska administrationen och ge mer tid för klientarbete
- samordna de akademiska noderna för att dessa, i samverkan med universitet och högskolorna, ska främja utvecklingen av forskning i socialt arbete
- fortsätta stärka uppföljningen av verksamheterna som tillhandahåller insatser enligt SoL samt LSS inom verksamhetsområdet för att säkerställa kvaliteten på insatserna.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- fortsatt stödja berörda nämnder så att arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck blir samordnat, evidensbaserat och av hög kvalitet. Ett särskilt fokus ska ligga på våldspreventiva insatser och arbetet med våldsutövare
- ansvara för att samordna innehållet i stadens relationsvåldscentrum, avseende målgrupp och insatser i samråd med stadsdelsnämnderna
- stödja stadsdelsnämnderna i arbetet med att utveckla metoder för att hitta våldsutsatta samt höja kunskapen om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck inom stadens verksamheter
- fortsätta utveckla stödinsatser vid placering av förälder med medföljande barn på skyddade boenden, liksom stödet till barn, unga och föräldrar efter avslutad placering
- säkerställa skolgången för medföljande barn som bor på skyddat boende och erbjuda förskola eller pedagogisk verksamhet för barn i förskoleålder

- stödja stadsdelsnämnderna att vid oundvikliga uppbrott från förskola och skola erbjuda kompensatoriska åtgärder för att motverka problem som uppbrottet kan medföra
- erbjuda stöd och vägledning till ungdomar samt konsultativa samtal och utbildningar till olika yrkesgrupper och frivilliga aktörer genom *Origo - läns-gemensamt resurscentrum för hedersrelaterat våld och förtryck*
- stödja stadsdelsnämndernas insatser i arbetet mot våldsbejakande extremism samt samla och sprida kunskaper om effektiva och evidensbaserade metoder inom socialtjänstens område
- i samarbete med idrottsnämnden, stadsdelsnämnderna och civilsamhällets aktörer utveckla hälsofrämjande insatser för personer med funktionsnedsättningar samt för socialpsykiatrins målgrupp
- fortsatt ansvara för projektet ”Stödsinsatser till personer yngre än 65 år med demenssjukdom, deras anhöriga och barn”.

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska fortsätta det framgångsrika samarbetet med Stadsmissionen om boende för ensamkommande barn och unga	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska inrätta ett stödcentrum för personer som utsatts för sexuella övergrepp. Förslaget innebär att den som blivit utsatt för ett sexuellt övergrepp kan få stöd och hjälp med bland annat anmälan, rådgivning och stödsamtal på ett och samma ställe genom ett samarbete mellan kommun, landsting och polis	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden utreda möjligheten att införa skolsociala team så de finns i alla stadsdelar	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en långsiktig plan för hur samtliga medarbetare inom stöd och service för personer med funktionsnedsättning ges möjlighet till kompletterande utbildning för att uppnå kompetenskraven för de nya befattningarna stödassistent och stödpedagog	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samverkan med kommunstyrelsen och äldrenämnden utreda möjligheterna att öka likställigheten mellan biståndshandläggare, inom äldreomsorg, socialpsykiatri och stöd och service för personer med funktionsnedsättning, och socialsekreterare ifråga om bland annat titulatur, lön och förutsättningar att ägna sig åt socialt arbete	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska göra en översyn av avgifterna för boenden för att främja stadigvarande boendialternativ	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska öppna fler mötesplatser för HBTQ-ungdomar och deras anhöriga	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med äldrenämnden utvärdera arbetet med äldre i hemlöshet	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska utveckla dagverksamheterna för utsatta EU-medborgare för att främja sysselsättning och drägliga boendevillkor	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med landstinget utreda möjligheten till att öppna fler familjecentraler	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska utreda möjligheterna att starta en kommunal FOU-enhet som har i uppdrag att samarbeta med berörda högskolor, ha ett övergripande ansvar för metodutveckling samt skapa förutsättningar för erfarna socialarbetare att kombinera sitt arbete med forskning	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska med anledning av den nya betalningsansvarslagen utforma insatser för socialpsykiatrins målgrupp efter utskrivning från slutenvård, här kan äldreomsorgens arbete med tryggt mottagande-team vara vägledande	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämndens EU-team ska informera och bedriva ett fördjupat uppsökande arbete	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

22. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Socialnämnden** godkänns.

Stadsbyggnadsnämnden

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar:

- övergripande fysisk planering för bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö, infrastruktur och skola
- myndighetsansvar för planprocess, bygglov, bygganmälan och namngivning
- stadens fristående mätnings- och kartläggningsverksamhet
- inrättande och upphävande av naturreservat, kulturresevat och djur- och växtskyddsområden enligt miljöbalken
- beslut om bidrag till bostadsanpassning för personer med funktionsnedsättning enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag
- handläggning av ärenden om anmälan från allmänheten om otillgänglig miljö, så kallat enkelt avhjälpna hinder.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- säkerställa bostadsförsörjningen genom ett tillräckligt högt bostadsbyggande samt genom att planera bostäder för de grupper som kommunen har ett särskilt ansvar för
- tillsammans med exploateringsnämnden verka för att en hög bostadsbyggnadstakt ska kunna bibehållas genom konjunkturcykler, bland annat genom ett ökat tillskott av hyresrätter och genom att planera för större stadsutvecklingsprojekt
- säkerställa effektiv stadsutveckling genom en samlad produktionsplanering tillsammans med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, trafiknämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser
- med hjälp av särskild satsning på planerare säkerställa och ytterligare förstärka en hög byggtakt
- i huvudsak bedriva stadsplanering genom områdesplanering, då staden planerar för helhetsområden, utreder förutsättningarna för området och först efter tidig dialog med invånarna anvisar mark. Genom detta framgångsrika arbets sätt i Skärholmen, Rågsved och Hagsätra har staden fått igång planering av bostäder i områden där det tidigare inte byggts eller planerats nybyggnation i någon större utsträckning.
- beakta målen för allmännyttans nyproduktion, bland annat avseende Stockholmshus
- tillsammans med exploateringsnämnden pröva och utvärdera nya metoder för effektiva processer
- tillsammans med exploateringsnämnden utreda möjligheten att styra lägenhetsstorlekar i planprocessen och markanvisningar i syfte att fler större bostäder ska tillskapas
- vara en aktiv part i stadens samverkan kring att hitta platser för och möjliggöra lämpliga akuta boendelösningar i mottagandet av nyanlända samt öka ambitionen och tillskapa fler genomgångsbostäder för prioriterade grupper

- delta i stadens arbete med att säkerställa behovet av bostäder för äldre med rimliga boendekostnader
- tillsammans med exploateringsnämnden fortsätta det aktiva samarbetet med äldrenämnden för att säkerställa planeringen av vård- och omsorgsboenden och seniorbostäder enligt den stadsövergripande boendeplanen
- utveckla rutiner och arbetssätt i syfte att säkerställa utbyggnad av offentlig service och erforderliga och kostnadseffektiva verksamhetslokaler
- utveckla arbetsformer, rutiner och instrument för områdesplaneringen i syfte att öka insynen och stärka samverkan med ansvariga nämnder och bolagsstyrelser samt säkerställa en hållbar utbyggnad av staden
- utgå från SAMS planeringsinriktning och i start-PM som rör bostadsbyggande redovisa planering och byggande för förskolor och skolor och särskilt följa upp detta
- se utemiljön i såväl skola som förskola som en del av det pedagogiska rummet, och ta med utemiljön i byggprocessens tidiga skeden, för att uppnå höga lekvärden. Förskolgårdar ska i huvudsak ha en friyta på 30 kvm per barn samt minst 3 000 kvm, och skolgårdar en friyta på 20 kvm per barn. Detta gäller planeringen av både kommunala och fristående verksamheter. Om dessa krav inte kan uppfyllas behöver kompletterande investeringar göras i närliggande naturområde eller parker för att förskolor och skolor ska kunna vistas där dagligen, exempelvis behövs toaletter, dricksvattenfontäner och vind/solskydd.
- säkerställa att planeringen tar hänsyn till behov av ytor för teknisk infrastruktur och stärka samordningen med övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser avseende logistik, infrasystem och infrastruktur i alla skeden av planering och genomförande
- i de beslut som fattas om stadsutveckling särskilt analysera och redovisa planerade arbetsplatser i förhållande till bedömd arbetsplatspotential samt i större stadsutvecklingsprojekt analysera näringslivets möjligheter i samverkan med kommunstyrelsen, Stockholm Business Region och berörd stadsdelsnämnd
- intensifiera det strategiska arbetet tillsammans med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och Stockholm Business Region AB för att öka antalet arbetsplatser, särskilt i översiktsplanens fokusområden i Stockholms södra delar
- säkerställa genomförandet av översiktsplanen och kontinuerligt följa upp dess mål och strategier
- implementera socialt värdeskapande i översiktsplanens fokusområden och strategiska samband liksom i övriga delar av staden
- fortsätta utveckla metoder för socialt hållbar stadsutveckling inom ramen för Fokus Skärholmen och applicera erfarenheterna i översiktsplanens övriga fokusområden och strategiska samband
- i analys av lokala behov utgå från stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete
- i stadsplaneringen arbeta för offentliga miljöer som är trygga och säkra
- skydda blå- och grönklassade byggnader och miljöer så att de inte förvanskas. Rivningar ska endast godkännas i undantagsfall och nämnden ska utreda hur antalet rivningar kan minskas.

En klimatsmart stad

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt, minska transporter, och bidra till målet om fossilbränslefrihet till år 2040. I detta ska nämnden främja mobilitetstjänster och stimulera miljövänligt byggande, lösningar för förnyelsebar energi samt ekosystemtjänster.
- verka för att möjliggöra utvecklingen av laddinfrastruktur som kräver utrymmeplanering och bygglov
- beakta effekter av ett förändrat klimat såsom skyfall, havsnivåhöjningar och värmeböljor i planeringen och bistå kommunstyrelsens arbete med klimatanpassning
- stärka kompetensen kring dagvatten och skyfallshantering i stadsutvecklingen
- säkerställa att åtgärder för att hantera översvänningsrisker vidtas i planprocessen, att stadens skyfallsmodell beaktas i stadsplaneringen och utgå från riktlinjerna och åtgärds måttet vid planering och projektering av dagvattenhantering vid nybyggnad och större ombyggnationer
- i utvecklingen beakta stadens mål för solceller, genom att underlätta bygglovshanteringen
- säkerställa att huvuddelen av alla nybyggen ska ha gröna tak som bidrar med fördröjning av dagvatten och/eller har solceller
- i samarbete med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden inrätta naturreservat i Hagsåtraskogen och i Kyrkhamn, påbörja planeringen av en ekodukt mellan Älvsjöskogen och Hagsåtraskogen för att stärka det viktiga ekologiska sambandet däremellan samt utreda reservatsbildning i Fagersjöskogen, och utvidgning av naturreservatet i Årstaskogen till att omfatta hela skogen. I arbetet beaktas bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur.

En ekonomiskt hållbar stad

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- i mycket tidiga skeden som till exempel i områdesplaneringen utgå från ett hållbart investerings- och driftkostnadsperspektiv
- stärka förmågan att göra tidiga ekonomiska bedömningar, samt att tydliggöra arbetssätt och samarbete med framför allt exploateringsnämnden, trafiknämnden, fastighetsnämnden och SISAB, med syfte att staden ska utvecklas på ett ekonomiskt hållbart sätt
- säkra utrymmet för de investeringar som krävs för infrastruktur och samhällsservice samt att möjliggöra en mer jämlik fördelning av investeringar över staden, genom att genomföra prioriteringar i enlighet med investeringsstrategin
- i planeringen säkerställa att lösningar väljs ur ett driftekoniskt perspektiv tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser

- i samarbete med exploateringsnämnden och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser, säkerställa att staden på ett tidigt stadium planerar och driftoptimerar för offentlig service, boenden inom funktionshinderomsorg, äldreomsorg och socialpsykiatri, förskolor, skolor, idrottsanläggningar, omsorg, kultur, föreningsliv, näringsliv och rekreation i hela staden
- i ett tidigt skede av planeringen behandla byggnation av exempelvis skolor och idrottsplatser så att ändamålsenliga lokaliseringar kan erhållas till rimliga kostnader för mottagande nämnd
- så långt det är möjligt uppnå full kostnadstäckning för nedlagt arbete i stora infrastrukturprojekt
- i planeringen beakta de åtaganden staden gjort inom ramen för 2013-års Stockholmsförhandling och Sverigeförhandlingens Storstad Stockholm
- tillvarata privata aktörers kunskaper och engagemang för att säkerställa genomförbarhet i planeringen
- säkerställa förmågan att planera stora och komplexa stadsutvecklingsprojekt.

En demokratiskt hållbar stad

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- tillvarata invånarnas lokalkunskap, åsikter och idéer så att stadens fysiska miljö utvecklas med bästa resultat
- stärka stockholmarnas inflytande över sin närmiljö genom en utökad dialog på lokal nivå och utvecklade former för dialog med barn och unga, flickor och kvinnor liksom andra grupper som är underrepresenterade i stadsutvecklingsprocesser
- följa upp och utvärdera dialogerna med särskilt fokus på vilka grupper som deltar samt vilka effekter delaktigheten har. Återkoppling till deltagarna är en viktig del av arbetet
- i planeringen främja jämställdhet och säkerställa barn- och äldreperspektiv bland annat genom att tillämpa SVA-analys.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

23. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Stadsbyggnadsnämnden** godkänns.

Trafiknämnden

Nämndens uppgifter

Nämnden är huvudman för allmänna platser och väghållare enligt väglagen.

Nämndens ansvar omfattar:

- skötsel av stads- och gatumiljön samt vissa parker (Kungsträdgården, Berzelii park, Norra Bantorget, Strömparterren, Årstafältet och Järva friområde)
- investeringar i gator och vägar samt ovan nämnda parker
- samordning och utveckling av stadsdelsnämndernas stadsmiljöverksamhet
- skötseln av stadens samtliga träd på gatumark
- markupplåtelse
- utveckling av stadens torg, med undantag för saluhallstorg, vilka ligger inom fastighetsnämndens ansvarsområde
- strategisk trafikplanering i staden
- utveckling av trafiksäkerheten
- trafik- och parkeringsövervakning

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- genomföra åtgärder på gator, platser och torg som leder till ökad trygghet och allmän säkerhet
- i samarbete med stadsdelsnämnderna verka för en tryggare och säkrare utemiljö, genom exempelvis förbättrad belysning, parkmöbler och växtbeskränningar, med fokus på de mest otrygga platserna
- arbeta för ökad säkerhet för oskyddade trafikanter, i synnerhet vid skolor, förskolor, olycksdrabbade gång- och cykelstråk och vid gatuarbeten
- bidra till genomförandet av det lokala utvecklingsarbetet i de sju prioriterade stadsdelsnämnderna i ytterstaden
- arbeta för att koppla samman ytterstadens stadsdelar med varandra och med omgivande kommuner samt prioritera fokusområdena och de strategiska sambanden som pekas ut i översiktsplanen
- delta i arbetet med att utveckla en samlad produktionsplanering med utgångspunkt från kommunfullmäktiges mål för bostadsbyggandet, översiktsplanen samt utbyggnaden av kollektivtrafik
- delta från ett tidigt skede i samtliga stora exploateringsprojekt och i mindre exploateringsprojekt som berör platser med större flöden av gång-, cykel-, kollektiv- eller biltrafik för att säkerställa god framkomlighet
- bistå exploateringsnämnden i samordningen avseende logistik och teknisk infrastruktur i alla skeden av planering och genomförande av stadsutvecklingsprojekt
- delta i cityförnyelsen och i det arbetet beakta de framtagna principerna för samfinansiering med fastighetsägare som tagits fram gemensamt mellan exploateringsnämnden och trafiknämnden
- vara en aktiv part i stadens samverkan kring att hitta platser för och möjliggöra uppförande av modulhus initialt avsedda som bostäder till nyanlända samt öka ambitionen och tillskapa fler genomgångsbostäder för prioriterade grupper

- utveckla samordningen och samarbetet med ledningsdragande bolag i staden och andra aktörer för att utveckla verksamheten med inriktning mot en effektivare hantering av tillstånd och minskade störningar i näten
- inom ramen för Fokus Skärholmen och i dialog med invånare och föreningar i stadsdelen utveckla Vårbergstoppen till en modern stadspark
- genomföra gång- och cykelinvesteringar på snabba och säkra cykelvägar med utrymme för omkörning såväl som säkra och framkomliga gångbanor samt en tydlig separation dem emellan. Övergångsställen över cykelvägar behöver vara tydligt skyltade och markerade
- anlägga fler cykelställ och cykelparkeringar i stadsmiljö, för att underlätta för cyklister och öka framkomligheten för fotgängare
- åtgärda tre särskilt viktiga trafikknutpunkter. Vid Liljeholmen bör cykelvägen få ett körfält av Södertäljevägen för att undvika konflikt med gående mellan Liljeholmen och Mariehäll. Längs Gamla stans västra sida bör den nuvarande cykelvägen göras enkelriktad och en norrgående cykelbana anläggas längs Munkbroleden-Myntgatan-Riddarhusgränd. Götgatan mellan Hornsgatan och Medborgarplatsen avlastas om en cykelväg kan dras genom Söderledstunneln, men det finns ändå skäl att markera en särskild cykelväg över puckeln
- anlägga cykelparkering under tak vid alla viktiga kollektivtrafikknutpunkter, som exempelvis T-centralen, Odenplan, Fridhemsplan, Liljeholmen, Gullmarsplan, Tekniska högskolan och Årstaberget
- genomföra en informationskampanj riktad till stadens fotgängare, cyklister och motorfordonsförare som syftar till att öka kunskapen om och efterlevnaden av viktiga trafikregler, som att fordon eller gående inte får uppehålla sig på cykelbanor och att cyklister har väjningsplikt för fotgängare vid övergångsställen. Utreda möjligheterna att endast tillåta eldrivna mopeder klass II på cykelvägar i innerstan
- säkerställa att minst 2000 nya låncyklar tillhandahålls i ytterstaden och att det finns lånestationer vid alla kollektivtrafikknutpunkter
- eftersträva allgrönt för gående och cyklister vid passager över breda vägar
- prioritera snöröjning av gång- och cykelvägar med sopsaltning
- tillämpa medborgarbudget till minst ett projekt i varje stadsdel i samarbete med lokala aktörer ta fram en plan för Hästa gårds framtida utveckling och förvaltning för att säkerställa att gården drivs långsiktigt och att det finns stort utrymme för deltagande för lokalbefolkningen, föreningslivet samt skola och barn- och ungdomsverksamhet. Inriktningen bör vara att gården bedrivs som en hub för urban omställning till ett mer hållbart samhälle exempelvis genom lokal stadsnära livsmedelsproduktion
- utforma kriterier i tre nivåer för cykelvänliga arbetsplatser, söka partners bland alla arbetsgivare i staden med fler än 10 anställda, särskilt uppmuntra kommunala arbetsplatser att ansluta sig, och årligen utse stadens bästa cykelarbetsplats.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- utreda hur staden fram till 2030 kan minska biltrafikarbetet med 30 procent från 2017 års nivå samt minska utsläppen från transportsektorn med 80 procent jämfört med 2010
- samverka med andra berörda aktörer för att koordinera trafikstörande bygg- och infrastrukturprojekt så att störningarna minimeras

- i samverkan med godstransportbranschen och andra aktörer genomföra åtgärder som bidrar till att skapa ett effektivare, säkrare och mer miljöanpassat transportsystem, till exempel off-peak-leveranser och samlastningsprojekt
- arbeta vidare utifrån den genomförda förstudien av samlastning med att stegvis gå mot mer samlastning, med det långsiktiga målet att alla stadens leveranser ska ske via samlastning för att både minska trafikmängden och utsläpp från transporter. Om kommunalt ägda samlastningscentraler bedöms påskynda utvecklingen ska sådana inrättas
- utreda förutsättningarna för en snabb elektrifiering av den tunga vägtrafiken i Stockholm, med målet att alla godstransporter och all busstrafik i innerstaden ska vara elektrifierade senast 2030
- erbjuda off peak-leveranser för eldrivna lastfordon i hela kommunen.
- införa möjligheten att låta eldrivna lastfordon utnyttja busskörfält på infartsleder i kommunen
- utreda riktlinjer i syfte att öka andelen elbilar i bilpooler som utnyttjar av kommunen godkända särskilda p-platser
- fortsätta arbetet med framkomlighetspaketet för sex busslinjer
- utreda hur fler gator kan göras till permanenta gånggator i innerstan och runt stadsdelscentra i ytterstaden för att minska biltrafiken och göra staden mer levande och vänlig. En lämplig stadsdel att börja med är Södermalm, där ”stor-kvarter” skulle kunna skapas genom att ungefär varannan gata i både nord-sydlig och öst-västlig riktning stängs av för biltrafik med samma regelverk som gäller i Gamla stan
- verka för en fossilbränslefri organisation 2030 och fasa ut fossila bränslen i upphandlingar av transporter, entreprenader och arbetsmaskiner.
- utveckla laddning i gatumiljö tillsammans med näringslivet och Stockholm Parkering så att laddmöjligheterna följer behoven
- genomföra en översyn av stadens cykelplan för att öka ambitionen och anpassa planen till förändringar av lagstiftningen kring cykling, stadsutveckling och innovationer på området
- fortsätta arbetet med Grönare Stockholm utveckla återrapporteringen av det arbete som bedrivs av samordningsgruppen för Grönare Stockholm
- väga in klimat- och miljöpåverkan ur ett livscykelperspektiv i bedömningen vid val av material i samband med beslut om investeringar och reinvesteringar
- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden aktivt följa och utvärdera teknikutvecklingen avseende åtgärder för att minska partikelemissionerna vid sidan av minskad dubbdäcksanvändning
- bedriva påverkansarbete mot Trafikverket för att förbättra luftkvaliteten längs de statliga vägarna och bidra till genomförandet av åtgärderna som anges i det av Länsstyrelsen framtagna åtgärdsprogrammet för att klara miljökvalitetsnormerna
- etablera en strategisk funktion för skyfallshantering i samarbete med berörda nämnder och bolagsstyrelser
- utveckla arbetet med att tillvarata grönytors möjligheter att motverka och mildra effekterna av extrema klimatrelaterade händelser, som intensiva värmeböljor och skyfall
- tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB utgå från riktlinjerna och åtgärdsåtgärden vid planering och projektering av dagvattenhantering vid nybyggnad och större ombyggnationer

- i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB och stadsdelsnämnderna klargöra ansvarsfrågan i avtal för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar
- fortsätta arbetet för sänkta hastigheter i hela staden med målet att skyltad hastighet ska vara 30 km/h, till att börja med i innerstaden och på sikt i hela staden
- utöka dubbdäcksförbudet till fler gator och på sikt införa detta i hela innerstaden och i andra områden med förhöjda partikelhalter
- utveckla konceptet i stan utan min bil som nu sker en gång per år till att inträffa ett flertal gånger per år i större delen av innerstaden. Undantag från den bilfria dagen ska ges åt buss, taxi, färdtjänst, utryckningsfordon samt yrkestrafik
- utred förutsättningarna att bekämpa råttor i innerstaden med hjälp av hundar.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- förbättra samordningen med exploateringsnämnden för att öka nämndens möjligheter att planera och påverka de investeringar, som är en konsekvens av exploateringsverksamheten
- tillsammans med exploateringsnämnden tillämpa och utveckla driftsnyckeltal i planeringsprocessen för att möjliggöra långsiktigt hållbara driftsekonomiska prioriteringar samt öka förutsägbarheten i kostnaderna för framtida drift av nya områden
- följa parkeringsintäkternas utveckling i syfte att förbättra de långsiktiga intäktsprognoserna
- budgetera vinterväghållning utifrån kunskapen från tidigare års vintrar och planera för en viss flexibilitet inom sitt ansvarsområde så att omställningar kan göras för exempelvis utökad barmarksunderhåll under snöfattiga vintrar
- utveckla upphandlingsverksamheten genom att arbeta i samverkansformer, utveckla upphandlingsmodellerna, inrätta dynamiska inköpssystem och börja med kategoristyrning
- i samband med beslut om investering och reinvesteringar lägga ökat fokus på att analysera drift- och underhållskonsekvenserna samt upprätta och följa noggranna drift- och underhållsplaner för anläggningarna för att säkerställa en optimal förväntad livslängd
- delta i arbetet med Digital Demo inom sitt verksamhetsområde i syfte att genom digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför
- fortsätta satsningen med Stockholmsvärdarna, som samtidigt skapar fler vägar till arbete och håller staden ren
- utvidga boendeparkering till fler zoner och höjda parkeringsavgifter för att minska bilåkandet i staden. Ta bort avgiften för handikapptillstånd.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- arbeta för förbättrad tillgänglighet i stadsmiljön för alla, oavsett funktionsförmåg.
- arbeta utifrån ett jämställdhetsperspektiv och särskilt beakta behov hos barn och äldre.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Köpt energi (GWh)	1735 GWh	1690 GWh	1640 GWh
Passager över innerstadssnitt, tunga lastbilar	18 100	18 100	18 1000
Gångflöde på ett urval av gator	Ska öka med 1 % sammanvägt för de gator som mäts	Ska öka med 1 % sammanvägt för de gator som mäts	Ska öka med 1 % sammanvägt för de gator som mäts
Cykelantal	86 500 st	87 000 st	87 500 st
Andel lediga avgiftsbelagda parkeringsplatser i innerstaden, dagtid	14%	15%	16%
Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogas fordon	85%	85%	85%

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

24. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Trafiknämnden** godkänns.

Utbildningsnämnden

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- kommunens uppgifter som huvudman inom skolväsendet enligt skollagen eller annan författning för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, fritidshem och fritidsklubb
- att styra och stödja Stockholms stads skolors arbete mot de nationella målen samt Stockholms stads mål om kunskaps- och resultatutveckling
- elevhälsans förebyggande, medicinska respektive behandlande insatser i stadens kommunala skolor
- skolslussen, det vill säga stöd och vägledning vid skolval
- aktivitetsansvaret enligt skollagen, i samverkan med arbetsmarknadsnämnden, för ungdomar som inte fullföljt gymnasiet
- verksamhetsförlagd utbildning i skola och förskola
- att utöva insyn i fristående skolor i enlighet med skollagen samt att hålla sig informerad om hur den fristående verksamheten utvecklas
- att i nära samverkan med stadsdelsnämnderna samordna frågor som är gemensamma för stadens förskolor
- att i dialog med stadsdelsnämnderna och fristående aktörer samordna gemensamma frågor för förskoleverksamheten i staden, bland annat att vara systemförvaltare för kösystemet
- att godkänna och utöva tillsyn av fristående förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg enligt skollagen, vilket bland annat inbegriper att följa upp och säkerställa att fristående förskolor följer ramöppettiderna
- tillståndsprovning för och insyn i fristående verksamhetsutövare av barnomsorg på obekvämt arbetstid
- att godkänna och administrera ansökningar om barnomsorg på obekvämt arbetstid från vårdnadshavare
- att tillhandahålla omsorg på kvällar, nätter och helger för barn från sex år och fram till vårterminen då de fyller tretton år
- administration av bidrag till utomstående organisationer som bedriver verksamheter inom skolans område
- att i samråd med kommunstyrelsen söka statsbidrag som gäller de pedagogiska verksamheterna, exempelvis grundskola och förskola.

Utbildningsnämnden ska årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet förskola inklusive en analys av utvecklingen inom området.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- minska barngruppernas storlek och höja personaltätheten i förskolan
- säkerställa att arbetet med att personal får utbildning till förskollärare och barnskötare på arbetstid fortsätter, samt att ny personal får en bra introduktion

- öka antalet kommunala förskolor och skolor
- fortsätta med verksamheten introduktionsförskolor
- utveckla arbetet med kommunal vikariepool
- öka likvärdigheten mellan stadens skolor och arbeta för att skolor med lägre resultat förbättras samt att skolor med goda resultat fortsätter sitt framgångsrika arbete
- främja alla barns och elevers utveckling och lärande och se till att alla barn och elever får lämpligt stöd för att nå sin fulla potential
- utveckla stadens skolgårdar så att de inbjuder till lek och lärande
- säkerställa att alla stadens skolor har en väl fungerande elevhälsa och elevhälsoteam med tillgängliga skolkuratorer, skolpsykologer, skolsköterskor och specialpedagoger/-lärare
- säkerställa att skolans elevhälsoteam och andra kompetenser samverkar i det förebyggande arbetet för att snabbt identifiera elevers behov av stöd och genomföra de insatser som behövs
- utveckla arbetet med elevhälsoteamen i syfte att stödja skolor i det sociala arbetet
- samverka med föräldrar, socialtjänst, psykiatri och andra aktörer för att tidigt identifiera och ge barn och elever i behov av stöd rätt insatser
- säkerställa att alla stadens skolor har väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten
- säkerställa att nämnden har väl fungerande arbetssätt och rutiner för att utreda, åtgärda och följa upp elevers frånvaro, oavsett huvudman, i syfte att öka närvaron och minska antalet elever med upprepad och längre frånvaro
- införa fler skolsociala team
- säkerställa att nämnden har väl fungerande arbetssätt och rutiner för skolpliktsbevakning oavsett huvudman
- verka för att den psykiska hälsan bland stadens elever förbättras generellt och arbeta särskilt för att minska skillnader mellan flickor och pojkar
- öka tryggheten i alla stadens skolor generellt och arbeta särskilt för att minska skillnader mellan flickor och pojkar
- säkerställa att alla stadens skolor har tillgång till professionell studie- och yrkesvägledning
- säkerställa att elever i årskurs 4-9 som riskerar att inte nå kunskapsmålen erbjuds sommarskola
- säkerställa att elever som inte nått målen i grundskolans simundervisning erbjuds simskola under sommarlovet
- verka för förbättrade betygsresultat i årskurs nio generellt och arbeta särskilt för att minska skillnader mellan flickor och pojkar
- verka för att öka andelen elever som i årskurs nio får behörighet till gymnasiet
- verka för att alla stadens grundskolor tar emot nyanlända elever
- verka för att alla stadens grundskolor har en blandad elevsammansättning med avseende på klass, kön, bakgrund med mera
- verka för att fler elever går klart gymnasiet och öka andelen elever som tar ett gymnasiebevis inom tre år efter avslutade studier
- underlätta för elever på yrkesprogram att tillägna sig högskolebehörighet
- verka för att öka andelen elever som söker och bereds plats på en gymnasieskola i kommunal regi
- verka för att fördela introduktionsprogrammen jämnt i stadens gymnasieskolor i kommunal regi
- säkerställa att elever i grundsärskolan ges möjlighet, när det är lämpligt för eleven, att delta i undervisning tillsammans med grundskolans elever

- säkerställa en kontinuerlig uppföljning av undervisning och elevernas kunskapsutveckling i grundskolan
- samordna och skapa förutsättningar för god pedagogisk kontinuitet vid övergång från en skolform till en annan i stadens förskolor och skolor
- säkerställa och följa upp att placerade barn som bor i skyddat boende har en väl fungerande skolgång och att de vid behov får rätt stöd för att uppnå målen
- verka för att skolmåltiden i alla stadens skolor är likvärdig samt att maten är näringsriktig och håller en hög kvalitet
- säkerställa att barn och elever får stöd i att använda IT som en resurs i lärandet och vara drivande i digitaliseringsarbetet inom förskolan och i grundskolan
- verka för en mer likvärdig fritidsverksamhet
- i samarbete med stadsdelsnämnderna verka för att öka andelen inskrivna barn i förskolor där inskrivningsgraden är låg med fokus på områden som är mindre socioekonomiskt gynnsamma
- tillgängliggöra skolidrottshallar och andra idrottsytor efter skoltid och öppna upp andra skollokaler för föreningsliv och civilsamhälle vid sidan av undervisningstid
- delta i samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) för både grund- och gymnasieskolan, gymnasieplaneringen ingår framöver i ordinarie SAMS-arbete och utgår från kommunstyrelsens planeringsinriktning
- kartlägga regionala noder och knutpunkter i kollektivtrafiknära lägen utifrån den regionala samverkansmodellen för gymnasieskolan vid planering av utbyggnad
- samarbeta med stadsdelsnämnderna i det lokala utvecklingsarbetet, särskilt i de sju prioriterade stadsdelsområdena
- i samarbete med SISAB och kommunstyrelsen se över möjligheten att öka riktvärdet för vad en förskoleplats får kosta för att främja förskolelokaler som såväl tillgodoser barnens behov som medarbetarnas arbetsmiljö
- ge fritidshemmen goda möjligheter att samverka med lärarna i ett ömsesidigt och jämbördigt samarbete samt säkerställa att de får tid att planera och följa upp arbetet
- förbättra ljudmiljön i skolans lokaler för både elever och personal
- verka för att alla elever garanteras en god tillgång till rena och välskötta toaletter och duschar, så att alla skolbarn ska använda dessa istället för att vänta tills de kommer hem

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- verka för minskad energianvändning i all verksamhet
- förebygga att avfall och matsvinn uppstår i all verksamhet och verka för att en större andel produkter och material återanvänds
- sortera ut mer material och avfall för återvinning i all verksamhet
- verka för att skolmåltiden ger minskad påverkan på klimat och miljö
- öka andelen ekologiska livsmedel och vegetabilier i skolmåltiden
- förmedla och förankra strategier för energihushållning, kosthållning och hållbar utveckling i elevernas lärande
- utbilda och sprida information om hur värmeböljor och annat extremväder ska hanteras i stadens förskolor, skolor och fritids

- verka för att förskolegårdar i huvudsak ska ha en friyta på minst 30 kvm per barn samt minst 3 000 kvm, och skolgårdar en friyta på minst 20 kvm per barn.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- säkerställa principen om lika villkor
- fördela ekonomiska resurser till skolor i kommunal och fristående regi med hänsyn till socioekonomiska förutsättningar
- stärka och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet på alla nivåer i verksamheten, både i stadens skolor och i central förvaltning, för en ändamålsenlig och effektiv styrning och resursanvändning
- i samverkan med stadsdelsnämnderna föra dialog kring resultatutvecklingen i förskolans kvalitetsredovisningar i syfte att säkerställa och utveckla stadens systematiska kvalitetsarbete
- samordna spridning av goda exempel på verksamhetsutveckling mellan stadens skolor
- stärka samverkan med näringsliv, universitet och högskolor i syfte att stärka sambandet mellan praktik och forskning samt för utveckling av verksamheten
- verka för att den regionala samverkansmodellen för gymnasiet uppnår bättre kostnadstäckning vid lokalinvesteringar och inhyrningar
- arbeta för ökad extern medverkan i utbyggnad av förskolor och skolor för att långsiktigt säkerställa stadens förmåga att tillhandahålla lokaler för samhälls-service

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- verka för en god tillgång till utbildade barnskötare, legitimerade förskollärare, fritidspedagoger och legitimerade lärare i stadens förskolor och skolor
- aktivt arbeta för att minska allmän visstidsanställning för barnskötare och elevassistenter genom att fler får tillsvidareanställningar
- säkerställa att nyutexaminerade lärare får introduktion med mentorsstöd i enlighet med skollagen
- fortsätta satsningen på riktiga vägar till karriärutveckling för lärare och rektorer som är likvärdig över hela staden
- säkerställa att den centrala styrningen och stödet bidrar till att ge lärare goda förutsättningar att i första hand förbereda och genomföra undervisning och till att ge rektorer goda förutsättningar att bedriva ett pedagogiskt ledarskap
- verka för att elever har goda möjligheter att organisera sig och har förutsättningar att vara delaktiga i skolans utveckling och lärande miljö
- förmedla och förankra grundläggande demokratiska värderingar i skolan
- förmedla och förankra respekt för mänskliga rättigheter generellt och barns rättigheter specifikt i skolan
- motverka rasism i skolan och då utgå från stadens arbete med ECCARs tio-punktsprogram
- motverka diskriminering och mobbing och säkerställa att alla skolor har väl fungerande rutiner mot kränkande behandling
- fortsätta det framgångsrika arbetet med Mentorerna i våldsprevention (MVP)

- stärka det våldsförebyggande arbetet i stadens skolor generellt och sprida kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck
- arbeta särskilt mot våldsbejakande extremism och radikalisering i stadens skolor i nära samverkan med stadsdelsnämnder och kommunstyrelsens centrala samordnare mot våldsbejakande extremism
- fortsätta det systematiska arbetet för en jämställd skola.

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska utvärdera arbetet med de skolsociala teamen som finns i de prioriterade	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden utreda möjligheten att införa skolsociala team i alla stadsdelar	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska möjliggöra för fler barnskötare inom fritidsverksamheten att utbilda sig till fritidspedagog och utbildade att läsa till barnskötare	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda vilka skolor som skulle behöva förstärka kompetensen med ytterligare speciallärare	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda möjligheten att utveckla stödet till barn i behov av särskilt stöd med digitala verktyg, samt utvärdera de insatser som görs idag för att dra lärdom av erfarenheter	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda hur ljudmiljön i stadens skolor kan förbättras	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda hur studievägledare skulle kunna stötta de elever som omfattas av den nya gymnasielagen, såväl inom grundskola och gymnasium samt att ytterligare platser behöver beredas	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda på vilket sätt stadens skolor och fritidshem kan stärkas i sitt arbete med sex- och samlevnadsundervisningen med avstamp i den nya samtyckeslagen och Metoo	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda arbetssituationen för kuratorerna och skapa ett riktvärde för ett eventuellt maxtak för elever per kurator och termin.	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda hur övergången mellan förskolan och förskoleklass samt fritids kan förbättras.	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

25. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Utbildningsnämnden** godkänns.

Äldrenämnden

Nämndens uppgifter

Äldrenämndens ansvar omfattar bland annat:

- uppföljning, utvärdering och utveckling av äldreomsorgen
- utveckling och samordning av planeringen av vård- och omsorgsboenden inom stadsdelsnämndernas samverkansområden
- uppföljning av myndighetsutövningen inom äldreomsorgen i syfte att säkerställa likställigheten i hela staden
- inspektion av stadens äldreomsorg oavsett utförare
- kvalitetsobservation av stadens äldreomsorg oavsett utförare
- bidragsgivning till ideella organisationer inom äldreomsorgen
- samarbete med Stockholms läns landsting i gemensamma frågor samt inom Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum
- övergripande utbildning, fortbildning och kompetensutveckling av medarbetarna i äldreomsorgen
- stadens jourverksamhet inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning
- hantering av ansökningar om trygghetslarm samt installation och larmmottagning
- köhanteringssystemet för vård- och omsorgsboenden samt servicehus
- genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) och lagen om valfrihetssystem (LOV)
- förvaltning av stadsövergripande avtal avseende vård- och omsorgsboende, hemtjänst och dagverksamhet inom äldreomsorgen.

Äldrenämnden ska årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen. Ansvaret för genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling för vård- och omsorgsboenden ska fortsatt ligga under äldrenämnden. Ansvaret för ungdomsbesök i äldreomsorgen flyttas över till arbetsmarknadsnämnden.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- samordna och utveckla arbetet med boendepplanen och bearbeta stadsdelsnämndernas/regionernas förslag samt föreslå beslut om åtgärder utifrån en sammanvägd övergripande bedömning av behov och framtida trender med mera
- bidra till utvecklingen av såväl biståndsbedömda som icke biståndsbedömda boendeformer för äldre
- i samarbete med exploateringsnämnden inarbeta strategier samt behovs- och efterfrågebedömningar för icke biståndsbedömda äldreboendestäder, seniorboendestäder, i den årliga hanteringen av den stadsövergripande boendepplanen. Boendepplanen ska ligga till grund för efterföljande års markanvisningar för seniorboendestäder

- delta i bedömningen av markanvisningsansökningar för vård- och omsorgsboenden
- fortsätta att stödja stadsdelsnämnderna i deras arbete med att skapa aktivitetscenter i anslutning till så många seniorboenden som möjligt
- utveckla stadens äldreomsorg genom utredningar, uppföljningar, omvärldsbevakning och kunskapsspridning
- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta att arbeta och utveckla ramtid inom hemtjänsten
- i samarbete med stadsdelsnämnderna införa ”Tryggt mottagande i hemmet” i hela staden
- i samråd med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med schemalagd reflektionstid i hemtjänsten
- i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra riktade utbildningar för att stärka medarbetarna inom äldreomsorgen i sin yrkesroll
- säkerställa att ickevalsalternativet inom hemtjänsten även fortsättningsvis ska vara stadens egen hemtjänst
- i samarbete med stadsdelsnämnderna stärka arbetet med de förebyggande och rehabiliterande insatserna genom att i ökad utsträckning samverka med arbetsterapeuter, fysioterapeuter och dietister samt anhörigkonsulenter och heminstruktörer för syn- och hörselskadade. Framförallt inom hemtjänsten och den uppsökande verksamheten
- i samverkan med stadsdelsnämnderna bidra till en äldreomsorg som präglas av ett mångfaldsperspektiv med individen i fokus. Kunskaper kring hur man når och bemöter personer som inte pratar svenska behöver öka. Likaså kompetens kring posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) som drabbar äldre på grund av trauman tidigare i livet
- fördjupa kunskapen kring äldre HBTQ-personers livsvillkor
- fortsätta jämställdhetsarbetet inom äldreomsorgen genom bland annat könsuppdelad statistik och analyser av behov, efterfrågan och biståndsbeslut utifrån kön.
- tillmötesgå behov hos äldre personer som lever med kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning
- säkerställa att de avtal som sluts håller en hög kvalitet och att de ger möjlighet till att sägas upp i de fall som kvalitetskraven inte uppfylls
- i syfte att fortsätta att utveckla ett multiprofessionellt arbetssätt inom stadens specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning mot personer med demenssjukdom eller kognitiv svikt ska stadens arbete inom området utvärderas
- fortsätta arbetet med kvalitetsmärkning av demenskompetens
- i samarbete med stadsdelsnämnderna, lokala brottsförebyggande råd och polismyndighet arbeta för att stoppa våld och andra brott som drabbar äldre personer
- fortsätta att samarbeta med stadens kvinnojourer i syfte att utbilda personal inom äldreomsorgen i att upptäcka och hjälpa personer som utsätts för våld i nära relationer
- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta det påbörjade kvalitetsutvecklingsarbetet inom särskilt boende för äldre
- i samråd med stadsdelsnämnderna säkerställa en tillförlitlig informationsöverlämning sker inom hemtjänsten och särskilda boenden.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta utvecklingsarbetet med schemaläggning inom hemtjänsten i syfte att öka personalkontinuiteten, främja cykelandvändningen samt minska klimatpåverkan genom minskade biltransporter
- genom sitt uppdrag kring nutrition öka samordningen och stödet till stadsdelsnämndernas dietister i syfte att förbättra måltidsupplevelsen inom äldreomsorgen samt bidra till att maten är god och har ett bra näringsinnehåll samt är ekologisk
- utbilda och sprida information om hur värmeböljor ska hanteras i verksamheten
- verka för att tillagningskök för äldreomsorgens behov finns i olika delar av staden för att minska transporter och öka kvaliteten i mathållningen.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- arbeta för att äldreomsorgens verksamhet ska bli mer innovativ och utveckla användandet av digitalisering och välfärdsteknik
- samordna de akademiska noderna för att dessa, i samverkan med universitet och högskolorna, ska främja utvecklingen av äldreomsorgen
- utveckla samarbetet med icke vinstdrivande verksamheter och initiera IOP-samarbeten inom äldreomsorgen
- genom sina inspektörer och kvalitetsobservatörer följa upp stadens äldreomsorg oavsett utförare
- fortsätta utveckla Hitta och jämför service och göra det möjligt att söka efter icke vinstdrivande verksamhet.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- i samarbete med servicenämnden och stadsdelsnämnderna kontinuerligt se över kommunikationsvägar, resurser och arbetsätt för att förbättra information och kontaktvägar inom staden samt för stockholmare och brukare i äldrefrågor
- i samverkan med stadsdelsnämnderna vidareutveckla arbetet med anhörigstöd till närstående i syfte att stödja och vägleda i kontakten med kommunen, landstinget eller andra myndigheter
- fortsätta och utveckla samverkan med Stockholms läns landsting och Storsthlm i syfte att säkerställa en individcentrerad och sammanhållen vård och omsorg av god kvalitet
- fortsätta samverka med socialnämnden och stadsdelsnämnderna för att nå och utveckla insatser till äldre personer som tillhör sårbara grupper, exempelvis äldre personer som lever i hemlöshet, lider av psykisk ohälsa, har en missbruksproblematik, funktionsnedsättning eller är socioekonomiskt svaga
- i samarbete med den nya Tillgänglighetskommissionen och andra berörda nämnder och aktörer fortsätta arbetet med att bli en äldrevänlig stad

- i samarbete med stadsdelsnämnderna arbeta för att säkerställa den framtida personal- och kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen
- stödja chefers förutsättningar till ett närvarande ledarskap
- stödja stadsdelsnämnderna i deras arbete med att förbättra arbetsmiljön inom hemtjänsten
- vidareutveckla samarbetet med föreningslivet
- arbeta för att stadsdelsnämndernas deltagande i stadens kvalitetsutmärkelse ska öka.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Andelen medarbete som genomgått utbildning om våld i nära relationer	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda effekterna av skapandet av seniorboende med aktivitetscenter.	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska revidera stadens värdegrund för äldreomsorgen.	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med äldrenämnden genomföra en utvärdering av arbetet med äldre personer som lever i hemlöshet.	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska inleda en IOP med Judiska församlingen i Stockholm kring verksamhet som riktar sig till äldre personer som tillhör den judiska gruppen.	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska genomföra en utvärdering av stadens specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning mot personer med demenssjukdom eller kognitiv svikt.	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska ta fram ett program för en äldrevänlig stad.	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden se över nämndens organisation med målsättning att skapa utförarverksamhet inom vård- och omsorgsboende för dövblinda, profilhemtjänst och trygghetslarm samt överföra verksamheten vid Gamlebo från socialnämnden till äldrenämnden.	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden utreda vilken klimatpåverkantransporterna i hemtjänstens har.	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen implementera åtgärdsförslagen från kartläggningen av chefers förutsättningar i äldreomsorgen, inledningsvis genom att i pilotform pröva organisationsöversyn via Chefoskopet, mentorprogram och kompetensutveckling i ekonomi och bemanning.	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samverkan med äldrenämnden och socialnämnden utreda möjligheterna att öka likställigheten mellan socialsekreterare och biståndshandläggare inom äldreomsorg, socialpsykiatri och stöd och service för personer med funktionsnedsättning ifråga om bland annat titulatur, lön och förutsättningar att ägna sig åt socialt arbete	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

26. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för Äldrenämnden godkänns.

Överförmyndarnämnden

Nämnden uppgifter

Överförmyndarnämndens uppdrag är reglerat i föräldrabalken. Överförmyndarnämndens ansvar omfattar bland annat:

- rekrytering och byte av gode män och förvaltare
- tillsyn och arvodering av gode män och förvaltare
- information och utbildning av gode män och förvaltare
- särskilt stöd för rekrytering och arvodering av särskilt förordnade vårdnadshavare till ensamkommande flyktingbarn

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett Stockholm som håller samman

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- utveckla en väl fungerande ärendehantering och genom förbättrad kommunikation öka tillgängligheten
- fortsätta prioritera arbetet med att korta handläggningstider
- i samarbete med socialnämnden fortsätta att genomföra specialutbildningar som riktar sig till gode män och förvaltare som vill och anses lämpade att ta sig an särskilt komplicerade och krävande uppdrag
- utreda möjligheten att införa anpassade arvodeskostnader för gode män och förvaltare som tar sig an särskilt komplicerade och krävande uppdrag, bland annat gode män för äldre, där det inte varit möjligt att rekrytera gode män och förvaltare till en normal arvodesnivå
- fortsätta arbetet med att utveckla nischade rekryteringsinsatser mot grupper där det finns personer som har särskilda kunskaper, erfarenheter eller kompetenser som möjliggör att ta sig an mer komplicerande uppdrag
- samverka med civilsamhället i arbetet med rekrytering av gode män och förvaltare
- fortsätta med en långsiktig plan för rekrytering och kontroll av gode män, förvaltare och särskilda vårdnadshavare, samt se över hur rekrytering och kontroll kan utvecklas
- fortsätta arbetet med att se över hur utbildningen av gode män kan förbättras med fokus på effektiva utbildningsinsatser
- fortsätta sin kunskapssatsning till medarbetare och chefer, såväl vuxen- som barnhandläggare samt implementera verktyg och metoder som kan användas i arbetet med att systematiskt pröva barnets bästa
- arbeta med uppföljning och utvärdering ur ett barnrättsperspektiv. Stadens strategi för barnets rättigheter och inflytande är vägledande i detta arbete.

Ett klimatsmart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- verka för minskad energianvändning
- förebygga att avfall uppstår och verka för att en större andel produkter och material återanvänds.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- ska under året fortsatt driva ett långsiktigt och hållbart förändringsarbete mot en effektivare och mer ändamålsenlig organisation
- fortsätta den påbörjade digitaliseringsprocessen
- fortsätta arbetet med att ta fram metoder och nyckeltal för att mäta kvalitet, tillgänglighet, rättssäkerhet, effektivitet och brukarnas uppfattning om insatserna
- fortsätta utveckla prognossäkerhet
- fortsätta att utveckla samverkan med övriga aktörer, exempelvis Migrationsverket, SKL, Storsthlm, Länsstyrelsen, domstolar samt övriga överförmyndarnämnder för att säkerställa informationsöverföring, en likformig bedömning vid arvodering och ärendehandläggning samt stöd vid budget- och prognosarbete
- fortsätta utveckla den interna kontrollen i enlighet med gällande lagstiftning och kommunstyrelsens anvisningar
- säkerställa att den interna kontrollen är aktiv och integrerat i organisationen.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- prioritera fortsatt arbete med att systematiskt förbättra arbetsmiljön
- möjliggöra att nischade utbildningar för gode män erbjuds, till exempel om demens samt psykiska sjukdomar
- se över möjligheterna att i samverkan med Stockholms läns god man och förvaltarenheter starta ett mentorsskapsprogram för gode män och förvaltare
- samarbeta med relevanta aktörer så att även ideella krafter tas tillvara samt fortsätta den dialog som inletts med funktionshinderrådet
- i den mån det är möjligt fortsätta det påbörjade arbetet med att fortbilda stadens biståndshandläggare och socialsekreterare om uppdraget som god man och förvaltare.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnden ska utreda möjligheten att ta fram ett riktvärde/maxtak för hur många uppdrag gode män och dylikt ska ansvara för	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

27. Vänsterpartiets förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för **Överförmyndarnämnden** godkänns.

Central medelreserv

I Central medelreserv: 1. *Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov* reserveras 5,0 mnkr.

I Central medelreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* reserveras 526,6 mnkr främst för följande ändamål.

- Ökad trygghet – 20 mnkr ordningsvakter kvarstående från 2018
- Lönetillägg vissa personalgrupper i de sju prioriterade stadsdelsnämnderna
- Giftfri förskola
- Vattenprogrammet
- Sparade medel av kommunfullmäktiges partier
- Sommarkoloniverksamhet inkl. LSS-kollo
- Skötsel av naturreservat
- Förskola – bidrag för hög hyra
- Särskilda boenden för äldre
- Särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning
- Säkra uppställningsplatser för utsatta EU-medborgare
- Resultatenheter
- Oförutsedda behov

Vidare reserveras 655,8 mnkr i Central medelreserv: 3. *Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, komvux, särskola, svenskundervisning för invandrare (sfi), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, kommunalt bostadstillägg för funktionsnedsatta, arbetsmarknadsnämnden samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden.

I Central medelreserv: 4. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* har utgifter om 400,0 mnkr reserverats för planerings- och genomförandeprojekt avseende investeringar för exempelvis följande ändamål:

- Förändringar mellan åren i redan beslutade investeringsprojekt som inte kan finansieras genom omprioriteringar inom nämndens investeringsplan
- Nya prioriterade investeringsprojekt som inte kräver genomförandebeslut av kommunfullmäktige, genom att de inte är av strategisk vikt eller principiell karaktär
- Klimatinvesteringar
- Giftfri förskola
- Investeringar i trygghetsskapande åtgärder
- Vattenprogram
- Investeringar i ny innovativ teknik

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

28. Till Central medelsreserv reserveras följande belopp för år 2019 med fördelning enligt budgetförslaget i denna titel.
29. Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov reserveras 5,0 mnkr
30. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov reserveras 526,6 mnkr
31. Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, komvux, särskola, svenskundervisning för invandrare (sfi), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, kommunalt bostadstillägg för funktionsnedsatta, arbetsmarknadsnämnden samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden reserveras 655,8 mnkr
32. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter reserveras 400,0 mnkr.

FINANSFÖRVALTNING

Skatteunderlag och skatteberäkningar

Prognosen över skatteunderlaget för 2019, det vill säga kommuninvånarnas förvärvsinkomster under 2017, är uppräknad med en bedömning av utvecklingen under inkomståren 2018 och 2019. Gällande prognos utgår från Sveriges Kommuner och Landstings bedömning den 19 oktober 2018. Skatteunderlaget beräknas öka med 3,6 procent 2018 och 3,4 procent 2019. Stadens skatteinkomster är beräknade på en skattesats om 18:04 kr (17,90 kr 2018).

Begravningsavgift

Begravningsverksamheten finansieras genom en särskild avgift som tillgodoses staden på samma sätt som skattemedel. Begravningsavgiften uppgår oförändrat till 7,5 öre av skatteunderlaget och beräknas uppgå till 206,7 mnkr.

Utdelning

Flertalet av stadens bolag ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Ägarens krav på utdelning tas huvudsakligen ut i form av obeskattade koncernbidrag. Vissa bolag i koncernen erlägger koncernbidrag till moderbolaget Stockholms Stadshus AB, som i sin tur tillskjuter bidrag till mottagande bolag.

Budgeterad utdelning från koncernen Stockholms Stadshus AB uppgår till 1,375 mdkr. Utdelningen kan justeras genom beslut senast i tertiärrapport 2 och får inte överstiga 1,375 mdkr.

Begravningsfond

Begravningsverksamheten finansieras genom en begravningsavgift. Överskott/underskott inom verksamheten avsätts centralt för balansering av resultat, som återförs till avgiftskollektivet.

Internränta

Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta i samband med budget. Staden eftersträvar en internränta som är långsiktigt stabil och som reflekterar kommunkoncernens genomsnittliga finansieringskostnad de kommande åren. Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta för 2019 till 1,0 procent, (0,8 procent 2018). Kommunfullmäktige fastställer därutöver kalkylräntan för enskilda projekt till 5,0 procent.

Räntan för markinnehav motsvarar avgäldsräntan för tomträtter, som uppgår till 3,00 procent (3,25 procent 2018). Räntan för bostadsrättsinnehav motsvarar internräntan från och med 2019. År 2018 användes avgäldsräntan.

BOLAG INOM STOCKHOLMS STADSHUS AB

Förslag till budget och ägardirektiv 2019 och inriktning 2020-2021 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen ska förvalta och utveckla alla bolagen för stockholmarnas bästa och utan vinstintresse. Bolagen ska ha samma krav på demokratiskt inflytande och offentlighet som stadens nämnder. Koncernen ska aktivt verka för att insynen i bolagens verksamhet förbättras.

Under perioden ska bolagskoncernen prioritera investeringar som är nödvändiga för en snabbt växande stad samt för att minska utsläppen av växthusgaser. Koncernen inklusive bostadsbolagen ska vara fossilbränslefri 2030. Bolagen är nyckelaktörer i det vidare samhällsbyggandet och i den gröna omställningen. I takt med utbyggnaden av bostäderna ska även skolor och annan samhällsservice byggas ut och åtgärder vidtas för att minska klimatpåverkan samt anpassa staden till klimatförändringar.

Takten i bostadsbyggandet ska vara fortsatt hög med nybyggda hyresrätter till rimliga hyror. De allmännyttiga bostadsbolagen ska 2019 tillsammans påbörja 3 000 bostäder, 1 000 bostäder per bolag, vilket förutsätter utökning av markanvisningarna. Bolagskoncernen har också en viktig roll i arbetet med att möta bostadsbehovet för grupper, där kommunen har ett särskilt ansvar.

Initiativ ska tas till en blocköverskridande överenskommelse som syftar till gemensamma målsättningar om bostadsbyggandet över mandatperioderna.

Bolagskoncernen ska ha en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla fastighetsbestånden långsiktigt för att nå en bättre struktur när det gäller standard, geografiskt läge och åldersfördelning. Detta kan aktualisera försäljningar av fastigheter av mindre strategisk vikt, vid exempelvis bytesaffärer. Allmännyttiga bostäder är undantagna och ska inte säljas.

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus ABs uppgifter

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar merparten av Stockholms stads aktiebolag. Stockholms Stadshus AB är moderbolaget i koncernen som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner, samt två intressebolag.

Styrelsen för Stockholms Stadshus AB, koncernstyrelsen, ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB ska kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt fokus på projekt med långsiktiga effekter för stadens tillväxt och ekonomi, däribland utvecklingen av Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA),

större hamninvesteringar och stadsutvecklingsprojekt som Söderstaden och Norra Djurgårdsstaden.

Stockholms Stadshus AB ska bidra till en översyn av stadens fastighetsbestånd. Möjligheterna att tillsammans med fastighetsbolagen överföra fastigheter mellan bolag som ur ett nyttjandeperspektiv bör utvecklas för annat ändamål, exempelvis till bostäder prövas kontinuerligt.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för merparten av Stockholms stads aktiebolag. I kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning, samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag. Moderbolaget följer upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, i samverkan med stadsledningskontoret.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolagen

Ett Stockholm som håller samman

- bidra till att utveckla hela staden och bryta segregationen
- avsätta utvecklingspengar från koncernen i syfte att ge små förortscentrum möjlighet att utvecklas
- aktivt delta i arbete med att nå målet om 40 000 nya bostäder till 2020 leda dotterbolagens arbete med bostadsförsörjning för prioriterade grupper
- följa dotterbolagens arbete med trygghetsskapande insatser
- säkerställa effektiva processer för en hög takt i bostadsbyggandet samt att samhällsservice planeras i tidiga skeden.

Ett klimatsmart Stockholm

- svara för koncernens övergripande arbete med att skapa ett fossilbränslefritt Stockholm 2040
- utveckla kommunkoncernens organisation och strategiska planering och uppföljning för en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning
- leda och följa upp arbetet med en ökad energieffektivisering och återvinning inom koncernens fastighetsbolag samt utökad effektstyrning för att möta energitoppar och sänka värmen i garage och trapphus
- följa upp arbetet med dotterbolagens avfallshantering,
- tillhandahålla möjlighet till matavfallsinsamling i alla fastigheter senast 2021
- säkerställa att dotterbolagen löpande ser över möjligheten att investera i solceller
- i samarbete med kommunstyrelsen, om det visar sig ekonomiskt fördelaktigt, bilda ett särskilt bolag inom koncernen för produktion och handel med solel.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- förvalta och utveckla stockholmarnas gemensamma egendomar utan vinstintresse
- styra finansiella resurser på ett för stockholmarna och koncernen optimalt sätt samt återinvestera eventuella överskott i verksamheterna
- leda bolagskoncernen
- utveckla ägarstyrningen i dotterbolagen genom förstärkt uppföljningsfunktion
- delta i samordningen i tidiga skeden med berörda nämnder så att strategiska stadsutvecklingsprojekt genomförs på ett effektivt sätt
- ansvara för bevakning och samordning av ägarintresset i de bolag där staden är delägare
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning inom stadens fastighetsbolag
- särskilt följa dotterbolagens ekonomi vad gäller bostadsbyggande och uppbyggnad
- följa att bostadsbolagen långsiktigt ska uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer för att säkerställa en långsiktigt sund ekonomi
- i samråd med arbetsmarknadsnämnden fortsätta arbetet med att ta fram modeller och goda exempel för bolagens arbetsmarknadsinsatser.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- utveckla demokratin och öka insynen i moderbolaget och dotterbolagen
- samordna koncernens csr-arbete
- följa dotterbolagens arbete med jämställdhet
- pröva möjligheten att tillämpa sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar i enlighet med Stockholms stads program för upphandling och inköp

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	4000 MWh	7000 MWh	10000 MWh

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholms Stadshus AB ska tillsammans med kommunstyrelsen bilda ett särskilt bolag inom koncernen för produktion och handel med solceller	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

33. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB** godkänns.

Bostadsbolagen

Gemensamt för de tre bolagen

Bolagen är en stor del av stadens och stockholmarnas samlade förmögenhet och måste därför skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt som kommer stockholmarna till del. Inga värdeöverföringar ska därför göras från bostadsbolagen utan eventuella vinster ska återinvesteras i bolagen. Bolagen ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagen har en viktig uppgift i arbetet med en positiv stads- och centrumutveckling, framför allt i de stadsdelar där de äger stora bestånd. Detta ska förverkligas både genom ett socialt ansvarstagande enligt ägarens direktiv samt genom fysiska åtgärder. Miljö-, tillgänglighets- barn-, äldre- och jämställdhetsperspektiv ska tillämpas i nyproduktion, vid upprustning av befintligt bestånd och i löpande förvaltning. Feministisk stadsplanering ska genomsyra både vid nybyggnation och vid renoveringar. Bolagen ska aktivt arbeta med social hållbarhet, mot segregation och för jämlikhet. Bostadsbolagen har också en viktig roll i att skapa förutsättningar för att minska hemlösheten i staden och bistå i stadens åtagande att bereda temporära boenden för nyanlända.

Allmännyttan ska ta ytterligare steg i riktning mot att främja social och ekologisk hållbarhet, genom exempelvis satsningar på förnybar energi och effektstyrning för att möta energitoppar, cykelfrämjande insatser, underlätta sopsortering och matavfallsinsamling, erbjuda odlingsmöjligheter och delningsekonomiska lösningar. Samtliga bostadsbolag ska ansluta sig till allmännyttans klimatinitiativ. Allmännyttan ska vara fossilbränslefri 2030.

För att uppnå kommunfullmäktiges mål med nyproduktion om 12 000 bostäder under mandatperioden krävs att bostadsbolagen har tillräckligt stora projektportföljer. Inga allmännyttiga bostäder ska avyttras och bolagen ska under perioden fortsätta att prioritera nyproduktion. I sitt bestånd ska bolagen äga bostäder som kan efterfrågas av alla stockholmare. För att uppnå nyproduktionsmålet ska de allmännyttiga bostadsbolagen fortsätta genomförandet av projektet Stockholmshusen, ett konceptbyggande av bostadshus som uppfyller stadens högt ställda krav på energianvändning och tillgänglighet. Konceptet ska även utvecklas till boenden särskilt inriktade på barnfamiljer, med yteffektiva lägenheter och barnvänliga miljöer.

Bolagens uppgift

De kommunala bostadsbolagens huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning. Bolagen ska också arbeta för att minska kostnaderna för nyproduktion av bostäder samt hålla nere hyreskostnaderna.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolagen

Ett Stockholm som håller samman

- nå en nybyggnationstakt på 3 000 bostäder per år, dvs 12 000 för mandatperioden
- inte avyttra sitt bostadsbestånd genom ombildning eller försäljning
- bevara de små förortscentrumen för att se till helheten i stadsmiljön och i området
- leda och utveckla projektet Stockholmshusen
- fortsätta utveckla metoder för innovativa lösningar för billigare byggande och tillfälliga bostäder
- stärka och skapa trygga områden där bolagen är närvarande genom utveckling av centrum, socialt ansvarstagande, bättre utnyttjande av befintliga lokaler samt nyproduktion av bostäder
- verka för att stärka sin ställning i stadsdelar där andelen allmännyttiga bostäder är låg
- ta fram strategier för att stödja utvecklingen i stadsdelar där de har en stor koncentration av bostäder
- bygga yteffektiva lägenheter med en varierad fördelning av lägenhetsstorlekar och vid förtätning beakta behovet av att komplettera den befintliga bebyggelsens lägenhetsstruktur
- arbeta aktivt med att sänka produktionskostnaderna och hålla hyrorna nere i nyproduktion
- bygga och verka för fler hyresbostäder som unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- bygga och verka för fler hyresbostäder särskilt anpassade för barnfamiljer
- bidra till stadens vision om att bygga 10 000 bostäder anpassade för äldre fram till år 2040, varav hälften hyresbostäder anpassade för äldre i vanliga flerfamiljshus
- bidra till stadens mål att förmedla försöks- och träningslägenheter samt till stadens arbete med förturslägenheter
- inventera möjligheten att omvandla befintliga byggnader till grupp- och servicebostäder samt underlätta byggandet av bostäder för personer med funktionsnedsättning i samråd med berörda nämnder
- återställa bostadsanpassningar för personer med funktionsnedsättning efter renoveringar
- tillsammans med övriga aktörer på bostadsmarknaden bidra till en mer transparent, rättvis och systematiserad hyressättning i Stockholms stad
- göra socioekonomiska konsekvensanalyser vid större upprustningsinvesteringar
- uppmuntra rörlighet inom det egna beståndet genom information och positiva incitament
- arbeta för att minimera antalet avhysningar
- fortsätta arbetet med att tillgänglighetsanpassa fastigheterna
- i samarbete med Bostadsförmedlingen, stadsdelsnämnderna och socialnämnden utveckla arbetet mot oriktiga hyresförhållanden
- erbjuda möjlighet till så kallade kompiskontrakt för både äldre och ungdomar
- utifrån sina förutsättningar medverka till att genomföra Levande Stockholm

Ett klimatsmart Stockholm

- ansluta sig till allmännyttans klimatinitiativ, som har målet att de allmännyttiga bostadsföretagen ska vara fossilfria senast år 2030 och att energianvändningen ska minska med 30 procent.
- arbeta för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 med särskilt fokus på energi-effektivisering, förnybar energiproduktion samt klimatsmarta bostäder med bland annat utökad effektstyrning för att möta energitoppar och sänka värmen i garage och trapphus
- öka antalet nyproducerade bostäder som byggs huvudsakligen i trä
- erbjuda alla hyresgäster möjlighet till matavfallsinsamling senast år 2021
- planera för säkra cykelparkeringar i befintliga och nya fastigheter
- vidareutveckla delningsekonomiska möjligheter såsom inrättandet av pryl-, lådcykel- och bilpooler
- planera för laddplatser till elbilar och elcyklar i anslutning till parkering i befintliga och nya fastigheter
- uppmuntra och arbeta för att möta boendes önskan om nära stadsodling
- intensifiera sina ansträngningar för att nå måluppfyllelsen gällande stadens energieffektiviseringsmål genom att genomföra energieffektiviseringsåtgärder och andra utsläppsåtgärder
- välja uppvärmningsmetod vid nyproduktion eller ombyggnad utgående från ett stadsövergripande perspektiv på kraftfrågor och eleffekt
- identifiera klimatrelaterade sårbarheter i sitt bestånd, såsom effekter av skyfall och värmeböljor och ta fram kostnadseffektiva förebyggande åtgärder.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer
- låta resultatet stanna i bolagen
- samordna förvaltnings- och utvecklingsinsatser avseende teknisk infrastruktur för fiberinstallationer
- delta i det långsiktiga arbetet med företagsetableringar och nyföretagande
- bolagen ska ha en aktiv upphandlingspolicy där huvudmannen för en entreprenad ansvarar för hela kedjan av underentreprenörer och ser till att kollektivavtal skrivs in i samtliga avtal.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- stärka lokal närvaro och delta i lokala utvecklingsprogram tillsammans med andra kommunala aktörer i områden där bolagen har större bestånd
- säkerställa att fler ungdomar får feriejobb
- aktivt jobba med nya former för hyresgästernas deltagande
- öppna lokalbeståndet för föreningslivet i bostadsområdena, under 2019 ska arbetet initieras genom att öppna minst en lokal från varje bostadsbolag
- verka för en feministisk stadsplanering i områden där bolagen har en stark närvaro
- använda sysselsättningsfrämjande krav som verktyg för att skapa arbetstillfällen för arbetslösa och hyresgäster i bolagets områden
- garantera hyresgästerna information och inflytande i samband med renoveringsarbete och erbjuda hyresgästerna möjlighet att påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning
- ta ett stort ansvar för det bostadsbehov som uppkommer för personer som utsätts för våld i nära relationer

- inventera tillgängligheten i bostadsbeståndet utifrån den enhetliga definition som ska tas fram av kommunstyrelsen och klassificera lägenheterna så att tillgängligheten tydliggörs för de bostadssökande
- arbeta för att öka medarbetarnas och de boendes kunskap och kännedom om våld i nära relationer
- stärka kompetensförsörjningen genom traineeprogram

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Antal påbörjade bostäder	10 000	10 000	10 000
Antal påbörjade hyresrätter	6 000	6 000	6 000
Obligatorisk bolagsindikator			
Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
Bostadsbolagets hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
Ökning av antalet arbetsplatser i staden	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

AB Svenska Bostäder

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning. AB Svenska Bostäder har ett särskilt ansvar för att produktionen av studentbostäder i staden kommer till stånd. AB Svenska Bostäder som ankarbyggherre ska tillsammans med systerbolaget AB Stockholmshem och berörda nämnder aktivt bidra till att utveckla Fokus Skärholmen till profilprojekt för socialt hållbar stadsutveckling.

Dotterbolaget AB Stadsholmen äger och förvaltar fastigheter av stort kulturhistoriskt värde. Bolaget ska förena kulturarvet med ett socialt ansvarstagande och med en långsiktig affärsmässighet beräknad på företagsnivå.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett Stockholm som håller samman

- fortsätta arbetet med att skapa Snabba hus, mobila hyresrätter med kortare förmedlingstider än genomsnittet
- arbeta för att bygga fler studentbostäder med rimlig hyra
- delta aktivt i arbetet med Fokus Skärholmen
- upprätthålla boendekvaliteten och de kulturhistoriska värdena i AB Stadsholmens bestånd

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- utreda möjligheten att köpa mindre förortscentrum där bolaget har ett stort bostadsbestånd

Ägardirektiv för kommunfullmäktiges inriktningsmål *Ett klimatsmart Stockholm* respektive *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* finns under de gemensamma ägardirektiven för de tre bostadsbolagen.

AB Familjebostäder

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning. AB Familjebostäder har ett särskilt ansvar för att aktivt bidra till utvecklingen av Fokus Hagsätra-Rågsved samt för det fortsatta demokratiarbetet i Fagersjö.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett Stockholm som håller samman

- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar
- skapa permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper
- delta i arbetet med att tillhandahålla seniorlägenheter öronmärkta för äldre med hemlöshetsproblematik och låga inkomster enligt stadens åtgärdsplan
- verka för byggandet av fler kollektivhus och andra alternativa boendeformer, till exempel kollektivhus för äldre 55+
- delta i arbete med Fokus Hagsätra-Rågsved
- ta ansvar för utvecklingen av Fagersjö och involvera de boende i en fördjupad demokratisk process tillsammans med stadsdelsnämnden.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- utreda möjligheten att köpa mindre förortscentrum där bolaget har bostäder

Ägardirektiv för kommunfullmäktiges inriktningsmål *Ett klimatsmart Stockholm* respektive *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* finns under de gemensamma ägardirektiven för de tre bostadsbolagen.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	150	150	150

AB Stockholmshem

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning. AB Stockholmshem ska tillsammans med systerbolaget AB Svenska Bostäder, som är ankarbyggherre, samt berörda nämnder aktivt bidra till att utveckla Fokus Skärholmen till profilprojekt för socialt hållbar stadsutveckling.

Inom ramen för sitt allmännyttiga uppdrag har AB Stockholmshem ett särskilt ansvar för att bistå SHIS Bostäder i dess verksamhet och i byggandet av bostäder för stockholmare som av olika skäl inte kan få en bostad på ordinarie bostadsmarknad.

Under perioden ska bolaget initiera ett pilotprojekt med egenregi för hyresgäster inom befintligt bestånd. Minst 75 procent av hyresgästerna i fastigheten/området ska önska att bilda en lokal styrelse med gemensamt ansvar för sitt boende. Målet är att ge hyresgästerna möjlighet att i mycket hög utsträckning ansvara för sitt boende utan att behöva skuldsätta sig.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett Stockholm som håller samman

- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar, vilket bland annat innebär byggande av modulbostäder
- skapa permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper
- delta i arbetet med att tillhandahålla seniorlägenheter öronmärkta för äldre med hemlöshetsproblematik och låga inkomster enligt stadens åtgärdsplan
- i samarbete med Kulturhuset Stadsteatern utveckla kulturhusverksamheten i Skärholmen
- delta aktivt i arbetet med Fokus Skärholmen.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- utreda möjligheten att köpa mindre förortscentrum där bolaget har bostäder

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- initiera ett projekt med egenregi för hyresgästerna i lämplig/a fastighet/er inom befintligt bestånd

Gemensamma ägardirektiv för kommunfullmäktiges inriktningsmål *Ett klimatsmart Stockholm* respektive *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* finns under de gemensamma ägardirektiven för de tre bostadsbolagen.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	150	150	150

Kommunfullmäktiges aktiviteter som ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås (ett urval)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholmshem AB ska implementera pilotmodell för livscykelanalys vid nyproduktion.	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

34. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder** och **AB Stockholmshem** godkänns.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Bolagets uppgift

Micasa Fastigheter i Stockholm AB äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, seniorbostäder, LSS-boenden samt temporära studentbostäder och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Bolaget ska skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt som kommer Stockholmarna till del.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett Stockholm som håller samman

- tillhandahålla välskötta, trygga och tillgängliga bostäder med rimliga hyror och goda utemiljöer till stadens äldre och personer med funktionsnedsättning, samt till av staden prioriterade grupper
- ha en ledande roll i arbetet med den årliga boendeplaneringen med utblick mot 2040 som anger inriktning för att staden ska klara behov och önskemål om olika boendeformer för äldre
- skapa fler bostäder med fokus på trygghet och tillgänglighet för äldre, som målgruppen har råd att efterfråga, genom nyproduktion eller i bolagets befintliga fastigheter. Plan för utbyggnaden av seniorboenden anger inriktningen för det fortsatta arbetet med boendeformen. Ett antal nya seniorlägenheter öronmärks för äldre med hemlöshetsproblematik och låga inkomster enligt stadens åtgärdsplan
- samarbeta med Stiftelsen Hotellhem i Stockholm SHIS om uthyrning av upp till 25 seniorlägenheter per år, med förstärkt boendestöd, för äldre hemlösa
- aktivt bidra till att uppfylla stadens bostadsmål för personer över 85 år
- bidra och samverka i stadens arbete med att skapa fler boenden för prioriterade grupper, såsom nyanlända
- arbeta för en hög kvalitet i löpande drift och underhåll liksom i felanmälan och övrig service gentemot hyresgästerna, med fokus på städning, trygghet och trivsel
- införa bo-/seniorvärdar i varje bostadsfastighet, och särskilt fokusera på att öka servicen för hyresgäster i seniorboenden som saknar lokalmässiga möjligheter för att skapa aktivitetscenter
- delta i stadens arbete med att ytterligare stärka och snabba på utbyggnaden av särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning
- samverka med berörda nämnder för att på kort och lång sikt säkerställa behovet av äldreboendeplatser inom staden
- tillgodose behovet av profilboende för äldre med missbruksproblematik eller med psykisk funktionsnedsättning samt för äldre hemlösa
- hyra ut lokaler och bostäder som temporärt är tomställda och som kan iordningställas med kort varsel
- verka för ökad tillgång till möteslokaler med rimliga avgifter för stadens pensionärs- och anhörigorganisationer

- delta i den regionala och den samlade planeringen för olika boenden inom bolagets målgrupp
- prioritera brandpreventivt arbete
- tillgodose behovet av korttidsboende och intressentboende med olika typer av språklig och/eller kulturell inriktning samt behovet av HBTQ-boende.

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi
- arbeta för att nå stadens mål om matavfallsinsamling
- främja källsortering i bolagets fastigheter
- identifiera klimatrelaterade sårbarheter i sitt bestånd, såsom effekter av skyfall och värmeböljor, och ta fram kostnadseffektiva förebyggande åtgärder.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- medverka till att sänka stadens totala kostnader för lokaler och finna kostnadseffektiva lokallösningar
- verka för bibehållna hyreskostnader genom återhållsamhet med standardhöjningar vid upprustning för att tillhandahålla bostäder som målgruppen har råd att efterfråga
- arbeta för ökad extern medverkan i utbyggnaden av bolagets lokalbestånd
- genomföra försäljningar som stärker bolagets soliditet och skapar utrymme för investeringar
- ha en aktiv upphandlingspolicy där huvudmannen för en entreprenad ansvarar för hela kedjan av underentreprenörer och ser till att kollektivavtal skrivs in i samtliga avtal.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- ge hyresgästerna möjlighet till ett aktivt inflytande över det egna boendet
- jämställdhetsintegrera bolagets verksamhet för att synliggöra effekter av beslut och resursfördelning beroende på kön.

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Antal förmedlade seniorlägenheter till äldre med hemlöshetsproblematik	25	25	25

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

35. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Micasa Fastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB

Bolagets uppgift

Bolagets främsta uppgift är att rättvist förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid. Utöver detta ska bolaget förmedla evakueringsbostäder, förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, lägenheter till stadens bostadsbolags internköer samt förmedla kategoribostäder som student- och seniorboenden.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett Stockholm som håller samman

- i första hand förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid
- bidra i arbetet med att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden exempelvis genom att utöka antalet korttidskontrakt, vilka möjliggör för yngre personer att samla kötid för att få ett tillsvidarekontrakt
- marknadsföra möjligheten att lämna in studentlägenheter samt behovet av försöks- och träningslägenheter för privata fastighetsägare/förvaltare
- öka möjligheterna för våldsutsatta kvinnor att få en förturslägenhet
- förmedla lägenheter från fastighetsägare i kringliggande kommuner, om det önskas, för att bostadssökande även ska kunna få bostad utanför stadens gränser
- bidra till stadens mål om att förmedla försöks- och träningslägenheter, samt till stadens arbete med förturslägenheter
- medverka i stadens arbete med att ta fram en strategi för ökad tillgänglighet i bostadsbeståndet
- i samarbete med socialnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens bostadsbolag utveckla samverkan kring oriktiga hyresförhållanden
- fortsätta arbetet med att samordna och utveckla branschsamarbetet Stockholm Bygger och Stockholmsrummet i Kulturhuset.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- använda eventuellt ekonomiskt överskott från bolaget till att sänka, och på sikt helt ta bort, förmedlingsavgiften.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- bidra till nollvisionen för hemlöshet inom fem år
- fortsätta samarbetet med socialnämnden i syfte att möta det bostadsbehov som uppkommer för personer som utsätts för våld i nära relationer
- utreda möjligheten att skapa ett system av utbyteslägenheter med andra kommuner i länet för kvinnor som på grund av hot inte kan bo kvar i sin hemkommun
- utveckla webben och förmedlingstjänsten för att tydliggöra informationen om tillgänglighet i lägenheter och närmiljö för de bostadssökande

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Antal förmedlade försöks- och träningslägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	500	500	500

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

36. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Bostadsförmedlingen i Stockholm AB** godkänns.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Bolagets uppgift

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, flexibla och kostnadseffektiva lokaler för stadens förskole- och skolverksamhet.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett Stockholm som håller samman

- söka efter fastigheter eller lokaler som kan omvandlas till förskole- och skollokaler, i egen regi eller i samverkan med externa intressenter
- utveckla och upprusta stadens skolgårdar och utemiljöer där det bedöms nödvändigt utifrån utbildningsnämndens och stadsdelsnämndernas prioriteringar och beställningar
- i samarbete med idrottsnämnden och utbildningsnämnden verka för att idrottshallar i största möjliga mån ska planeras vid skolor
- fortsätta att delta i utbildningsnämndens arbete för att Stockholms skolgårdar bättre kan rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek i syfte att tillvarata lektytor på skolgårdar på bästa sätt
- fortsätta samarbeta med utbildningsnämnden och idrottsnämnden för att tillgängliggöra skollokaler för föreningsliv och civilsamhälle i idrottsnämndens eller annat gemensamt bokningssystem
- tillgängliggöra samtliga nybyggda fullstora skolidrottshallar för idrottslivet via idrottsnämndens bokningssystem
- delta i SAMS-arbetet, både för grundskola- och gymnasieskola
- i samarbete med utbildningsnämnden och kommunstyrelsen se över möjligheten att öka riktvärdet för vad en förskoleplats får kosta för att främja förskolelokaler som såväl tillgodoser barnens behov som medarbetarnas arbetsmiljö
- ansvara för paviljongetableringar för att säkra behovet av elevplatser
- utreda möjligheterna att tillföra tillagningskök i samband med renoveringar och att nya förskole- och skollokaler byggs.

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta med energieffektivisering och förnybar energi i befintligt bestånd och vid nyproduktion
- identifiera klimatrelaterade sårbarheter i sitt bestånd, såsom effekter av skyfall och värmeböljor, och ta fram kostnadseffektiva förebyggande åtgärder.
- verka för en giftfri skolmiljö i samarbete med Kemikaliecentrum
- arbeta för att tillgodose en god inomhus- och utomhusmiljö avseende ljud, ljus och luftkvalitet
- arbeta för att nå stadens mål för hantering av matavfall
- se över möjligheterna att installera solenergi eller plantera grönska på skolbyggnaders tak och fasader
- vid nybyggnation projektera utifrån krav på att certifiera förskolor med motsvarande Miljöbyggnad, lägst med nivå silver.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- arbeta för ökad extern medverkan i skol- och förskoleutbyggnad
- ansvara för inhyrningar gentemot externa aktörer av pedagogiska lokaler och i förekommande fall tillkommande idrottsfunktion
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning för att skapa utrymme för investeringar, varvid stadens fastighets- och lokalpolicy ska beaktas
- genomföra försäljningar som stärker bolagets soliditet
- arbeta för att sänka hyrorna och på sikt införa ett nytt hyressättningssystem.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

37. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Skolfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Bolagets uppgifter

Bolaget levererar dricksvatten och renar avloppsvatten i Stockholms stad och Huddinge kommun, samt ansvarar för avfallshanteringen i Stockholms stad. Bolagets ansvar omfattar också att äga och sköta ledningsnäten för vatten och avlopp, samt pumpstationer och vattenreservoarer i Stockholm och Huddinge. Bolaget ska även driva stadens miljöstationer och ansvara för Stockholms återvinningscentraler.

Ägardirektiv 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

Ett Stockholm som håller samman

- delta i planeringen för ett växande Stockholm i nya stadsdelar utifrån behov av teknisk infrastruktur

Ett klimatsmart Stockholm

- stärka stödet till nämnder och bolagsstyrelser i syfte att göra matavfallsinsamlingen obligatorisk för samtliga verksamheter och hushåll i staden så fort tillräcklig kapacitet finns för sortering och rötning av avfallet
- tillsammans med Stockholm Exergi inleda planeringen av en storskalig pyrolysanläggning som producerar både fjärrvärme och biokol av bland annat avloppsslam, eventuellt belägen i Lövsta
- förbättra möjligheten att få grovsopor och trädgårdsavfall upphämtade i hemmet till låg kostnad, exempelvis genom en app där av staden upphandlade tjänster kan förmedlas
- utreda kostnader och miljöeffekter av gratis upphämtning av grovsopor m.m. i hemmen
- arbeta för att minska stadens sårbarhet på kort och lång sikt i ett klimat i förändring och bistå kommunstyrelsens arbete med klimatanpassning
- arbeta för ökad informationsspridning med syftet att alla stockholmare ska förstå och delta i stadens arbete för en bättre miljö inom vatten och avfall
- långsiktigt minska klimatpåverkan genom att effektivisera energikrävande processer och minska utsläpp av klimatgaser från verksamheten
- delta i arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för rent vatten för att uppnå god ekologisk och kemisk status
- tillsammans med andra myndigheter utveckla och intensifiera arbetet så att stadens mål om lokalt omhändertagande av dagvatten uppnås enligt dagvattenstrategin
- arbeta förebyggande med att förhindra översvämningar i byggnader vid häftiga skyfall
- följa och stimulera utvecklingen av miljöanpassade och kostnadseffektiva åtgärder inom avfallsområdet
- ansvara för övergripande samt riktad information och rådgivning i avfallsfrågor för att öka återvinningsgraden och uppmuntra återbruk

- uppföra, utveckla och äga infrastrukturen för en sorteringsanläggning för matavfallsinsamling i Högdalen
- verka för ökad biogasproduktion
- säkerställa markanvändningen för stadens återvinningscentraler samt undersöka möjligheterna att öppna ytterligare stadsnära sådana
- informera om möjligheterna till återbruk och återvinning vid de mobila återvinningscentralerna
- ansvara för driften av GlashusEtt som center för information om stadens miljö- och klimatarbete
- ansvara för sopsugsanläggningar på stadens mark i nyproduktionsområden
- intensifiera ansträngningarna för att nå stadens energieffektiviseringsmål genom att genomföra energieffektiviseringsåtgärder och andra utsläppsåtgärder
- bistå kommunstyrelsens arbete med att ta fram förslag och genomföra åtgärder för att möta ett förändrat klimat
- tillsammans med exploateringsnämnden, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden utgå från riktlinjerna och åtgärdsområdet vid planering och projektering av dagvattenhantering vid nybyggnad och större ombyggnationer
- i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna klargöra ansvarsfrågan i avtal, för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar
- installera publika dricksvattenfontäner på lämpliga platser i innerstad och ytterstad, inledningsvis ca 100 stycken.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- delta i stadens digitaliseringsarbete och i samverkansavtalet med Kungliga Tekniska högskolan (KTH)
- bidra till stadens arbete med En smart och uppkopplad stad
- delta i arbetet med Digital Demo inom sitt verksamhetsområde i syfte att genom digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför
- undersöka möjligheterna att på sikt återta en del av sophämtningen till kommunal drift.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- arbeta med att utveckla kommunikation, service och tillgänglighet gentemot brukare och kund.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

38. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholm Vatten och Avfall AB** godkänns.

Stockholms Hamn AB

Bolagets uppgifter

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling och hållbara tillväxt.

Ägardirektiv 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

Ett Stockholm som håller samman

- arbeta med och leda utveckling och upprustningen av stadens innerstadskajer med målet att dessa ska vara en del av den levande stadsmiljön
- medverka för att stadens mål om ett ökat bostadsbyggande uppfylls samtidigt som den rörliga sjötrafiken värnas
- arbeta för att Stockholms inre kajer ska kunna användas som tilläggsplatser och för rekreation, men samtidigt säkerställa sjöfartens behov.

Ett klimatsmart Stockholm

- säkerställa och utveckla goda förutsättningar för en klimatsmart och tillförlitlig varuförsörjning via sjöfarten till regionen
- arbeta vidare med förslaget att utveckla de miljödifferenterade hamnavgifterna med en differentiering även för koldioxidutsläpp
- beakta effekter av ett förändrat klimat i utveckling av verksamheten
- tillsammans med kommunstyrelsen och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda havsnivåhöjningarnas långsiktiga effekter för staden, hur vi bäst skyddar oss och implikationer för stadsutveckling idag.
- identifiera klimatrelaterade sårbarheter i sitt bestånd och ta fram kostnadseffektiva förebyggande åtgärder
- i möjligaste mån elansluta färjor och kryssningsfartyg i hamn, för att minska luftföroreningar och buller
- delta i arbetet med internationella miljööverenskommelser och standardiseringar
- samverka med landstingets planering för utökad kollektivt resande på stadens vatten
- verka för kraftigt ökade möjligheter för järnvägstransporter från och till hamnarna
- utreda vilka åtgärder som bör genomföras för att bidra till en utveckling mot fossilbränslefri sjöfart
- skapa förutsättningar för utbyggnaden av kollektivtrafik på vatten, i samråd med SL/Waxholmsbolaget. Vanlig SL-taxa ska gälla för dessa resor och cykel ska kunna tas med utan extra kostnad.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- skapa goda förutsättningar för att kryssningstrafiken fortsatt ska kunna utvecklas och vara en del av tillväxten för regionen genom att tillsammans med Stockholm Business Region AB bidra till besöksnäringen
- fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter samt effektivisera driften av byggnader och anläggningar
- samordna och finansiera stadens fortsatta medverkan i ÅF Offshore race, Stockholm Gotland runt.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

39. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholms Hamn AB** godkänns.

AB Stokab

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt och säkert fibernät i Stockholm. Syftet med infrastrukturen och verksamheten är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för IT-utvecklingen i regionen.

Ägardirektiv 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

Ett Stockholm som håller samman

- ansvara för utbyggnaden av fiberinfrastrukturen till strategiska områden, nyproduktion och i alla delar av staden för skapande av lika förutsättningar till digital delaktighet i hela staden.

Ett klimatsmart Stockholm

- genom ett utbyggt fibernät säkerställa förutsättningarna för stadens och näringslivets digitaliseringsarbete och därigenom möjliggöra klimatsmarta lösningar.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- utveckla bolagets processer utifrån en förbättrad service och flexibilitet i förhållande till kunderna.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

40. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **AB Stokab** godkänns.

Stockholms Stads Parkering AB

Bolagets uppgift

Bolaget bygger och driver parkeringsanläggningar som verkar på den kommersiella marknaden samt anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget*

Ett Stockholm som håller samman

- fortsätta att arbeta med att öka trygghet och trivsel för kunderna
- tillgodose behovet av ett ökat antal parkeringsplatser för infart och utfart, bland annat genom samverkan med exploateringsnämnden, AB Storstockholms Lokaltrafik och berörda grannkommuner.

Ett klimatsmart Stockholm

- avlasta gatunätet från söktrafik och parkerade fordon genom att finansiera byggandet av nya garage, bidra till hållbar mobilitet och ha en hög beläggning i de anläggningar bolaget förfogar över
- initiera förslag till nya parkeringsgarage för att möjliggöra en minskning av gatuparkeringarna och stödja framkomligheten i staden
- arbeta med hållbar mobilitet där cykel och parkeringsplatser för bilpool i attraktiva lägen är en integrerad del
- undersöka möjligheten att genomföra en prisdifferentiering av parkeringsavgifter på gata och i garage så att miljöfordon/elfordon får tydligt lägre avgifter än bensin- och dieselfordon
- fortsätta utbyggnaden av laddningsmöjligheter i bolagets anläggningar samt se över möjligheterna att inrätta laddgator på nya ytor som arrenderas från trafiknämnden
- skapa fler cykelparkeringsplatser och laddmöjligheter för elcyklar och elmo-peder som en integrerad del i en mobilitetslösning
- ansvara för byggande och drift av cykelgarage i bolagets parkeringsgarage
- delta i stadens planarbete för att möjliggöra en minskning av antalet gatuparkeringar och öka andelen parkeringar på tomtmark.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- genomföra prisjusteringar när marknaden så medger
- på sikt återta driften av parkeringsövervakningen i egen regi.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

41. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholms Stads Parkering AB** godkänns.

Stockholms Stadsteater AB

Bolagets uppgift

Kulturhuset Stadsteatern ska erbjuda verksamhet i form av teater, litteratur, dans, konst, design, film, musik, debatt och annan kulturell produktion.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett Stockholm som håller samman

- fortsätta arbeta för att verksamheten ska bli angelägen för fler, med särskilt fokus på grupper av människor som idag sällan tar del av verksamheten
- fortsätta arbeta för att engagera barn och ungdom i bolagets verksamheter
- fortsätta arbeta för att tillgängliggöra produktionerna för personer med funktionsnedsättning
- utveckla Kulturhusverksamheten i Skärholmen och Vällingby
- fortsätta att utveckla bolagets profilbibliotek som självklara arenor för läsfrämjande och läslust för alla åldrar.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- fortsatt vidta åtgärder för att nå nya grupper
- fortsätta utveckla och utöka parkteatern samt stadsteaterns turnerande verksamhet genom kretsteatern.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

42. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholms Stadsteater AB** godkänns.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Bolagets uppgifter

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ska tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga lokaler och anläggningar för evenemangsverksamhet av högsta kvalitet.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett Stockholm som håller samman

- tillhandahålla och utveckla lokaler och anläggningar för bra evenemangsutbud bestående av bland annat konserter, sport, kultur- och familjeaktiviteter
- bolaget ska delta i arbetet med Globenområdets utveckling tillsammans med andra intressenter för att öka områdets attraktionskraft
- fortsätta att tillsammans med evenemangsbolaget Stockholm Live AB arbeta för ökad trygghet och säkerhet
- bolaget ska delta i utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden.

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta med energieffektivisering och förnybar energi.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- tillsammans med Stockholm Business Region stärka Stockholms attraktionskraft inom evenemang.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- fortsätta arbeta med evenemang på arenorna utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

43. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholm Globe Arena Fastigheter AB** godkänns.

Stockholm Business Region AB (SBR)

Bolagets uppgift

Stockholm Business Region AB samordnar och utvecklar regionen gentemot näringslivet. En annan viktig uppgift är att stödja berörda nämnder i arbetet med att förbättra samarbetet med stadens företag när det gäller stadens myndighetsutövning.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett Stockholm som håller samman

- främja Stockholm som en av Europas mest öppna, hållbara, jämställda och kreativa städer
- bidra till en välbalanserad blandning av arbetsplatser och bostäder i stadens alla delar, med fokus på Järva och söderort
- samarbeta med stadsdelsnämnderna och stödja dem i deras arbete med det lokala näringslivet, särskilt småföretag och företagande bland kvinnor
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utveckla dialogen i samverkan med näringslivet för att ta tillvara engagemang som finns för att bidra till en socialt hållbar utveckling och integration, särskilt genom besöksnäringen
- främja socialt företagande genom kunskapsspridning
bidra till stadens arbete med digitalisering och stärka förutsättningarna för stadens kulturella och kreativa näringar, i samarbete med kulturnämnden.

Ett klimatsmart Stockholm

- vid stöd till evenemang arbeta med ett miljöperspektiv
- stärka Stockholms ställning som klimatsmart konferensstad
- i samarbete med näringslivet och exploateringsnämnden utveckla koncept för ”showroom” för volymhandel. Företag ska istället för stora ytkrävande varuhus med omgivande parkeringar kunna visa varor i centralt och kollektivtrafiknära läge. Varorna kan sedan levereras hem till konsumenten från lager. Det skapar bättre möjligheter att handla volymvaror mer centralt samt utan egen bil. Tänkbar placering är i Slakthusområdet.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- förbättra förutsättningarna för näringslivet i Stockholm med fokus på småföretag
- bidra till regionens fortsatta tillväxt och sysselsättning
- marknadsföra Stockholm internationellt för att attrahera människor och investeringar till regionen
- i samarbete med berörda nämnder arbeta för utveckling av områden där stadens nämnder och bolagsstyrelser kan göra mest nytta och ge störst positiv effekt för företagandet i Stockholm
- främja utländska etableringar och investeringar i Stockholmsregionen
- tillhandahålla lots- och servicefunktion gentemot företag

- bidra till Stockholms internationella tillgänglighet genom bl.a. Connect Sweden
- utveckla besöksdestinationen Stockholm tillsammans med näringslivet
- stärka samarbetet med de övriga kommunerna i länet kring besöksnäringens utveckling
- i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna genom en lokal näringslivsanalys kartlägga möjligheterna för ökad tillväxt inom varje stadsdels geografiska område
- fortsätta att samordna arbetet med etablering av serverhallar.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- främja företagande av kvinnor med utländsk bakgrund
- vid stöd till evenemang arbeta aktivt med ett jämställdhetsperspektiv.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

44. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholm Business Region AB** godkänns.

S:t Erik Försäkring AB

Bolagets uppgift

Bolaget ska förmedla försäkringslösningar och minimera kommunkoncernens försäkringskostnader.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett Stockholm som håller samman

- svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av stadens anläggningar och verksamheter
- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen med fokus på försäkringsbara risker samt risker som omfattas av lagen om skydd mot olyckor
- informera om sin verksamhet gentemot nämnder och bolagsstyrelser.

Ett klimatsmart Stockholm

- beakta effekter av ett klimat i förändring.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- medverka och teckna samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolagsstyrelser har behov av. Bolaget ska optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar, i förhållande till fastslagen risknivå.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

45. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **S:t Erik Försäkring AB** godkänns.

S:t Erik Livförsäkring AB

Bolagets uppgift

Bolaget har till uppgift att samordna och strukturera hanteringen av pensioner i koncernen Stockholms Stadshus AB samt att minimera riskerna i denna pensions-skuld.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- fortlöpande försäkra nya åtaganden i dotterbolagen och förvalta pensionsmedel inom ramen för de försäkringsavtal som ingåtts med övriga dotterbolag
- sträva efter att långsiktigt trygga de framtida pensionsåtagandena reallt
- tillhandahålla kostnadseffektiva pensionslösningar och stödja stadens nämnder och bolagsstyrelser i pensionsfrågor.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

46. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **S:t Erik Livförsäkring AB** godkänns.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolagets uppgift

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett Stockholm som håller samman

- löpande pröva förslag till fastighetsförvärv och försäljning i syfte att främja Stockholms långsiktiga bostadsförsörjning och övriga utveckling. Inga allmännyttiga bostäder ska avyttras.
- i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov
- i samarbete med exploateringsnämnden också pröva möjligheter till strategiska markinköp i de villaområden som kan vara aktuella.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

47. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **S:t Erik Markutveckling AB** godkänns.

INTRESSEBOLAG I STOCKHOLMS STADSHUS AB

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets uppgift

Bolagets uppgift är att utveckla, arrangera och genomföra mässor, kongresser, konferenser och evenemang för hela regionens bästa. Stockholmsmässan är uppdelad i två skilda bolag, Mässfastigheter i Stockholm AB som förvaltar och utvecklar fastigheter, och Stockholmsmässan AB som är ett genomförande-bolag av mässor, kongresser, konferenser och evenemang. Stockholmsmässan AB är ett helägt dotterbolag till Mässfastigheter i Stockholm AB. Stockholms Stadshus AB äger 50,4 procent av aktierna i Mässfastigheter i Stockholm AB och Stockholms Handelskammare äger 49,6 procent av aktierna.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta för att nå stadens mål för hantering av matavfall.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesplats
- fortsätta arbetet med en strategisk plan för verksamheten så att den är väl anpassad för genomförandet av marknadsledande mässor, internationella kongresser, konferenser, evenemang samt kringtjänster
- strategiskt bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination i samarbete med Stockholm Business Region.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

48. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Mässfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Stockholm Exergi Holding AB

Bolagets uppgifter

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme, fjärrkyla och stadsgas i Sverige, samt annan därmed förenlig verksamhet. Stockholm Exergi Holding AB är holdingbolaget till Stockholm Exergi AB. Verksamheten bedrivs i det senare bolaget.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget*

Ett Stockholm som håller samman

- fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet för att kunna erbjuda fler invånare fjärrvärme
- arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm.

Ett klimatsmart Stockholm

- intensifiera minskningen av användandet av fossila bränslen till förmån för andra, förnybara bränslen
- arbeta efter målsättningen att KVV6 ska avvecklas senast år 2022 och oljeanvändningen senast år 2025
- arbeta för att förverkliga planerna för ett nytt värmeverk i Lövsta. Bolaget ska, i samarbete med Stockholm Vatten och avfall, utreda om värmebehovet, helt eller delvis, kan utvinnas genom investering i en storskalig pyrolysanläggning som producerar både fjärrvärme och biokol av bland annat avloppsslam
- fortsätta driva projektet Öppen fjärrvärme och etablera världens första öppna fjärrvärmenät, i syfte att återvinna energi i stor skala och bidra till en mer hållbar stad
- tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall samarbeta om hur produktionen av biokol kan skalas upp, genom att inleda planeringen av en storskalig pyrolysanläggning, eventuellt i Lövst.
- fördjupa den egna utredningen om biogen koldioxidavskiljning och lagring, med sikte på en pilotanläggning i drift senast år 2025
- utöka lagerkapaciteten av biobränsle till KVV8 , så att inköp kan göras vid gynnsamma prislägen samt buffert upprätthållas till bristsituationer i syfte att minska behovet av att använda den koleldade KVV6 fram till dess nedläggning 2022.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonominyttan.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

49. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholm Exergi Holding AB** godkänns.

STOCKHOLMS STADS ORGANISERING I KOMMUNALFÖRBUND

Storstockholms brandförsvaret (SSBF)

Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunens ansvar att svara för räddningstjänsten inom kommungränsen. Stockholms stads brand- och räddningsverksamhet är sedan den 1 januari 2009 organiserad tillsammans med nio andra kommuner i kommunalförbundet Storstockholms brandförsvaret, SSBF. Kommunalförbundet omfattar Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Förbundet ska fullfölja medlemskommunernas uppgifter inom lagstiftningarna:

- lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Konkret innebär det att förbundet svarar för tillsyn, information, rådgivning och sotningsverksamhet samt att bedriva räddningstjänst utifrån kommunernas ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor. Det som ligger kvar på medlemskommunerna är samordningen för det totala arbetet enligt lagstiftningen.

Medlemskommunerna kan därutöver teckna särskild överenskommelse om att förbundet kan biträda kommunen i den omfattning som önskas inom lagstiftningsområdena:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- plan- och bygglagen (1987:10)
- övrig lagstiftning eller tjänsteområde där kommunalförbundet besitter särskild kompetens.

SSBF är juridiskt sett ett eget kommunalförbund med egen organisation och uppföljning som leds av en förbundsledning. Ledningen består av elva ledamöter och elva ersättare från medlemskommunerna, varav Stockholms stad har två ordinarie ledamöter och två ersättare. Som stöd till förbundsledningen finns ett beredningsorgan samt samrådsgrupper med representation från medlemskommunerna. Beredningsorganet utgörs av kommundirektörer från respektive medlemskommun och ska ha särskilt fokus på styrning av ekonomi och verksamhet. Förbundets budget ska endast kunna beslutas av ledningen efter beredning av kommundirektörerna. Samrådsgrupperna är ekonomichefsforum och säkerhetschefsförum.

Syftet med inrättandet av SSBF var att ge medlemskommunerna högre kvalitet på brand- och räddningstjänsten till en lägre kostnad. Detta kan ske genom att förbundet ger förutsättningar för flera samordningsfördelar såsom ledningsfunktion, mindre sårbar organisation med större bredd vad gäller specialfunktioner samt bättre planering av personalresurser. En målsättning för förbundet är att skapa förutsättningar för samverkan med angränsande förbund för att på sikt kunna ingå i ett regionalt brandförsvaret.

Medel för avgiften till Storstockholms brandförsvär finns inom Kommunstyrelsen m.m. anslag för "Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar". Medlemsavgiften för år 2019 beräknas till 396,4 mnkr. Långsiktigt ska kostnaderna i förbundet sänkas.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

50. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Storstockholms brandförsvär** godkänns.

SHIS Bostäder – Stiftelse hotellhem i Stockholm

SHIS Bostäder är Stockholms stads bostadssociala resurs. SHIS Bostäder har kommunfullmäktiges uppdrag att tillhandahålla bostäder åt personer som, av olika skäl, inte har tillträde till den ordinarie bostadsmarknaden. Lägenheterna förmedlas som genomgångsbostad med korttidskontrakt, dels via stadens socialtjänst, dels via Bostadsförmedlingen i Stockholm. SHIS Bostäder har även stadens uppdrag att tillhandahålla tillfälliga bostäder åt nyanlända stockholmare. SHIS grundades 1963 och verksamheten utgår ifrån den stadga som kommunfullmäktige fastställde år 1970 (Kfs. 1970:43). Efter en genomgripande utredning om SHIS verksamhet gav kommunfullmäktige 1996 SHIS sitt nuvarande uppdrag som lyder:

"Stiftelsen har till ändamål att i samarbete med Stockholms nämnder med socialtjänstansvar dels tillhandahålla genomgångsbostäder för personer som av sociala och/eller ekonomiska skäl är i behov av tillfällig bostad, dels erbjuda en mer varaktig bostad med visst boendestöd för personer med sociala problem samt bedriva annan därmed sammanhängande och förenlig verksamhet. För fullgörande av detta bostadssociala uppdrag förhyr och äger stiftelsen för verksamheten lämpliga fastigheter. Vid urval av hyresgästerna till ungdomsbostäder förutsätts att bostadssökande ungdom under 25 år prioriteras."

SHIS fortsätter samarbetet med Micasa Fastigheter AB om förhyrning av upp till 25 seniorlägenheter per år för andrahandsuthyrning till äldre hemlösa, med möjlighet till förstärkt boendestöd, som efter en provperiod kan få ta över hyreskontraktet. SHIS angelägenheter handhas av en styrelse bestående av fem ledamöter och tre suppleanter. Styrelsen utses av kommunfullmäktige och har det yttersta ansvaret för SHIS verksamhet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

51. Vänsterpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **SHIS Bostäder** godkänns.

**AVVIKELSE MELLAN KOMMUNSTYRELSEN OCH
VÄNSTERPARTIETS FÖRSLAG TILL BUDGET**

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Vänsterpartiets förslag till budget

Resultatbudget

Mnkr	Förslag till budget 2019 KS	Förslag till budget 2019 (V)	Avvikelse mellan förslagen
Verksamhetens intäkter	8 474,3	8 474,3	0,0
Verksamhetens kostnader (-)	-50 823,8	-51 635,1	-811,3
Avskrivningar (-)	-1 412,7	-1 412,7	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-619,6	-526,6	93,0
Prestationsreserv	-653,9	-655,8	-1,9
Pensionsavgifter (-)	-1 320,6	-1 320,6	0,0
Verksamhetens nettokostnader	-46 356,3	-47 076,5	-720,2
Skatter	48 889,2	49 716,0	826,8
Begravningsavgift	180,1	206,7	26,6
Inkomstutjämning	-3 936,7	-3 936,7	0,0
Kostnadsutjämning	-739,4	-739,4	0,0
Regleringspost	421,6	421,6	0,0
Generellt statsbidrag	231,6	231,6	0,0
Införandebidrag	0,0	0,0	0,0
Fastighetsavgift	1 208,1	1 208,1	0,0
LSS-utjämning	-1 448,9	-1 448,9	0,0
Finansiellt resultat (inkl. avgifter bank och pg)	56,2	56,2	0,0
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 500,0	1 393,4	-106,6
Utdelning AB Fortum Värme Holding	0,0	0,0	0,0
Disposition/avsättning begravningsfond	-5,4	-32,0	-26,6
Summa finansiering	46 356,4	47 076,6	720,2
Resultat efter avskrivning, skatt och finansiella poster	0,1	0,1	0,0
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,1	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Finansförvaltning: Skatter och övriga finansiella intäkter

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Netto
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019, skatter	48 889,2
Förändring av skattesats (17:74) :	
0,30 kr	826,8
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	
Skatter	49 716,0
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019, begravningsavgifter	180,1
Förändring av skattesats (0:065) :	
0,010 kr	26,6
(-) = ökade kostnader/minskade intäkter	
Skatter	206,7
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019, Finansiellt resultat (exkl. utdelning)	56,2
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	
Finansiellt resultat (exkl. utdelning)	56,2
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019, övriga finansiella intäkter (utdelning).	1 500,0
Minskad utdelning från koncernen Stockholms Stadshus AB	-106,6
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	
Övr. finansiella intäkter	1 393,4

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Central medelsreserv

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Kostnader
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	Oförutsedda behov	Prestationsreserv
	-619,6	-653,9
Medel för aktivitetscenter flyttas tillbaka till SDN äldreomsorg	30,0	
Ökad trygghet - ordningsvakter. Ersätt av Ökad trygghet - Förebyggande inriktning. Medel fördelade på berörda nämnder	50,0	
Introduktionsförskolor flyttas tillbaka till SDN och UtbN	13,0	
Höjda schabloner pedagogiska verksamheter		-1,9
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-526,6	-655,8
		Utgifter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019		-400,0
Vänsterpartiets förslag till budget 2019		-400,0

Stadsdelsnämnder

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Mkr	KS förslag 2019		(V) förslag 2019		Avvikelse		Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto
Förskoleverksamhet	-5 494,9	355,2	-5 614,9	355,2	-120,0	0,0	-120,0
Verksamhet för barn, kultur och fritid	-499,2	0,0	-589,1	0,0	-89,9	0,0	-89,9
Äldreomsorg	-7 934,9	224,5	-8 157,9	224,5	-223,0	0,0	-223,0
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	-3 927,1	2,0	-3 988,2	2,0	-61,1	0,0	-61,1
Individ- och familjeomsorg (exkl. ekonomiskt bistånd)	-2 224,8	36,9	-2 244,7	36,9	-19,9	0,0	-19,9
Stadsmiljöverksamhet	-207,7	0,0	-207,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Ekonomiskt bistånd	-1 160,9	32,0	-1 160,9	32,0	0,0	0,0	0,0
Arbetsmarknadsåtgärder	-225,3	27,4	-234,9	27,4	-9,6	0,0	-9,6
Summa stadsdelsnämnd	-21 674,8	678,0	-22 198,3	678,0	-523,5	0,0	-523,5

Mkr	KS förslag 2019		(V) förslag 2019		Avvikelse		Avvikelse
	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Netto
Investeringsplan							
Inventarier och maskiner	-30,0	0,0	-30,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stadsmiljöverksamhet	-195,0	0,0	-195,0	0,0	0,0	0,0	0,0
totalt	-225,0	0,0	-225,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Stadsdelsnämnderna: Förskoleverksamhet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019

-5 494,9

355,2

Minskade kostnader för:

Ökade kostnader för (-):

Höjd schablon förskola utan besparingskrav 4 % (borttagande av generell effektivisering 107 mnkr)

-107,0

Introduktionsförskolor

-13,0

Ökade/minskade intäkter för:

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

-5 614,9

355,2

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Stadsdelsnämnderna: Verksamhet för barn, fritid och kultur

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019

-499,2

0,0

Minskade kostnader för:

Ökade kostnader för (-):

Demokratimedel, fokus medborgarkontor, medborgarbudget, ungas och kvinnors inflytande

-40,0

Fritid för alla

-1,5

Lokalt kulturliv

-0,9

Trygghetspaket, utökat öppethållande parklekar och fritidsgårdar

-20,0

Trygghetspaket, 1 fältassistent till varje SDN

-7,0

Trygghetspaket, 1 fältassistent till sju prioriterade SDN

-3,5

Bibehållen kvalitet istället för nedskärningar (borttagande av generell effektivisering 17 mnkr)

-17,0

Förebyggande trygghetsåtgärder 50 mnkr från CM fördelad till nämnderna

Ökade/minskade intäkter för:

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

-589,1

0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Stadsdelsnämnderna: Äldreomsorg

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019

-7 934,9

224,5

Ökade kostnader för (-):

Kortare arbetstid i hemtjänsten	-60,0
Höjd hemtjänstpeng inkl avlösning och ledsagning, totalt 2,6% inkl KS	-16,2
Höjd peng för dagverksamhet, totalt 2,6% inkl KS	-0,8
Höjd peng för avlösning och ledsagning, totalt 2,6% inkl KS	-0,2
Dietister, tom 2018 finansierade av statliga bemanningsmedel	-3,0
Kostnader Aktivitetscenter flyttas inte till CM	-30,0
Återställa ambitionen för aktivitetscenter	-6,0
Äldre i hemlöshet, vräkningsförebyggande insatser	-10,0
Borttagande av generell effektivisering 78,4 mnkr till förmån för generösare biståndsbedömning istället för nedskärningar	-78,4
Bibehållna avgifter inom hemtjänst	-18,4

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

-8 157,9

224,5

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Stadsdelsnämnderna: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019

-3 927,1	2,0

Minskade kostnader för:

Ökade kostnader för (-):

Kompensation höjning av hemtjänstpeng, totalt 2,6% inkl KS	-1,3
Höjd schablon vuxenboende, barnboende, daglig verksamhet, korttidshem och korttidstillsyn utan besparingskrav 2,6% (ytterligare höjning 0,6% samt borttagande av generell effektivisering 28 mnkr)	-44,4
Höjt fast anslag med 5 mnkr samt borttagande av generell effektivisering 10,4 mnkr	-15,4

Sammantaget är hela den generella effektiviseringen 38,4 mnkr borttagen

Ökade/minskade intäkter för:

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

-3 988,2	2,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Stadsdelsnämnderna: Individ- och familjeomsorg

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-2 224,8	36,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Genomförande av handlingsplanen: stärkt administrativt stöd och mentorskap	-4,6	
Trygghetspaket, 1 socialarbetare för arbete med icke biståndsbedömda insatser till sju prioriterade SDN	-7,5	
Höjd schablon 2,6 mnkr Boende med särskild service, stödboende, boendestöd och sysselsättning	-7,8	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-2 244,7	36,9

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019

-207,7	0,0

Minskade kostnader för:

Ökade kostnader för (-):

Ökade/minskade intäkter för:

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

-207,7	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Utgifter	Inkomster

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019

-195,0	0,0

Minskade utgifter för:

Ökade utgifter för (-):

Ökade/minskade inkomster för:

Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-195,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Stadsdelsnämnderna: Inventarier och maskiner

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Utgifter	Inkomster

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019

-30,0	0,0

Minskade utgifter för:

Ökade utgifter för (-):

Ökade/minskade inkomster för:

Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-30,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Stadsdelsnämnderna: Ekonomiskt bistånd

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019

-1 160,9	32,0

Minskade kostnader för:

Ökade kostnader för (-):

Ökade/minskade intäkter för:

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

-1 160,9	32,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Stadsdelsnämnderna: Arbetsmarknadsåtgärder

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-225,3	27,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Feriejobb	-5,0	
Bibehållen kvalitet istället för nedskärningar (borttagande av generell effektivisering 4,6 mkr)	-4,6	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-234,9	27,4

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Vänsterpartiets förslag till budget

NETTOKOSTNADER (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Förslag till budget 2019 KS	Förslag till budget 2019 (V)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 376,6	-1 350,8	25,8
Revisorskollegiet	-29,4	-29,4	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	-50,3	-50,3	0,0
Stadsdelsnämnderna	-20 996,8	-21 520,3	-523,5
Arbetsmarknadsnämnden	-849,3	-856,2	-6,9
Exploateringsnämnden	2 549,6	2 549,6	0,0
Fastighetsnämnden	867,3	867,3	0,0
Idrottsnämnden	-710,5	-723,3	-12,8
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-914,9	-940,4	-25,5
stadsarkivet	-73,7	-73,7	0,0
Kyrkogårdsnämnden	-146,2	-146,2	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-110,8	-111,8	-1,0
Socialnämnden	-1 293,4	-1 367,6	-74,2
Stadsbyggnadsnämnden	-166,0	-171,5	-5,5
Trafiknämnden	106,4	106,4	0,0
Utbildningsnämnden	-18 918,4	-19 095,2	-176,8
Äldrenämnden	-179,3	-190,2	-10,9
Överförmyndarnämnden	-57,2	-57,2	0,0
SUMMA	-42 349,5	-43 160,8	-811,3
Avskrivningar (-)	-1 412,7	-1 412,7	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-619,6	-526,6	93,0
Prestationsreserv	-653,9	-655,8	-1,9
Pensionsavgifter (-)	-1 320,6	-1 320,6	0,0
TOTALT	-46 356,3	-47 076,5	-720,2

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Vänsterpartiets förslag till budget

KOSTNADER (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Förslag till budget 2019 KS	Förslag till budget 2019 (V)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 423,2	-1 397,4	25,8
Revisorskollegiet	-32,0	-32,0	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	-50,3	-50,3	0,0
Stadsdelsnämnderna	-21 674,8	-22 198,3	-523,5
Arbetsmarknadsnämnden	-1 081,6	-1 088,5	-6,9
Exploateringsnämnden	-114,6	-114,6	0,0
Fastighetsnämnden	-528,2	-528,2	0,0
Idrottsnämnden	-973,4	-986,2	-12,8
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-1 004,8	-1 030,3	-25,5
stadsarkivet	-103,4	-103,4	0,0
Kyrkogårdsnämnden	-174,7	-174,7	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-206,9	-207,9	-1,0
Socialnämnden	-1 691,2	-1 765,4	-74,2
Stadsbyggnadsnämnden	-442,6	-448,1	-5,5
Trafiknämnden	-1 567,3	-1 567,3	0,0
Utbildningsnämnden	-19 513,3	-19 690,1	-176,8
Äldrenämnden	-184,3	-195,2	-10,9
Överförmyndarnämnden	-57,2	-57,2	0,0
SUMMA	-50 823,8	-51 635,1	-811,3

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Vänsterpartiets förslag till budget

INTÄKTER

Mnkr	Förslag till budget 2019 KS	Förslag till budget 2019 (V)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	46,6	46,6	0,0
Revisorskollegiet	2,6	2,6	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	678,0	678,0	0,0
Arbetsmarknadsnämnden	232,3	232,3	0,0
Exploateringsnämnden	2 664,2	2 664,2	0,0
Fastighetsnämnden	1 395,5	1 395,5	0,0
Idrottsnämnden	262,9	262,9	0,0
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	89,9	89,9	0,0
stadsarkivet	29,7	29,7	0,0
Kyrkogårdsnämnden	28,5	28,5	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	96,1	96,1	0,0
Socialnämnden	397,8	397,8	0,0
Stadsbyggnadsnämnden	276,6	276,6	0,0
Trafiknämnden	1 673,7	1 673,7	0,0
Utbildningsnämnden	594,9	594,9	0,0
Äldrenämnden	5,0	5,0	0,0
Överförmyndarnämnden	0,0	0,0	0,0
SUMMA	8 474,3	8 474,3	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Vänsterpartiets förslag till budget

INVESTERINGSUTGIFTER

Mnkr	Förslag till budget 2019 KS	Förslag till budget 2019 (V)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-2,0	-2,0	0,0
Revisorskollegiet	0,0	0,0	0,0
Servicenämnden	-1,0	-1,0	0,0
Valnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	-225,0	-225,0	0,0
Arbetsmarknadsnämnden	-4,0	-4,0	0,0
Exploateringsnämnden	-4 000,0	-4 000,0	0,0
Fastighetsnämnden	-2 720,0	-2 720,0	0,0
Idrottsnämnden	-47,8	-47,8	0,0
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-17,3	-17,3	0,0
stadsarkivet	-1,0	-1,0	0,0
Kyrkogårdsnämnden	-182,6	-182,6	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-1,3	-1,3	0,0
Socialnämnden	-3,0	-3,0	0,0
Stadsbyggnadsnämnden	-3,0	-3,0	0,0
Trafiknämnden	-1 145,0	-1 145,0	0,0
Utbildningsnämnden	-135,0	-135,0	0,0
Äldrenämnden	-2,9	-2,9	0,0
Överförmyndarnämnden	-0,1	-0,1	0,0
SUMMA	-8 491,0	-8 491,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Vänsterpartiets förslag till budget

INVESTERINGSINKOMSTER

Mnkr	Förslag till budget 2019 KS	Förslag till budget 2019 (V)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	0,0	0,0	0,0
Revisorskollegiet	0,0	0,0	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	0,0	0,0	0,0
Arbetsmarknadsnämnden	0,0	0,0	0,0
Exploateringsnämnden	850,0	850,0	0,0
Fastighetsnämnden	0,0	0,0	0,0
Idrottsnämnden	0,0	0,0	0,0
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	0,0	0,0	0,0
stadsarkivet	0,0	0,0	0,0
Kyrkogårdsnämnden	0,0	0,0	0,0
Miljö- och hälsoskydds-nämnden	0,0	0,0	0,0
Socialnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsbyggnadsnämnden	0,0	0,0	0,0
Trafiknämnden	115,0	115,0	0,0
Utbildningsnämnden	0,0	0,0	0,0
Äldrenämnden	0,0	0,0	0,0
Överförmyndarnämnden	0,0	0,0	0,0
SUMMA	965,0	965,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Kommunstyrelsen

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1 423,2	46,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Genomförande av VoB-upphandling flyttas inte från Äldrenämnden	1,0	
Ersättning Handelshögskolan	2,0	
Sänkt ersättning SBR, totalt 10 mnkr inkl. 3,5 mnkr KS	6,5	
Sänkta arvoden för borgarråden till samma nivå som Göteborg	13,8	
Agenda 2030-kansli	4,0	
Ingen utredning om nedgrävd Centralbro, införande av servicegaranti, vuxenpeng, fler fristående aktörer inom stadens jobbtorg, kulturpeng, kulturstödsreform samt pengsystem inom familjerådgivning mm. Ingen uppdatering av program för upphandling och inköp samt ingen revidering av Vision 2040.	12,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Fler i heltid, minimera AVA	-2,0	
Klimatpanel	-2,0	
Behåll kansliorganisation MR-kansli, MR-råd m.m.	-10,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-1 397,4	46,6

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Kommunstyrelsen

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-2,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-2,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Revisorskollegiet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-32,0	2,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-32,0	2,6

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Servicenämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	0,0	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	0,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Servicenämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-1,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Valnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-50,3	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-50,3	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Arbetsmarknadsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1 081,6	232,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Ingen utredning för vuxenpeng eller om förutsättningar för fler fristående aktörer inom stadens jobbtorg m.m.	3,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Ungdomsbesök i äldreomsorgen flyttas från Äldrenämnden	-4,0	
Fler Stockholmsjobb och extratjänster, ökad handledning	-4,6	
Uppsökande arbete mot nyanlända kvinnor	-1,3	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-1 088,5	232,3

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Arbetsmarknadsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-4,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-4,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Exploateringsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-114,6	2 664,2
<i>Minskade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-114,6	2 664,2

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Exploateringsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-4 000,0	850,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-4 000,0	850,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Fastighetsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-528,2	1 395,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-528,2	1 395,5

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Fastighetsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-2 720,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-2 720,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Idrottsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-973,4	262,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Idrottsverksamhet med social verksamhet	-2,0	
Utökat öppethållande idrottshallar helger och lov	-3,3	
Gratis inträde dagtid på simhallar för pensionärer	-7,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-986,2	262,9

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Idrottsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-47,8	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-47,8	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kulturförvaltningen		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1 004,8	89,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Trygga och öppna bibliotek med fokus på ytterstaden	8,0	
Ingen utredning av införandet av kulturpeng och ingen utredning om kulturstödsreform mm. Inget nytt kulturpolitiskt handlingsprogram	4,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Visningsmöjligheter för film och samlingslokaler	-4,0	
Trygga och öppna bibliotek, fler bibliotekarier ytterstaden	-8,0	
Bibliotek i ytterstaden - Östberga och Rågsved	-8,0	
Offentlig konst	-2,0	
Bibehållen kvalitet istället för nedskärningar (borttagande av generell effektivisering 15,5 mnkr)	-15,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-1 030,3	89,9

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-17,3	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-17,3	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Kulturnämnden: stadsarkivet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Stadsarkivet		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-103,4	29,7
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-103,4	29,7

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Kulturnämnden: stadsarkivet

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1,0	0,0
<i>Minskade utgifter för (-):</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-1,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Kyrkogårdsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-174,7	28,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-174,7	28,5

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Kyrkogårdsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-182,6	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-182,6	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-206,9	96,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Ingen utredning om flytande papperskorgar	1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Samarbete kring Klimatpanel	-2,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-207,9	96,1

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1,3	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-1,3	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Socialnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1 691,2	397,8
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Ingen utredning om införandet av ett pengsystem för familjerådgivning	0,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Stödcentrum för personer utsatta för sexuella övergrepp	-6,0	
Intro Stockholm	-15,0	
Ensamkommande barn och unga	-6,0	
Trygghetspaket, fältassistenter, uppsökande arbete, totalt 7 mnkr inkl 3,5 mnkr KS.	-3,5	
Förstärkt hemlöshetsarbete, totalt 14,5 mnkr inkl KS	-10,5	
Äldre i hemlöshet	-10,0	
HBTQ-/anhörigorganisationer, mötesplatser mm	-1,0	
Bibehållen kvalitet istället för nedskärningar (borttagande av generell effektivisering 15,7 mnkr)	-15,7	
Förstärkt arbete kvinnojourer	-7,0	
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-1 765,4	397,8

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Socialnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-3,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-3,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Stadsbyggnadsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-442,6	276,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Inget projekt för byggaktörsdrivna detaljplaner	1,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Områdesplanering	-2,0	
Korta planprocessen - fler handläggare	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-448,1	276,6

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Stadsbyggnadsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-3,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-3,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Trafiknämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1 567,3	1 673,7
<i>Minskade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-1 567,3	1 673,7

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Trafiknämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1 145,0	115,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-1 145,0	115,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Utbildningsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-19 513,3	594,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Ingen utredning av nyligen beslutade organisationen för barnomsorg på obekvämt arbetstid samt ingen utredning för att införa kulturpeng	1,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Höjd schablon förskola utan besparingskrav 4 % (borttagande av generell effektivisering 63 mnkr)	-63	
Höjd schablon grundskola, totalt 2,6% netto inkl KS	-60,7	
Höjd schablon grundsärskola, totalt 2,6% netto inkl KS	-3,0	
Höjd schablon fritidsklubb, totalt 2,6% netto inkl KS	-0,6	
Höjd schablon fritidshem, totalt 3% netto inkl KS	-20,5	
Höjd schablon gymnasieskola, totalt 2,6% netto inkl KS	-17,8	
Höjd schablon gymnasiesärskola, totalt 2,6% inkl KS	-1,1	
Introduktionsförskolor	-1,6	
Trygghetspaket, socialpedagoger i skolan (genom 10 mnkr i minskad generell effektivisering)	-10,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-19 690,1	594,9

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Utbildningsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-135,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-135,0	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Äldrenämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-184,3	5,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Helgöppet Äldre Direkt	2,0	
Ungdomsbesök i äldreomsorgen flyttas till Arbetsmarknadsnämnden	4,0	
Matlyft (bla dietistkompetens) - Ansvar och verksamhet ligger på SDN som tillförs 3 mnkr för att kompensera uteblivna bemanningsmedel	3,0	
Ingen utredning om tillfälliga hemtjänstmottagare i Stockholm, ingen utredning som syftar till att återinföra lotteri som ickevalsalternativ i hemtjänsten mm. Ingen kartläggning om så kallade fixartjänster.	3,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Genomförande av VoB-upphandling flyttas inte till KS	-1,0	
Tryggt mottagande	-20,0	
Minskad generell effektivisering	-1,9	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-195,2	5,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Äldrenämnden

Drift och underhåll

Investeringar

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-2,9	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-2,9	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Överförmyndarnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-57,2	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-57,2	0,0

Vänsterpartiets förslag till budget 2019

Överförmyndarnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-0,1	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Vänsterpartiets förslag till budget 2019	-0,1	0,0